

VOCEA AUTORITĂȚILOR LOCALE

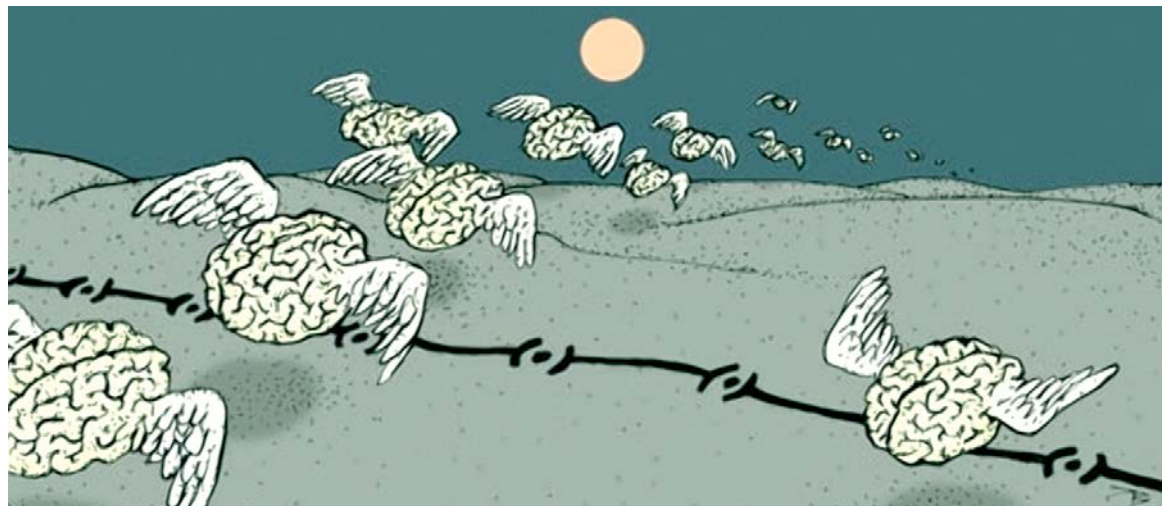
BULETINUL INFORMATIV AL CONGRESULUI AUTORITĂȚILOR LOCALE DIN MOLDOVA

nr. 8-9 (43-44), 2017

AP(e)L LA CALM

PRIMARI ȘI FUNCȚIONARI DIN APL, LA LIMITA RĂBDĂRII ȘI DISPERĂRII: DISCRIMINAREA ȘI UMILINȚA A AJUNS LA COTE MAXIME! ÎN BUGETUL DE STAT PENTRU 2018 NU SE PREVĂD MĂRIRI DE SALARII PENTRU APL! ÎN SCHIMB, MINISTERELE, PARLAMENTARI, JUDECĂTORII VOR PRIMI LEFURI GRASE!

Oprți exodul funcționarilor din primării! Este solicitarea Congresului Autorităților Locale din Moldova (CALM), care a formulat o adresare către Guvern, în care propune soluții concrete privind sistemul de salarizare în cadrul APL. În adresare se menționează că situația actuală în domeniul salarizării este una extrem de gravă în cadrul administrației publice locale (APL). Acesta unul depășit, nemotivat și necorelat cu principiile autonomiei locale ale salarizării în domeniul administrației publice. Acest sistem blochează atragerea și/sau menținerea cadrelor pregătite în domeniul administrației, precum și realizarea corespunzătoare a multiplelor competențe care sunt puse pe umerii APL.

"CREIERII" PLEACĂ, NOI CU CE RĂMÂNEM???

Deși duc tot greul responsabilității pentru comunitățile locale, exercită o sumedenie de atribuții, păstrează lumina speranței în satele/orașele din Republica Moldova și au cea mai mare încredere din partea cetățenilor, lucrătorii din administrația locală vor rămâne și în anule 2018 cu salarii mizerabile! Situația este foarte critică și chiar CATASTROFALĂ, sistemul de APL confruntându-se tot mai mult cu un flux și o lipsă tot mai mare de cadre. Dacă într-o perioadă scurtă de timp nu se produc schimbări majore pe această direcție, atunci fără careva dubii, orice efort al Guvernului orientat spre implementarea reformelor ambițioase anunțate, va fi sortit eșecului și puținele oportunități existente în prezent vor fi ratate. Sperăm că acest lucru se conștientizează la cel mai înalt nivel. În acest context, CALM vine în mod repetat cu un set de soluții de ordin conceptual și legislativ, bazate pe realitățile existente și principiile autonomiei locale, care permit fără

resurse financiare importante de la bugetul de stat, de a schimba situația în domeniul remunerării spre bine și rapid, cel puțin la nivelul APL. Astfel, reducând aria necesară de intervenție pentru autoritățile centrale. Soluțiile propuse de CALM pornesc de la cadrul legal național și internațional din domeniul APL în vigoare și asigură ajustarea sistemului de salarizare la acest cadru legal, inclusiv la principiile autonomiei locale și descentralizării. Problema, pentru care Republica Moldova de zeci de ani este criticată din parte Consiliului European, în toate rapoartele de monitorizare. În special, CALM vine cu următoarele propuneri de ordin conceptual și practic:

1. Transpunerea în cadrul legal din domeniul salarial a principiului constituțional și prevederilor Cartei Europene a Autonomiei locale potrivit căruia, administrația publică este compusă

din două părți componente care sunt organizate și funcționează autonom în condițiile legii: a) Administrația publică centrală și b) Administrația publică locală (APL). Salarizarea reprezintă un element al organizării activității și nu poate fi rupt de la aceasta, deoarece creează distorsiuni, de cele mai multe ori negative în activitatea eficientă a unor sau altor entități publice;

2. Este necesar de a avea un sistem de salarizare descentralizat la nivelul APL, pentru a fi, în sfârșit, în „armonie” cu prevederile constituționale și internaționale în domeniu. De asemenea, aceasta rezultă din specificul activității APL care este foarte diferit sub aspectul resurselor materiale, financiare și economice, care au venituri proprii diferite și pot și trebuie să posedă dreptul de a avea politici locale pro-

PUSTIESC PRIMĂRIILE: BINE AI VENIT ȘI...DRUM BUN!?

Salariile derizorii și lipsa de perspectivă îi determină pe mulți angajați ai primăriilor din țară să ia calea străinătății. Este situația dramatică în care s-au pomenit APL din Republica Moldova care riscă să rămână cu primăriile pustii. Un mesaj emoționant a fost plasat pe rețelele de socializare de primara Silvia Țurcanu, iar reacțiile nu au întârziat să apară.

"Azi am mai petrecut un funcționar public la muncă peste hotare - secretarul Consiliului comunal Chișcăreni, Larisa Grosu, specialist profesionist, responsabil, inteligent! Trist! A mai rămas Moldova noastră fără o familie de oameni gospodari. Drum bun, stimată familie Grosu, înger păzitor lângă voi, vânt prielnic în față, oameni buni în preajmă. Mulțumim, Larisa, pentru contribuția la implementarea proiectului de amenajare a parcului, ai muncit foarte mult cu DIAS-PORA, de mâine vei face parte din ea!"

Tatiana Badan: Tristă noutate, stimată colegă. Este o problemă serioasă cu cadrele - lipsă de motivație și încurajare. Și toți ne zic „că criticăm”, dar cum să mai spui pentru a fi auzit??? Intrăm în iarnă, tinerii au copii și necesități, dar cu așa salarii e imposibil de făcut față. Succes doamnei secretare. Și acolo nu-i ușor, dar salariile sunt bune!

Chișcăreni Primăria: Rămânem fără contabili, ingineri cadastrali, secretari ai consiliului... Pleacă din țară, se angajează în sectorul privat, unde salariile sunt mai mari.

Rodelia Vasilcov: E foarte tristă situațiane părăsesc specialiștii, nu mai rezistă cu așa salarii în domeniul APL, au uitat guvernării de noi...

Коммуна Виноградовка: Trist e că deja nu avem cu cine lucra, dar și acei puțini pleacă! Iată acum vine momentul când ne vor spune: APL nu are capacități, dar cu așa motivație și noi pierdem din capacități!

Ludmila Ceaglic: Regret, regret, regret.

PRIMARI ȘI FUNCȚIONARI DIN APL, LA LIMITA RĂBDĂRII ȘI DISPERĂRII

Sfârșit. Început în pag. 1

prii și diferențiate de cadre, inclusiv salarizare, în funcție de resursele și necesitățile locale;

3. Luând în considerație faptul că noul sistem de salarizare încă este în faza de conceptualizare și va necesita mai mult timp pentru a produce efecte, se propune eliminarea tuturor barierelor de ordin tehnic în cadrul APL, inclusiv asigurarea dreptului conducătorilor APL de a beneficia de premii de rând cu funcționarii din subordine. Formulările actuale care acordă acest drept APL sunt confuze și contradictorii, iar în consecință inaplicabile. Unica condiție: venituri proprii și decizia APL. Iar pentru conducătorii APL - stabilirea dreptului din oficiu la premii, odată cu acordarea premiilor tuturor funcționarilor din subordine;

4. Se impune asigurarea unei diferențieri între remunerația conducătorilor APL prin stabilirea unor adausuri la salariu în conformitate cu anumite criterii obiective (numărul de mandate, valoarea proiectelor atrase, numărul de proiecte etc.);

5. Este necesară decen-tralizarea reală a organigramei și statelor de personal în vederea acordării dreptului deplin și exclusiv APL să stabilească categoria de specialiști necesară, termenele de angajare, forma de angajare (contract public sau civil), remunerația, etc.;

6. Ar fi necesară libera-lizarea și acordarea dreptului deplin APL în vederea aplicării contractului de prestări de servicii/sau altor contracte civile în APL, inclusiv în cazul lipsei de specialiști, eșuării concursurilor de angajare, lipsei de interes pentru funcțiile publice scoase la concurs, etc. De asemenea, ar fi necesar de acordat dreptul APL de a coopera în domeniul prestării serviciilor administrative: contabilitate, achiziții, juridice, IT, etc. (inclusiv atunci când un specialist acorda servicii pentru mai multe primării sau cooperare inter-municipală în domeniul prestării serviciilor administrative - contabilitate comună...). În prezent, la acest capitol există confuzii și limitări legale;

7. Recunoașterea valorilor actuale de salarizare în APL prevăzute în lege pentru conducătorii și funcționarii din APL drept valori minime garantate. Aceste valori

pot fi mărite în funcție de venituri, rezultate, realizări, performanță și alte criterii stabilite de către consiliile locale în baza unor reglementări interne;

8. Creșterea valorii actuale minime a salariilor persoanelor cu funcții de demnitate publică și funcționarilor din APL cu cel puțin 50%. Totodată, pentru primăriile mici și care nu au venituri suficiente proprii (de exemplu, până la 3000 locuitori), se propune ca remunerația persoanelor cu funcții de demnitate publică să fie acordată cu statut de indemnizație. În același timp, acestor persoane să li se permită exercitarea de alte activități remunerate, în afara orelor de muncă, suplimentar la activitățile didactice și științifice;

9. Recunoașterea expresă a dreptului conducătorilor APL de a participa în proiecte realizate în calitate de coordonatori, manageri, experți etc., în vederea suplinderii veniturilor lor;

10. Asigurarea unui sistem de salarizare trebuie să fie obiectiv și competitiv, adică să aibă la bază salariul mediu pe economie. În caz contrar, va continua să existe tentația de a economisi resursele bugetare, în ultimă instanță în dauna serviciilor acordate populației.

Consolidarea bazei fiscale locale, dar și un nivel decent al remunerării în cadrul APL, trebuie să reprezinte o prioritate a autorităților centrale. În caz contrar, localitățile din Republica Moldova se vor pomeni în fața unui colaps economic, iar funcționarii din primării, puștii și așa, vor pleca din cauza salariilor mizere. Este opinia membrilor Biroului Executiv al Congresului Autorităților Locale din Moldova (CALM), care s-au convocat pentru a discuta propunerile CALM în domeniul consolidării autonomiei financiare locale, dar și acțiunile pe care urmează să le întreprindă CALM, cea mai reprezentativă asociație a APL, pentru a impulsiona starea de lucruri. Luând în considerație necesitatea unor acțiuni urgente, coordonate și calculate, CALM a solicitat convocarea în regim de urgență a Grupului de lucru creat între Ministerul Finanțelor și CALM, pentru a discuta și definitivă toate propunerile menționate și a le definitivă.

În debutul ședinței a fost prezentată o analiză detaliată a situației dezavantajate în care sunt puse APL, după aprobarea Politicii bugetar-fiscale pentru anul 2018, dar și propu-

nerile CALM pentru îmbunătățirea stării de lucruri în cadrul APL. Astfel, s-a menționat faptul că acest document financiar care dă tonul pentru un întreg an, nu conține nicio prevedere care s-ar referi la consolidarea bazei fiscale locale și a autonomiei financiare a APL. Aceasta, în pofida faptului că în anul 2018 expiră Strategia descentralizării, iar CALM a venit cu un pachet întreg de propuneri concrete.

Vorbitorii au mai remarcat că acordarea statutului de municipii mai multor orașe a fost un eveniment multășteptat, însă care nu a condus la rezultatele scontate pe plan organizațional, economic și financiar. Astfel, ca orașele respective cu adevărat să beneficieze de avantaje, instrumente și potențial ca să devină poluri de creștere economică și socială a regiunilor/teritoriilor adiacente. De fapt, în afară de schimbarea denumirii a câtorva orașe, lucrurile nu au evoluat. În acest context, Congresul Autorităților Locale din Moldova (CALM) după o consultare largă a tuturor municipiilor nou create a elaborat un set de propuneri, inclusiv pentru politica bugetar-financiară pentru anul 2018, care au fost adresate conducerii guvernului și care vor conduce la consolidarea statutului de municipii a orașelor respective, precum și vor permite consolidarea în general a autonomiei locale și avansarea în realizarea Foii de parcurs RM - CoE, a Strategiei Descentralizării și a Strategiei Reformei administrației publice.

Politica fiscală și vamală pentru anul 2018 la capitolul descentralizare financiară - lipsă de viziune, regres, abandonarea reformelor reale și o lovitură de imagine pentru Republica Moldova!

Totodată, membrii Biroului Executiv CALM au discutat despre situația deplorabilă la capitolul salarizare. S-a menționat, de asemenea, că pachetul de propuneri înaintate de CALM ar putea contribui la recuperarea restanțelor în domeniul descentralizării, consolidării bazei veniturilor locale și a autonomiei financiare reale.

În mod special, CALM vine cu următoarele propuneri pentru politica bugetar - fiscală pentru anul 2018 în vederea consolidării bazei de venituri locale, corelării/ajustarea statutului acestor municipii de statutul altor municipii existente sub aspectul surselor de venit și acordare unor surse suplimentare de venit:

1. Prelungirea acțiunii fondului de compensare pentru următorii ani (2018-2019), până la realizarea angajamentelor și măsurilor de consolidare a bazei fiscale locale, prevăzute de cadrul legal în vigoare;

2. Introducerea și definirea expresă a noțiunii de „venituri ratate” ale bugetelor locale și stabilit mecanismul compensării lor, având în vedere că bugetele locale se aprobă fără deficit. Însă pe parcursul anului pot crește prețurile, în unele cazuri salariile, sunt acordate prin lege scutiri și facilități care afectează veniturile bugetelor locale, încălcându-se astfel principiile echității și corespunderii resurselor cu competențele;

3) Creșterea veniturilor din impozitul pe imobil/funciar;

4) Includerea în categoria veniturilor bugetelor locale/municipale a impozitului din venitul persoanelor juridice colectate în teritoriul respectiv, pentru a asigura creșterea motivației APL de a dezvolta mediul de afaceri local, atragerea investițiilor, precum și pentru a dezvolta legătura strânsă între mediul de afaceri și APL;

5) Introducerea sistemului/mecanismului de colectare/virare a impozitului pe venitul persoanelor fizice la locul de domiciliu (reședință), cu compensarea veniturilor perdanților din alte surse;

6) Se propune ca contravențiile constatate de agenții constatori pe teritoriul UAT de nivelul I respective, să meargă expres la bugetele locale. În prezent, există lacune importante și confuzii privind statutul contravențiilor și bugetul la care urmează a fi virate. Aceasta în condițiile când APL au primit statut de agent constator în privința anumitor contravenții. De aceea, este logic și corect ca contravențiile constatate de agenții constatori să meargă pe conturile bugetelor locale cu destinație concretă (securitate rutiera, managementul deșeurilor, amenajare, etc);

7) Revizuirea statutului, apartenenței și modului de repartizare a taxelor pe resursele naturale;

8) Este necesar de revăzut și perfecționat mecanismul de transferuri cu destinație specială pentru infrastructura drumurilor locale, inclusiv de avut în vedere perdanții din aplicarea mecanismului respectiv;

9) Este necesar de rezolvat situația instituțiilor sociale finanțate din bugetele locale: centre de zi, centre sociale etc., la fel și altele de la nivelul I Nu este competența APL de nivelul I compensarea cheltuielilor pentru ele în forma de transferuri cu destinație specială de la bugetul de stat. Cu atât mai mult că în art. 61 din Legea nr. 435-XVI din 28.12.2006 privind descentralizarea administrativă prevede expres că „competențele autorităților publice centrale în domeniul asistenței sociale se deleagă autorităților publice locale și se finanțează din contul transferurilor cu destinație specială de la bugetul de stat prevăzute în legea bugetară anuală.”;

10) Este imperativ necesară consolidarea rolului serviciului de colectare a taxelor și impozitelor locale de pe lângă primării/municipii;

11) Examinarea și soluționarea problemei filialelor/reprezentanțelor care activează în localitățile urbane și rurale, alte decât locul aflării sediilor centrale/de bază;

12) Modificarea modului/obiectului de aplicare a taxei locale pentru amenajarea teritoriului pentru gospodăriile agricole, în vederea achitării ei nu per angajate, dar per suprafață terenurilor lucrate/aflate în administrație. Ceea ce va crește esențial veniturile la bugetele locale, va permite diminuarea fenomenului eschivării de la plata impozitelor, va permite asigurarea echității. Deoarece astăzi există o practică, în care o gospodărie care deține un hectar de terenuri achita aceeași taxa, ca și o compania agricolă care deține 1000 de hectare și declara doar un angajat;

13) Se propune să fie modificată modalitatea de repartizare a transferurilor pentru cheltuieli capitale conform unor criterii obiective (similar reglementărilor din cadrul UTA Găgăuzia, recent adoptate și implementate 8 - per capita/locuitor cu coeficienți de corelare). Ceea ce ar permite depolitizarea domeniului dat și asigurarea unei repartizări uniforme și echitabile a resurselor destinate dezvoltării pe tot teritoriul Republicii Moldova. În acest sens, se propune, adoptarea unei legi la nivel național (cu folosirea experienței UTA Găgăuzia), prin care să fie reglementat acest mecanism de repartizare echitabile și proporțională a resurselor destinate investițiilor capitale;

14) Adoptarea unei legi/reglementări privind crearea și reglementarea activității unui fond național special, prin care să fie finanțate integral sau cea mai mare parte contribuțiile la proiecte investiționale câștigate de către autoritățile locale. Cel puțin pentru acele proiecte care corespund cu prioritățile stabilite de Guvern - drumuri, apă și salubritate, salubritate ș.a. (modelul României sau cel puțin modelul folosit din 2014 în UTA Găgăuzia). Conform acestui model, orice APL care câștiga un proiect de infrastructură, beneficiază de suport/ acoperire din partea fondului/bugetului național. Astfel, fiind stimulată efectiv și real atragerea de investiții și dezvoltarea locală, indiferent de mărimea localităților.

15) Revizuirea scutirii de la plata impozitelor, taxelor locale și a altor plăți (chirie) a unor astfel de agenți economici prosperi precum: Moldtelecom, Posta Moldovei, MoldSilva și altor agenți economici de stat, precum și a întreprinderilor Union Fenosa, MoldovaGaz etc.

CALM AVERTIZEAZĂ DESPRE RESTANȚELE ENORME PRIVIND IMPLEMENTAREA POLITICILOR DE FORTIFICARE A AUTONOMIEI FINANCIARE LOCALE: "SOLICITĂM CONVOCAREA GRUPULUI DE LUCRU MINISTERUL FINANȚELOR-CALM, DAR ȘI MĂSURI URGENTE ÎN DOMENIUL SALARIZĂRII ÎN APL!"

Membrii Biroului Executiv au aprobat în unanimitate Declarația/Apelul CALM către Parlament și Guvern, în care Congresul Autorităților Locale din Moldova solicită examinarea propunerilor respective și convocarea cât mai urgentă posibilă a grupului de lucru comun CALM – Ministerul Finanțelor, creat prin ordinul Ministrului nr. 144 din 18.11.2016.

APEL

privind problemele actuale stringente din APL și restanțele majore în implementarea reformelor/angajamentelor Republicii Moldova din domeniul descentralizării și democrației locale

Stimate Dle Președinte al Parlamentului
Stimate Dle Prim-ministru
Stimate Doamne și Domni deputați

Situația democrației locale și descentralizării, alături de justiție, drepturile omului și libertatea mass-media, este unul din cele mai importante domenii în care sistematic s-au constatat probleme și restanțe majore în raport cu angajamentele Republicii Moldova pe plan intern (implementarea documentelor de politici) și extern, implementarea recomandărilor partenerilor de dezvoltare. În acest sens, pe parcursul ultimilor 2 ani, au fost adoptate o serie de acte normative și de politici extrem de importante pentru domeniul descentralizării, reformei APL și consolidării autonomiei locale reale. În acest sens, pot fi menționate: Strategia Națională de Descentralizare 2012-2018 (adoptată prin legea nr. 68 din 2012 și modificată în anul 2016); Foia de parcurs în vederea realizării Recomandării 322 al Congresului Autorităților Locale și Regionale al Consiliului Europei (semnată între Guvern și Consiliul Europei la 08.07.2016) și Strategia Reformei Administrației Publice (aprobată de guvern pe data de 25.07.2016).

Adoptarea acestor documente, precum și anumite realizări în domeniul descentralizării care au avut loc în rezultatul unei deschideri reciproce și cooperări între Guvern și CALM pe parcursul anului 2016, a avut un efect benefic și a fost apreciat mult atât pe plan intern, cât și pe plan extern. Aceste progrese, au creat o speranță și a un fundament conceptual/vizionar necesar pentru continuare cu succes a reformelor în domeniul dat și recuperare a restanțelor acumulate în implementarea documentelor/angajamentelor menționate mai sus.

Însă, începând cu anul 2017 constatăm, cu regret, o schimbare radicală și deteriorare semnificativă a situației generale din APL, blocajul în relația APC-APL/CALM, lipsa de viziune/proponeri pertinente din partea autorităților competente ale statului privind recuperarea restanțelor și implementarea angajamentelor pe acest domeniu, în același timp, neglijarea totală a inițiativelor și propunerilor CALM. Iar, în final, sunt acumulate restanțe noi și majore la implementarea documentelor respective de politici și a reformelor necesare în domeniul democrației locale și descentralizării. Ceea ce nu poate să

nu îngrijoreze pe toți cei interesați de avansarea reformelor în domeniul dat și poate reduce drastic eforturile autorităților de a-și consolida imaginea în raport cu partenerii de dezvoltare. În special, menționăm:

1. Toate termenele pentru implementarea acțiunilor prevăzute în Recomandarea 322 din 2012 a Congresului Autorităților Locale și Regionale al Consiliului Europei, Foia de parcurs și Strategiei de descentralizare, sunt deja depășite, fără să existe o viziune și certitudine privind modul de recuperare a restanțelor din partea statului. Practic, întreg proces de descentralizare și consolidare a autonomiei locale este blocat. Aceasta în pofida faptului că CALM a venit din timp în ajutorul Guvernului cu mai multe seturi de propuneri concrete pe toate domeniile restante, dar care așa și au rămas fără o reacție corespunzătoare, fără a fi discutate și care nu au fost luate în considerație.

2. Principalele documente financiare ale statului pentru anul 2018, politica fiscală și vama, precum și bugetul de stat pentru anul 2018, nu sunt corelate cu documentele de politici și angajamentele autorităților în domeniul dat. Ele nu prevăd nici o măsură concretă îndreptată spre consolidarea autonomiei financiare, veniturilor proprii și realizarea documentelor de politici menționate mai sus. Deși, anume în anul 2018 expira termenul Strategiei Naționale de Descentralizare cu Planul său de Acțiuni (care a fost deja prelungit odată) și alte documente/angajamente asumate de Republica Moldova în domeniul descentralizării și consolidării democrației locale. Mai mult ca atât, anume în anul 2018 urmează a fi elaborat raportul pe țară și adoptată rezoluția Consiliului Europei, pe situația democrației locale și implementarea angajamentelor Republicii Moldova în domeniul dat.

3. Proiectul bugetului de stat și politica fiscală și bugetară pentru anul 2018, în varianta dată, conțin prevederi total regresive și contrare normelor și angajamentelor asumate pe acest domeniu.

Consolidarea veniturilor proprii a bugetelor locale fiind una din condițiile principale din recomandările Consiliului Europei. În varianta actuală, proiectul bugetului de stat și politica fiscală și vama de fapt, demonstrează contrariul celor asumate și declarate de autoritățile statului în domeniul democrației locale și descentralizării. Deoarece, cota veniturilor proprii a bugetelor locale în calitate de indicator principal al gradului de descentralizare și autonomiei locale, este într-o descreștere constantă. În anul acesta creșterea veniturilor locale va fi de aproximativ 1,9% (chiar și cu mult mai mică – sub 1%, dacă se exclude Mun. Chișinău), iar la nivelul bugetului central majorarea constituie 4,9%. Această tendință fiind constatată în ultimii 3 ani. Ceea ce înseamnă că, în realitate, veniturile proprii ale bugetelor locale descresc constant în raport cu cele ale statului. Iar, dacă această tendință se păstrează, spre anul 2020, veniturile proprii ale APL se vor reduce până la circa 6% din totalul veniturilor la nivel național (de la cele 8 % în prezent). Aceasta înseamnă, de fapt, că structura veniturilor actuale proprii ale APL nu este corespunzătoare documentelor de politici și angajamentelor din domeniul descentralizării și consolidării autonomiei locale. **Că în loc de descentralizare, în Republica Moldova avem un proces accentuat de CENTRALIZARE financiară totală și o dependență crescândă a autorităților locale de cele centrale!** Deoarece, cele mai importante surse de venit din stat sunt concentrate la nivel central, iar veniturile proprii ale autorităților locale sunt înlocuite cu transferuri cu destinație specială. Ceea ce creează foarte mari disfuncționalități la nivel de APL și disproporții majore între competențele/responsabilitățile puse pe umerii APL prin diverse acte normative și resursele/posibilitățile existente/acordate în vederea realizării acestor responsabilități de către APL. Fenomen, care afectează negativ nu numai activitatea APL, dar și posibilitățile lor de a contribui la realizarea politicilor promovate de Guvern.

4. Sistemul depășit, discriminatoriu și contrar cadrului constituțional/legal din domeniul APL al salarizării angajaților din APL, reprezintă o altă problemă fundamentală. Situația actuală fiind una total catastrofală și umilitoare în raport cu funcționarii din APL, cu consecințe impredictibile care necesită măsuri urgente. Acest sentiment de umilință și discriminare al celor din APL fiind accentuat anume de prevederile bugetului de stat și politica fiscală și vama pentru anul 2018, care pe de o parte, prevăd creșteri/ajustări importante salariale pentru Guvern, Parlament, judecători etc., însă NU prevăd nimic pentru APL în domeniul salarizării. Acesta în situația unor competențe, responsabilități și atribuții numeroase transmise către APL în ultimii ani și unor probleme extrem de grave de cadre care există în cadrul APL.

CALM a venit și pe această dimensiune de mai multe ori cu seturi de propuneri concrete pe numele conducerii Guvernului și a statului. Propuneri care nu necesită cheltuieli din bugetul de stat și care sunt bazate pe acordarea unor drepturi și autonomii mai mari pentru APL de a decide în domeniul salarizării, statelor de personal și soluționării problemei cadrelor. Însă nici pe această dimensiune nu a existat o reacție adecvată. În același timp, constatăm că pentru parlamentari, autoritățile centrale și alte categorii de funcționari de sta bugetul pentru anul 2018 a prevăzut măriti considerabile de fonduri salariale. Lăsând autoritățile locale în afara acestor măriti. Ceea ce reprezintă o discriminare vădită și un semn de atitudine reală față de administrația publică locală.

5. Controlul administrativ excesiv asupra APL reprezintă a altă restanță importantă, care afectează enorm activitatea APL și care pe alocuri se transformă deja într-un control politic total. În ultima perioadă de timp, acest control a devenit un impediment enorm în activitatea APL, blocând inițiativa la nivel local și creând o atmosferă de incertitudine și chiar intimidare generală în APL. Avem impresia că, în condițiile și așa foarte complicate de activitatea a APL, în loc de a ajuta și acționa în colaborare și armonie cu APL în folosul țării, tot aparatul de stat este îndreptat împotriva autorităților locale. În special, organele de control, anchetă și judiciare ale statului acționează în multe cazuri în lipsă cunoștințelor elementare al cadrului constituțional/legal din domeniul autonomiei locale; interpretând în mod total nepotrivit și abuziv cadrul legal; în lipsa oricărui respect pentru funcția și statutul de ales direct al comunităților locale și în majoritatea cazurilor, cu încălcarea prezumției nevinovăției și drepturilor fundamentale ale omului la libertate, viață, sănătate, demnitate etc. Primarii, președinții de raioane și alți funcționari din APL sunt tratați cu umilință și lipsă de respect, fiindu-le afectată public onoarea și demnitatea de ales local prin aplicarea excesivă și de regulă nemotivată a măsurilor de reținere, arest, suspendare, târăgănarea examinării cazurilor în judecată etc. Organele judiciare acționând de regulă în mod vădit demonstrativ și aplicând măsurile excepționale preventive (lipsirea de libertate) cu singur scop - de a intimida, umili și distruge personalitățile publice din cadrul APL.

6. CALM a venit la toate aceste probleme cu sesizări și propuneri concrete, care ar putea detensiona situația și ar permite Guvernului să recupereze din restanțele acumulate pe acest domeniu. Aceste propuneri și măsuri urmau a fi discutate în cadrul formatelor legale de comunicare între Guvern și CALM. Însă, cu regret, constatăm, că toate prevederile legale respective au fost încălcate,

APEL

privind problemele actuale stringente din APL și restanțele majore în implementarea reformelor/angajamentelor Republicii Moldova din domeniul descentralizării și democrației locale

Stimate Dle Președinte al Parlamentului
Stimate Dle Prim-ministru
Stimate Doamne și Domni deputați

iar mecanismele de comunicare și dialog instituționalizat, prevăzute de lege, s-au dovedit nefuncționale și nu au fost aplicate în modul corespunzător în anul 2017. În acest sens, nu funcționează Comisia Paritară, care nu s-a întrunit niciodată în acest an, în pofidă multiplelor probleme care există și care urmau a fi discutate. De asemenea, nu funcționează nici grupul de lucru creat între Ministerul Finanțelor și CALM, care, pe parcursul anului de la formare nu s-a întrunit practic niciodată. Iar rarele ocazii de a discuta anumite probleme au purtat caracter ocazional, steril și formal. Nu în ultimul rând, menționăm lipsa unui format de comunicare între CALM și conducerea Parlamentului. Pe parcursul ultimilor ani, nu a fost organizată nici o întâlnire între Președintele Parlamentului și reprezentanții CALM, în cadrul căreia să se discute problemele și prioritățile APL. De asemenea, lipsește un mecanism de comunicare permanentă cu comisiile parlamentare, care adopta decizii ce vizează APL fără careva consultare cu reprezentanții APL.

7. În loc de o comunicare sinceră și efectivă în interes general cu reprezentanții APL, pe parcursul anului 2017 au avut loc atacuri murdare cu folosirea resurselor mediaticice, elementelor din lumea criminală și lipsite de orice logică normală asupra CALM și conducerii sale. Aceasta, în condițiile în care CALM a venit în ajutorul Guvernului: atenționând asupra problemelor existente; venind cu soluții și propuneri concrete pe toate probleme cu care se confruntă APL și a contribuit esențial la adoptarea unor documente de politici viabile și calitative (de ex. Strategia Reformei AP). Această schimbare de abordare total inexplicabilă și irațională, cu siguranță nu a adus un plus calității procesului decizional și imaginii autorităților statului, generând reacții negative din partea partenerilor de dezvoltare.

8. Lipsa unui mecanism de comunicare permanent, efectiv și sistematic între APL/CALM, Guvern și Parlament este una din cauzele principale a apariției unor înțelegeri distorsionate a situației reale din cadrul APL, a poziției CALM, adoptării unor decizii greșite și acumulării restanțelor la implementarea angajamentelor asumate în domeniul descentralizării. În rezultat, există un risc real ca situația din APL să degeneze și toate progresele atinse în anul 2016 să fie anulate, iar imaginea Republicii Moldova fiind afectată enorm din cauza caracterului declarativ al reformelor și neimplementării angajamentelor acumulate. Cu atât mai mult, că, la începutul anului 2018, situația democrației locale și modul de implementare a angajamentelor Republicii Moldova față de Consiliul Europei, va constitui subiectul unei rezoluții speciale a Congresului Autorităților Locale și Regionale al Consiliului Europei.

Prin urmare, luând în considerație cele menționate mai sus, necesitatea de a acționa în comun pentru a reuși eliminarea restanțelor, obligația legală a Guvernului de a prezenta în ședința plenară a Parlamentului raportul privind implementarea Strategiei Descentralizării până la sfârșitul anului și faptul că pe data de 13 decembrie 2017 este anunțată vizita oficială a experților Consiliului Europei pe domeniul democrației locale, CALM solicită:

1. Convocarea în regim de urgență a comisiei paritare, în cadrul căreia să fie discutate problemele actuale urgente ale APL și căile de restabilire a dialogului AP-C-APL, precum și măsurile care ar permite recuperarea restanțelor.

2. Organizarea în regim de urgență a unei ședințe cu participarea CALM, Ministerul Finanțelor, Cancelaria de Stat și alte autorități centrale, în vederea discutării propunerilor concrete elaborate de CALM în vederea consolidării bazei fiscale locale și salarizării în domeniul APL pentru a fi introduse în Bugetul de stat și politica fiscală și vama pentru anul 2018

3. Organizare unei ședințe speciale și deschise a Parlamentului, cu participarea CALM/APL și societății civile, în care să fie discutată situația în domeniul decentralizării și administrației publice locale, precum și stadiul de implementare a documentelor de politici și angajamentelor internaționale pe domeniul dat.

4. Elaborarea și aprobarea unui mecanism permanent și efectiv de comunicare între APL, Guvern și Parlament. Inclusiv, la nivelul fiecărui minister și comisii parlamentare.

Adoptat în cadrul ședinței
Biroului Executiv al CALM
din 28.11.2017

PROIECTUL ADIO DESCENTRALIZARE

Proiectul bugetului de stat pentru anul 2018 nu este corelat cu strategia descentralizării care expiră în 2018, cu Recomandarea 322 a Consiliului Europei și foaia de parcurs care deja au expirat în mare parte. La moment, există restanțe majore în implementarea acestor documente. Totodată, în domeniul salarizării se constată o discriminare vădită și lipsă totală de respect față de autoritățile locale: salarii mărite doar pentru Guvern și Parlament!!! Aceasta, în condițiile în care Consiliul Europei deja a anunțat despre vizita de monitorizare care va avea loc la mijlocul lui decembrie 2017 și în cadrul căreia vor fi evaluate progresele în domeniul respectării angajamentelor Republicii Moldova pe domeniul democrației locale și implementării foii de parcurs. Iar, cel mai probabil în martie 2018, va fie adoptată de către Consiliul Europei o nouă rezoluție privind situația democrației locale din Republica Moldova. În această situație, este foarte greu de înțeles poziția unor instituții guvernamentale, care absolut nu țin cont de domeniul dat, nu oferă nici o soluție, resping în totalitate soluțiile propuse de CALM (fără a le discuta) și, în fine, pun sub lovitură Guvernul Republicii Moldova în raport cu partenerii săi.

Comisia economie, buget și finanțe a organizat dezbateri publice pe marginea proiectului Legii bugetului de stat pentru anul 2018 (nr. 357 din 23.11.2017). Evenimentul a avut loc joi, 30 noiembrie curent, în Sala Europei din Parlament. La eveniment au participat deputați, membri ai Comisiei, ministrul Finanțelor Octavian Armașu, alți membri ai Guvernului, dar și reprezentanți ai societății civile. Autoritățile Publice Locale au fost reprezentate la eveniment de către directorul executiv al CALM, Viorel Furdui.

”Întrebarea este cât de corelat este bugetul de stat pentru anul 2018 cu documentele de politici și angajamentele din domeniul descentralizării, în contextul în care anume 2018 este anul în care expiră termenul de implementare a Strategiei de Descentralizare, iar termenul de implementare a Foii de Parcurs semnată de către Guvernul RM și Consiliul Europei deja a expirat?”

Viorel Furdui a menționat că o noutate pozitivă în proiectul de Lege este mărirea cotelor la municipii. De asemenea, directorul executiv al CALM a salutat faptul că anul viitor se va acorda o atenție sporită infrastructurii drumurilor.

Totodată, potrivit lui Viorel Furdui, în nota informativă se menționează faptul că în anul acesta creșterea veniturilor locale va fi de aproximativ 1,9%, iar la nivelul bugetului central majorarea constituie 4,9%. Această tendință o observăm de mai mulți ani, conform ei în realitate, veniturile proprii ale bugetelor locale descresc constant în raport cu cele ale

statului. Mai mult ca atât, dacă această tendință se păstrează, spre anul 2020, veniturile proprii ale APL se vor reduce până la 6%. Aceasta înseamnă de fapt, că structura veniturilor actuale proprii ale APL nu este corespunzătoare și nu permite avansarea procesului de descentralizare.

„Noi credem că din aceste 1,9%, o mare parte revine municipiilor Chișinău și Bălți. Nu mai puțin de 60%. Dacă vorbim în general pe țară despre veniturile APL (cu excepția Chișinăului și Bălții), atunci acest procent este cu mult mai mic – sub 1%. Ceea ce înseamnă că, de facto, în Republica Moldova are loc o CENTRALIZARE accentuată și nu Descentralizare! Iar toate documentele de politici și angajamentele internaționale ale Republicii Moldova adoptate în ultimii ani, rămân doar la nivel declarativ.

Întrebarea este cât de corelat este bugetul de stat pentru anul 2018 cu documentele de politici și angajamentele din domeniul descentralizării, în contextul în care anume anul 2018 este anul în care expiră termenul de implementare a Strategiei de Descentralizare, iar termenul de implementare a Foii de Parcurs semnată de către Guvernul RM și Consiliul Europei deja a expirat. Aceste două documente, împreună cu planurile de acțiuni conțin măsuri concrete ce trebuiau să fie luate în vederea consolidării bazei fiscale. Nu mai vorbim de faptul că încă în 2015 a fost adoptată prin Lege modificarea sistemului de finanțe publice locale, iar o etapă foarte importantă, care se numește consolidarea bazei fiscale așa și a rămas neimplementată în mare parte.”, a întrebat Viorel Furdui.

Ministrul Finanțelor, Octavian Armașu a declarat că bugetul este elaborat în baza prognozei veniturilor, reieșind și din situația pe care o avem atât în cazul bugetului central, cât și cea a bugetelor locale. „**În ceea ce privește capacitatea de a majora veniturile la bugetele locale, noi am vorbit nu o singură dată la acest subiect. Noi am dat anumite instrumente autorităților locale, am acordat dreptul autorităților de a anula anumite facilități care există la taxele și impozitele locale, am acordat dreptul APL de a majora unele rate ale impozitelor pe imobile, dar APL nu aplică acest instrument, ca să-și majoreze aceste venituri, APL trebuie să aibă curaj politic și să majoreze taxele. Acestea sunt veniturile și trebuie să reieșim din ele,**” a opinat Armașu.

Cu referire la aceste declarații ale Dlui Ministru, Viorel Furdui a menționat: „Atunci când spuneți că ați acordat APL acea rată de a mări impozitul pe imobil de la 0 la 0,4, vă rugăm să atrageți atenția că în 95% din comunitățile locale nu s-a făcut evaluarea imobilelor, fiindcă din bugetul de stat urmau a fi finanțate aceste lucrări. În rezultat, această majorare nu a avut nici un impact. Iar în documentele strategice despre care am amintit este specificată oferirea noilor surse de venit. CALM a venit cu vreo 15 propuneri în

BUGETULUI DE STAT PENTRU ANUL 2018: SAU CINE PUNE ÎN DIFICULTATE GUVERNUL?

acest sens, pe care, din păcate, nu am avut posibilitatea să le discutăm”, a atenționat directorul executiv al CALM.

Potrivit președintelui Comisiei parlamentare economie, buget și finanțe, Ștefan Creangă, în fiecare an se încearcă îmbunătățirea bazei fiscale pentru APL. Cât privește evaluarea bunurilor imobile, anul acesta Ministerul Finanțelor a bugetat 14,4 milioane lei pentru a realiza acest obiectiv. „Este o sumă nu atât de mare însă, în dezbateră proiectului privind delimitarea proprietății publice, împreună cu reprezentanții ai Ministerului Finanțelor am constatat că la moment, suntem într-o etapă avansată în procesul de negocieri cu Banca Mondială, în vederea obținerii unui grant-împrumut, ce are menirea de a evalua imobilele din toată țara. **Concluzia este că se depun eforturi foarte mari în această privință, deoarece noi conștientizăm că fără o bază fiscală foarte bună a APL, nu avem cum să implementăm acele strategii și obligațiuni asumate de stat față de APL,**” a conchis Ștefan Creangă.

În replică, Viorel Furdui a scos în evidență faptul că până la implementarea unei noi Legi în acest sens, vor mai trece circa trei ani.

„În acest sens, noi am venit cu o propunere concretă și testată în practică, ghidându-ne de legislația în vigoare. Legea cu privire la punerea în aplicare a titlului 6 a Codului Fiscal, care oferă posibilitatea APL să stabilească de sine stătător, cel puțin, costurile de inventariere a bunurilor imobile, în scopul impozitării. O modalitate care în prezent este dificilă de a fi realizată din cauza unor formulări neclare și posibilități de interpretare. CALM a adresat o scrisoare Guvernului și Ministerului Finanțelor, cu rugămintea să dea o interpretare, care să permită APL, cel puțin măcar până se va face această evaluare generală, să poată folosi aceste prevederi ale Legii, în vederea realizării acestui obiectiv de constatare a costului bunurilor imobilelor în localitățile rurale. Din păcate, până acum nu am primit niciun răspuns.”

Potrivit lui Viorel Furdui, în

Directorul executiv
al CALM,
Viorel Furdui:

„Întrebarea este cât de corelat este bugetul de stat pentru anul 2018 cu documentele de politici și angajamentele din domeniul descentralizării, în contextul în care anume 2018 este anul în care expiră termenul de implementare a Strategiei de Descentralizare, iar termenul de implementare a Foii de Parcurs semnată de către Guvernul RM și Consiliul Europei deja a expirat?!”

rezultat se pierde timp, deoarece acum este perioada adoptării bugetelor locale și APL încă timp de un an nu vor putea întreprinde real nicio măsură. În acest context, directorul executiv al CALM a propus să se revină la analiza acestei chestiuni în regim de urgență, deoarece este una majoră, iar soluția CALM este una absolut legală.

În altă ordine de idei, Furdui a menționat că există o inexactitate în ceea ce privește repartizarea veniturilor din Fondul Rutier. „Am observat că în anul trecut, în anexele 4 și 5 la buget, era stabilit foarte clar cum se distribuie și cum se calculează Fondul Rutier. Anul viitor, pentru APL de nivelul I vor fi distribuite 280, 9 milioane, în timp ce 50% din taxa rutieră care ar urma să ajungă la APL de nivelul I trebuie să constituie 385 milioane lei.” Directorul executiv al CALM a întrebat de ce există acest decalaj și unde sunt acele 100 de milioane care ar trebui distribuite. De ce nu există calcul foarte clar în Lege, așa cum a fost și în anul trecut și de ce există acest decalaj, deoarece apar mai multe întrebări. La unele capitole am constatat unele majorări la APL de nivelul II, cum ar fi UTA Găgăuzia și municipiul Chișinău, ceea ce este foarte bine, doar că am dori să obținem niște explicații.”

Reprezentanții ai Ministerului Finanțelor au explicat că 385,8 milioane lei au fost redistribuiți în conformitate cu numărul populației. În afară de aceasta, peste 350 de milioane de lei, adică cu 7 milioane de lei mai mult decât anul trecut au fost distribuiți din Fondul Rutier, conform lungimii drumurilor locale, după cum a calculat Ministerul Economiei și Infrastructurii. Adică, în acest sens se atestă o majorare. Ideea e că în cazul unor drumuri s-a schimbat kilometrajul, de asemenea s-a modificat și costul pentru un km de drum. Aceste 385 de milioane sunt repartizate pe localități, iar Chișinău, Bălți și UTA Găgăuzia sunt atribuite nivelului II. Potrivit ministerului Finanțelor, aceste 100 de milioane, care aparent lipsesc, există, doar că sunt reflectate pentru nivelul II.

În acest caz, Viorel Furdui a solicitat ca aceste detalii să fie explicate foarte clar în anexă.

Un alt subiect pus în discuție a fost articolul 18 din proiectul Legii Bugetului de stat pentru 2018 unde este menționat că Guvernul se abilitază cu drept de a forma în componența bugetului de stat un Fond de compensare. Acest Fond de compensare a fost prevăzut în Lege încă la începutul reformei finanțelor publice locale. Reprezentantul CALM a solicitat să fie explicată sintagma: „pentru acoperirea necesităților stringente ale APL” și a întrebat cine va stabili care sunt aceste necesități stringente, în așa fel încât să nu existe riscul apariției neîncrederii în gestionarea banilor din acest Fond.

Ștefan Creangă a amintit că anul acesta, pentru acest Fond sunt planificați în buget 8,4 milioane de lei. „Acest Fond a fost dat la latitudinea Guvernului să facă alocările respective. Anul trecut noi am ales formula de stabilire a sumei maxime în valoare de 0, 002 din veniturile bugetului de stat. Anul acesta, în anexă găsim aceste 8,6 milioane lei. Aceste sume planificate sunt distribuite de Ministerul Finanțelor exact după modelul de administrare al Fondului de Rezervă al Guvernului, în dependență de situație, în cazul unor anumite situații excepționale. Consider că acest instrument dat Guvernului este unul justificat și dacă dorim o descifrare pentru 2017, Ministerul Finanțelor ar putea să ne arate modalitatea de distribuire a acestor bani”, a punctat Ștefan Creangă.

Viorel Furdui a amintit că esența acestui Fond de compensare a fost stabilit în strictă conformitate cu realizarea reformei finanțelor publice locale. „APL au fost lipsite de anumite venituri, iar pe perioada cât trebuia să fie realizate aceste venituri, din acest Fond trebuiau să fie compensate unele pierderi a anumitor bugete. Doar că din păcate noi nu am avut un proces foarte accentuat de consolidare a bazei fiscale și, în rezultat, problemele cu aceste decalaje în finanțare au rămas. Noi am adresat această întrebare, deoarece cunoaștem că mai multe autorități s-au adresat către Ministerul Finanțelor cu rugămintea de a fi compensate anumite cheltuieli a unor centre sociale, pentru transportarea copiilor la școală ș.a.”

Directorul executiv al CALM a mai întrebat dacă ministerul Finanțelor prevede majorarea salariilor pentru APL în 2018, deoarece la acest capitol se atestă o problemă majoră.

Ministrul Finanțelor a specificat că problema salarizării sectorului public este una destul de complicată. „Ministerul a preluat recent responsabilitatea privind politicile în domeniul salarizării în sectorul public și noi vrem să venim anul viitor cu o Lege nouă privind salarizarea în sectorul public, unde să avem o grilă care să aranjeze salariile tuturor autorităților, atât celor centrale, cât și celor locale. După aprobarea acestei Legi, cel mai probabil va fi și alt sistem de salarizare, inclusiv la APL,” a declarat Octavian Armașu.

FEMEILE PRIMAR CHEAMĂ LA DIALOG ȘI ÎNCETAREA VIOLENȚEI

Salarii derizorii, competențe fără acoperire bugetară, controale abuzive și lipsa unui dialog efectiv cu autoritățile centrale. Sunt doar unele dintre problemele abordate de circa 150 de femei și bărbați primari din Republica Moldova, care au evaluat dialogul dintre administrația publică centrală și cea locală, dar și principalele realizări și provocări din anul 2017, în cadrul Conferinței anuale a Rețelei Femeilor CALM „Unite și active în beneficiul localităților!”, care a avut loc în perioada marșării Zilei internaționale pentru eliminarea violenței împotriva femeilor.

În debutul întâlnirii, Tatiana Badan, președinta Congresului Autorităților Locale din Moldova (CALM), a menționat: „Anul 2017 a fost plin de schimburi de experiență, dialoguri, instruirii, dar și provocări, care, în esență, au consolidat Rețeaua Femeilor din cadrul CALM, dar și CAL, ca organizație reprezentativă a APL. Iar în dialogul de astăzi cu administrația publică centrală încercăm să ne facem auzite, să cerem condiții mai bune de muncă, astfel încât să ne facem meseria eficient. Avem nevoie de unitate și solidaritate, indiferent de afilierea politică, spre binele comun al cetățenilor. Și avem misiunea de a rezolva toate problemele oamenilor. Însă pentru acest lucru avem nevoie de un dialog deschis și comunicare permanentă. Doar uniți putem identifica soluții pentru problemele cu care ne confruntăm. Nici eu, nici Dvs. nu mai putem urmări acest exod masiv al tinerilor, căci acum și copiii pleacă. Noi ne dorim să avem stabilitate, să avem dezvoltare și să nu mai avem frică. Eu nu mai vreau să văd lacrimi în ochii doamnelor și domnilor primari. Este neplăcut, dar haideți să ne unim și să mergem înainte, să ne ajutăm”.

Directorul executiv CALM, Viorel Furdul, a menționat că în Republica Moldova a apărut o nouă formă de violență contra femeilor: **”VIOLENȚA ÎMPOTRIVA ALEȘILOR LOCALI ȘI PRIMARI FEMEI DIN PARTEA ORGANELOR DE STAT !!! Această formă nouă de violență are o legătură strânsă cu situația din domeniul descentralizării și autonomiei locale din Moldova. Deoarece, sursa principală a violenței contra femeilor din APL constituie atitudinea umilitoare și disprețuitoare din partea organelor/demnitărilor de stat, cadrul legal**

imperfect și contradictoriu de care sunt responsabile tot autoritățile centrale, lipsa unei descentralizări reale, transferul de competențe/responsabilități fără acoperire financiară pentru ca apoi tot APL să fie învinuite de neexecutarea legilor, limitarea statelor de personal și remunerare mizerabilă pentru conducătorii și lucrătorii din APL, presiunea enormă din partea organelor de control și judiciare, încălcarea drepturilor elementare ale omului la libertate, sănătate, demnitate și viață, încălcarea prezumției nevinovăției și defăimarea aleșilor locali prin acte demonstrative, intentarea la comandă a dosarelor, arestări pentru motive discutabile și târăgânarea examinării lor etc.”

Cu referire la problematica salarizării, CALM a adresat o solicitare Guvernului, în care sunt propuse soluții concrete privind sistemul de salarizare în cadrul APL. În adresare se menționează că situația actuală în domeniul salarizării este una extrem de gravă în cadrul administrației publice locale (APL). Actualul sistem este unul depășit, nemotivat și necorelat cu principiile autonomiei locale ale salarizării în domeniul administrației publice. Mai mult, acesta blochează atragerea și/sau menținerea cadrelor calificate în domeniul administrației, precum și realizarea corespunzătoare a multiplelor competențe care sunt puse pe umerii APL. Situația este foarte critică și chiar CATASTROFALĂ, sistemul de APL

cale, care permit fără resurse financiare importante de la bugetul de stat, de a schimba situația în domeniul remunerării spre bine în mod rapid, cel puțin la nivelul APL. Soluțiile propuse de CALM pornesc de la cadrul legal național și internațional din domeniul APL în vigoare și asigură ajustarea sistemului de salarizare la acesta, inclusiv la principiile autonomiei locale și descentralizării. Din păcate, aceste propuneri rămân fără atenție. În același timp, autoritățile centrale au avut grijă ca să-și crească simțitor salariile proprii, uitând de cei din APL, așa cum prevede proiectul legii bugetului pentru anul 2018.

Primărița de Pitușca, Călărași, Ionila Lozovan, a accentuat că, din cauza remu-

”VIOLENȚA ÎMPOTRIVA ALEȘILOR LOCALI ȘI PRIMARI FEMEI DIN PARTEA ORGANELOR DE STAT !!! Această formă nouă de violență are o legătură strânsă cu situația din domeniul descentralizării și autonomiei locale din Moldova!”

confruntându-se tot mai mult cu un flux și o lipsă tot mai mare de cadre. Dacă într-o perioadă scurtă de timp nu se produc schimbări majore pe aceasta direcție, atunci fără careva dubii, orice efort al Guvernului orientat spre implementarea reformelor ambițioase anunțate, va fi sortit eșecului iar puținele oportunități existente în prezent vor fi ratate. Sperăm că acest lucru se conștientizează la cel mai înalt nivel. În acest context, CALM vine în mod repetat cu un set de soluții de ordin conceptual și legislativ, bazate pe realitățile existente și principiile autonomiei lo-

nerării sub orice nivel, profesioniștii pleacă din administrația publică, iar primarii se trezesc singuri în fața tuturor problemelor și provocărilor. Toate, în situația în care, chiar dacă au experiență și mai multe mandate la activ, abia se descurcă de la o lună la alta cu salariul pe care-l primesc: **”Aseară am citit proiectul Bugetului pentru anul 2018 și am văzut salariul lunar. Am analizat și creșterea inflației care ne așteaptă și am dedus că situația este un gravă. Deci, salariul mediu lunar în 2017 e 5600 de lei, iar în 2018 – 6150 de lei. Dar noi ce salarii**

AUTORITĂȚILE STATULUI ÎMPOTRIVA ALEȘILOR LOCALI!

avem? Adică noi suntem mai jos decât o servitoare! Ce se cere să facem mai departe noi? Suntem cel mai prost plătiți și dacă directorul de grădiniță ne cheamă și ne spune: Doamnă primar, n-am canalizare, n-am căldură! - noi trebuie să rezolvăm. Cu toate aceste obligațiuni, noi rămânem cu salariul minim.”

Potrivit doamnei primar de Vinogradovca, Taraclia, Tatiana Țurcan, problemele se perpetuă din cauza dialogului defect APC-APL, care nici pe departe nu este unul constructiv, bazat pe interesele cetățeanului: **”Atitudinea și problemele care persistă sunt stric legate de dialogul APC-APL. E nevoie de un pod între aceste două niveluri și toate instituțiile de stat. Ceva s-a încurcat în statul nostru, ne-am poziționat pe baricade diferite. Dar trebuie să avem o legătură de parteneriat, pentru eficiență și succese. Sub egida CALM, trebuie să facem demersurile necesare, în calitate a asociației în cadrul căreia ne apărăm drepturile. Aici, în cadrul CALM, suntem solidari și putem rezolva probleme. Pentru aceasta avem nevoie de unitate. Astăzi avem nevoie de un dialog**

între Parlament, Guvern și primari. Pentru că, dacă nu consultăm autoritățile publice locale privind implementarea reală a anumitor legi, proiecte, atunci recunoaștem că le adoptăm doar de dragul adopției. Noi, primarii, ne dorim ca orice inițiativă să fie conectată la realitate, să conducă la schimbarea calitativă a vieții oamenilor. Fără un dialog, fără o colaborare strânsă nu avem sorți de izbândă!”

Păreră a fost susținută și de doamna Nina Cereteu, primar de Drochia: **”Noi ne spunem amarul una alteia. De fapt, nu ne aude nimeni. Iese că noi ne ajutăm să ne tratăm rănilor, dar spre regret astăzi am avut în calitate de oaspeți doar trei deputate. Dacă era într-adevăr solidaritate între femei, astăzi sala aceasta ar fi fost arhiplină cu femei din Parlament, din ministere. Noi am reuși să facem mult mai multe dacă ar exista această solidaritate. Noi suntem puse în situația să facem față singure problemelor cu care ne confruntăm. Atitudinea față de lucrătorii APL se vede foarte bine cu organele de control. Când nu pot să găsească nimic, se comportă agresiv și aplică acea violență psi-**

hologică, care este uneori mai dură decât cea fizică. Eu nu știu cum au ajuns ei în funcție, dar eu am fost votată de popor, care mi-au oferit votul de încredere pentru acest post. Astăzi, primarul trebuie să fie specialist în toate domeniile. În condițiile în care ne ciocnim cu insuficiența de cadre, când ai câte 5-6 funcții vacante, ești pus în situația că trebuie să răspunzi pentru toate. La capitolul controale am scris nenumărate plângeri pentru control abuziv, dar am primit răspunsuri foarte evazive.”

Doamnele primar au mai vorbit despre finanțarea și accesul la fonduri a APL și care este relația administrației cu organele judiciare. Totodată, au fost prezentate soluții creative pentru problemele locale și au fost trasate obiectivele Rețelei pentru anul 2018.

Doamna Svetlana Andrieș, managera Programului ONU „Femeile în Politică”, a declarat: **”Să fii femeie primară în R. Moldova nu este ușor. Deși femeile sunt 52 la sută din populația țării, numărul primarelor este sub nivelul angajamentelor internaționale, asumate de R. Moldova.**

Și asta pentru că cea mai mare provocare pentru femei să ajungă în procesele decizionale sunt stereotipurile și atitudinea societății față de participarea lor în politică. De aceea, prin intervențiile Programului ONU „Femeile în politică” ne dorim să creăm generații noi de femei lidere și să le încurajăm să participe activ în viața politică. Când femeile și bărbații participă în egală măsură în procesele decizionale, avem comunități mai prospere, dezvoltate economic și o societate sănătoasă”.

Domnul Valeriu Musteață, primar de Săiți, raionul Căușeni, a spus: **”Noi, bărbații primari, trebuie să încurajăm și să susținem femeile să acceadă în politică și să ajungă la cârma primăriilor. Doar atunci când ne vom susține unii pe alții, vom avea o țară așa cum ne-o dorim. Și întrucât acest eveniment are loc în perioada campaniei „16 zile de activism împotriva violenței față de femei și fete”, bărbații din Căușeni s-au solidarizat cu această cauză, pentru că trebuie să fim uniți împotriva violenței”.**

Rețeaua Primarelor a emis o declarație de solidarizare cu femeile și fetele din R. Moldova care au suferit sau suferă de violență și s-au angajat să întreprindă „acțiuni permanente de prevenire a actelor de violență de orice tip în comunitățile pe care le conduc”. Conferința s-a încheiat cu adoptarea Declarației Conferinței Anuale a Rețelei Femeilor a CALM, prin care femeile primare au semnat să întreprindă în continuare pași concreți pentru a încuraja și facilita participarea activă a femeilor în viața economică, politică și socială.

Conferința anuală a fost susținută de Programul ONU „Femeile în politică”, implementat de Entitatea Națională Unite pentru Egalitatea de Gen și Abilitatea Femeilor (UN Women) și Programul Național pentru Dezvoltare (PNUD), sprijinit financiar de Guvernul Suediei.

ADRESĂRI CALM

ADRESARE privind propunerile CALM pentru politica bugetar-fiscale pentru anul 2018 în scopul consolidării statutului municipiilor nou-create și a autonomiei locale financiare

Acordarea statutului de municipii mai multor orașe a fost un eveniment multășteptat, însă care nu a condus la rezultatele scontate pe plan organizațional, economic și financiar. Astfel, ca orașele respective cu adevărat să beneficieze de avantaje, instrumente și potențial ca să devină poluri de creștere economică și socială a regiunilor/teritoriilor adiacente. De fapt, în afară de schimbarea denumirii a câtorva orașe, lucrurile nu au evoluat. În acest context, Congresul Autorităților Locale din Moldova (CALM) după o consultarea largă a tuturor municipiilor nou create a elaborat un set de propuneri, inclusiv pentru politica bugetar-financiară pentru anul 2018, care au fost adreseate conducerii guvernului și care vor conduce la consolidarea statutului de municipii a orașelor respective, precum și vor permite consolidarea în general a autonomiei locale și avansarea în realizarea Foii de parcurs RM - CoE, a Strategiei Descentralizării și a Strategiei Reformei administrației publice.

În mod special, CALM vine cu următoarele propuneri pentru politica bugetar – fiscală pentru anul 2018 în vederea consolidării bazei de venituri locale, corelării/ajustarea statutului acestor municipii de statutul altor municipii existente sub aspectul surselor de venit și acordare unor surse suplimentare de venit:

1. Creșterea surselor de venit la bugetele municipiilor conform varianței inițiale ca să le rămână 50% din impozitul pe venitul persoanelor fizice, similar mun. Chișinău care și așa în aspect economic și administrativ se află într-o situație mai avantajată. Propunere concretă: „Legea nr.397/2003 privind finanțele publice locale (republicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2014, nr.397–399, art.703), cu modificările și completările ulterioare, se modifică și se completează după cum urmează: Articolul 5 alineatul (1) punctul 2) se completează cu litera c), cu următorul cuprins: „pentru bugetele municipiilor, cu excepția celor prevăzute la alin. (5) pct. 2) din prezentul articol - 50% din volumul total colectat pe teritoriul unității administrativ-teritoriale respective;”.

2. Păstrarea la municipii a unei părți din impozitul pe venitul persoanelor juridice colectat în teritoriul (pana la 50%). Propunere concretă: 2 „Legea nr.397/2003 privind finanțele publice locale (republicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2014, nr.397–399, art.703), cu modificările și completările ulterioare, se modifică și se completează după cum urmează: Articolul 5 alineatul (1) se completează cu punctul 21) cu următorul cuprins: „21) defalcări de la impozitul pe venitul persoanelor juridice pentru bugetele municipiilor, cu excepția celor prevăzute la alin. (5) pct. 2) din prezentul articol - 50% din volumul total colectat pe teritoriul unității administrativ-teritoriale respective;”.

3. Modificarea Titlului VI al Codului Fiscal, Art. 282, alin.(2) cu excluderea reducerii de 15% la plata impozitului pe imobil. Urmează ca scutirile pentru impozitele și taxele locale care aparțin în proporție de 100% bugetelor locale să fie stabilite în exclusivitate de către autoritățile publice locale. De ex. în prezent, pierderile bugetului mun. Ungheni,

la acest capitol constituie circa 150 mii lei anual. Venituri ratate care nu sunt compensate.

4. Trebuie să fie revăzut mecanismul ca taxele pe resursele naturale și pentru poluarea mediului să fie virate la bugetele locale de nivelul I. În prezent, resursele naturale (cariere, fondul silvic, acvatic...) care se găsesc pe teritoriul UAT de nivelul I și toată infrastructura de acces (rutiera, de mediu etc.) sunt exploatate/deteriorate de către agenții economici fără ca bugetele locale să beneficieze de compensare/resurse pentru îngrijirea și restabilirea infrastructurii respective și reducerii efectelor de mediu.

5. Se propune, alocarea transferurilor cu destinație specială pentru instituțiile publice care prestează servicii sociale. Este necesar de rezolvat situația instituțiilor sociale finanțate din bugetele municipiilor: centre de zi, centre sociale etc., la fel și altele de la nivelul I. În prezent, contrar prevederilor legale exprese, nu este prevăzută compensarea cheltuielilor pentru ele în forma de transferuri cu destinație specială de la bugetul de stat. În același timp, în art. 61 din Legea nr. 435- XVI din 28.12.2006 privind descentralizarea administrativă prevede expres că „competențele autorităților publice centrale în domeniul asistenței sociale se delegă autorităților publice locale și se finanțează din contul transferurilor cu destinație specială de la bugetul de stat prevăzute în legea bugetară anuală”. Propunere concretă: „Legea nr.397/2003 privind finanțele publice locale (republicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2014, nr.397–399, art.703), cu modificările și completările ulterioare, se modifică și se completează după cum urmează: Articolul 11 alineatul (1) se completează cu litera a2) cu următorul cuprins: „a2) instituțiile sociale (centre sociale, de zi, etc.) și competențele în domeniul asistenței sociale delegate unităților administrativ – teritoriale de nivelul întâi;”.

6. Se propune ca contravențiile constatate de agenții constatați pe teritoriul UAT de nivelul I respective, să meargă expres la bugetele locale. În prezent, există lacune importante și confuzii privind statutul contravențiilor și bugetul la care urmează a fi virate. Aceasta în condițiile când APL au primit statut de agent constator în privința anumitor contravenții. De aceea, este logic și corect ca contravențiile constatate de agenții constatați să meargă pe conturi locale cu destinație concretă (securitate rutiera, managementul deșeurilor, amenajare, etc). Propunere concretă: „Legea nr.397/2003 privind finanțele publice locale (republicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2014, nr.397–399, art.703), cu modificările și completările ulterioare, se modifică și se completează după cum urmează: 3 Articolul 5: alineatul (1) pct. 1) se completează cu litera e1) cu următorul cuprins: „e1) amenzi pentru contravențiile comise pe teritoriul unității administrativ-teritoriale respective; alineatul (5) pct. 1) se completează cu litera e1) cu următorul cuprins: „e1) amenzi pentru contravențiile comise pe teritoriul municipiului (cu excepția unităților administrativ-teritoriale de nivelul întâi din componența municipiului);”.

7. Se propune ca legea să prevadă expres că municipiul nou constituit stabilește relații inter-bugetare directe cu Ministerul Finanțelor, după modelul mun. Chișinău și Bălți. Bugetelor municipiilor nou create să fie stabilit regimul juridic aplicabil mun. Chișinău și Bălți. În sensul dat, este imperios de important de instituit reglementările normative juridice, în baza cărora veniturile bugetelor municipiilor nou înființate să fie formate analogic bugetelor municipiului Bălți și Chișinău (impozitul pe bunurile imobiliare, taxa pentru patenta de întreprinzător; taxele pentru resursele naturale, impozitul privat, taxele locale aplicate conform Codului fiscal) cu defalcări de la impozitul pe venitul persoanelor fizice. Totodată, în vederea conformării legislației cu obiectivele menționate se propune promovarea unui proiect de lege pentru modificarea și completarea Legii nr. 397 – XV din 16 octombrie 2003 privind finanțele publice locale, care ar rezida în introducerea sintagmei „Cahul, Orhei, Ungheni, Soroca, Edi-neț” după cuvântul „Bălți” și „Chișinău”.

8. Se propune, consolidarea rolului Serviciului de colectare a taxelor și impozitelor locale de pe lângă primării/municipii în vederea asigurării APL I cu instrumente reale și concrete în scopul creșterii colectării impozitelor și taxelor locale, precum și de a le da dreptul de a avea întreg arsenalul de instrumente pentru colectarea forțată a restanțelor la plata impozitelor și taxelor locale. În prezent aceste structuri nu au aceste pârghii/competențe și pot să se adreseze doar la Serviciul Fiscal de Stat, care este ocupat în mare parte, cu alte. De examinat posibilitate APL/serviciului de colectare a taxelor și impozitelor locale de a executa silit anumite obligații a plătitorilor de taxe și impozite. Astăzi această competență o deține doar organul fiscal, care din lipsa de capacități și dezinteres pentru bugetele locale, nu poate contribui efectiv la o mai bună colectare a taxelor și impozitelor locale. Prin urmare, domeniul administrării impozitelor și taxelor locale ar trebui decentralizat către APL (a se vedea propunerile din anul trecut).

9. Se propune operarea de modificări în Legea privind descentralizarea administrativă nr.435-XVI din 28.12.2006 prin excluderea punctului (2) al art.11, care expres stabilește că capacitatea administrativă este recunoscută ca fiind adecvată statutului legal al unei autorități publice locale atunci când cheltuielile administrative ale acesteia nu depășesc 30 la sută din suma totală a veniturilor proprii, or capacitatea administrativă a administrației municipiilor/orașelor/comunelor nu trebuie să depindă direct de volumul cheltuielilor veniturilor proprii. Capacitatea administrativă a autorităților publice de acest nivel va depinde de mulți factori inclusiv în mare măsură atât de competența și profesionalismul resurselor umane ce activează în ele cât și de poziționarea lor adecvată în structura instituției, în organigrama ei, iar aceasta prezintă un factor primordial în realizarea deciziilor organizaționale, or în actualele evoluții complexe ce se desfășoară, rolul determinant îl vor avea

centrele de decizii, în special intervențiile manageriale profesionale și de măsura în care va fi asumată responsabilitatea pentru consecințele activității inclusiv în domeniul resurselor umane. Plafonarea cheltuielilor administrative devine un impediment real în dezvoltarea organizațională, or cheltuirea eficientă și oportună a veniturilor (proprii sau neproprii) are un mecanism concret de monitorizare și control în cazul când se urmărește neadmiterea risipirii banilor publici.

10. Este necesar în regim de urgență de a oferi soluții pentru detensionarea situației din domeniul salarizării și remunerării din APL. Prevederile legale din domeniul dat sunt excesiv de limitative, centralizate, discriminatorii și distructive, punând toată responsabilitatea pentru starea lucrurilor în domeniul dat pe autoritățile centrale. De asemenea, formulările actuale în lege care se referă la premiile primarilor și a funcționarilor, sunt confuze și greu de aplicat, generând în permanenta conflicte și contestații din partea organelor de control, inclusiv Inspecției Financiare și Cancelariei de Stat. În acest sens, se propune:

a) Implementarea de urgență a unui sistem de salarizare descentralizat, pentru a fi corelat cu prevederile constituționale și internaționale, precum și recomandările Consiliului European, în domeniul autonomiei locale și descentralizării (anexăm un Proiect elaborat de CALM care arată cum prin cheltuieli minimale se poate de reformă sistemul și ajustat la principiile autonomiei locale);

b) În mod separat urmează a fi făcute modificări ce țin de salarizarea personalului angajat în primăriile municipiilor nou create și efectuate modificări în legislația privind salarizarea funcționarilor publici, inclusiv în grila de salarizare aprobată în anexa nr.1 a Hotărârea Guvernului nr.331 din 28.05.2012. În actualul sistem de salarizare a funcționarilor publici este o discriminare reală a funcționarilor publici din cadrul APL de ceilalți funcționari din cadrul APC, precum și în raport cu salariații din economia țării. Ar fi binevenită majorarea sumelor stabilite la treptele salariale conform gradelor de salarizare începând cu grila 1 treapta I cel puțin cu suma care să fie inițial egală cu 2300 lei - echivalență cu salariul minim din sectorul real al economiei

c) Luând în considerație faptul că noul sistem de salarizare încă este în faza de conceptualizare și va necesita mai mult timp pentru a produce efecte, iar situația în domeniul dat este una extrem de gravă și tensionată, CALM propune în calitate de măsuri urgente și ușor realizabile, care ar putea produce efecte pozitive imediate, eliminarea tuturor barierelor de ordin tehnic în domeniul acordării premiilor în cadrul APL. Prevederile legale actuale în domeniul dat sunt confuze și contradictorii, iar în consecință inaplicabile.

11. Se propune ca transferurile cu destinație specială să se lase instituțiilor, pentru că ei au diferite măsuri de optimizare (inchiderea grupelor) ca să acumuleze mijloace pentru cheltuieli capitale. Prin urmare, CALM solicită examinarea propunerilor respective și convocarea cât mai urgentă posibilă a grupului de lucru comun CALM – Ministerul Finanțelor, creat prin ordinul Ministrului nr. 144 din 18.11.2016, pentru a discuta situația municipiilor și propunerile respective..

PROPUNERI la politica bugetar-fiscală pentru anul 2018

CONSIDERAȚII GENERALE

Prezentele propuneri la politica bugetar-fiscală pentru anul 2018 au la bază un număr larg de documente de politici și angajamente prevăzute în următoarele documente din domeniu. În special: - Recomandarea 322 din 2012 al Consiliului European (CALRCE) și Foaia de parcurs, privind implementarea Recomandării 322 și a altor angajamente ale Republicii Moldova în domeniul democrației locale și decentralizării, semnată de Guvernul Republicii Moldova, Consiliu European și CALM, la 8 iunie 2016 ; - Legea privind Strategia Națională de Decentralizare 2012-2018 și Planul de acțiuni (prelungită în 2016) - Strategia Reformei Administrației Publice 2016-2020 (aprobată prin HG nr. 911 din 25.07.2016) și planul său de acțiuni (HG. nr. 966 din 09.08.2016). Toate aceste acte legislative, documente de politici și angajamente internaționale conțin acțiuni, angajamente și termene concrete din partea Republicii Moldova, inclusiv și în special în domeniul descentralizării financiare. Termenul de implementare a majorității din aceste obligații și angajamente fiind deja depășit. Totodată, o altă parte de angajamente urmând a fi realizate anume până în anul 2018 (a se vedea un extras a tuturor acestor documente cu obligațiile și acțiunile concrete care urmau să fie realizate).

În acest context, CALM, suplimentar la propunerile anterioare ce vizează consolidarea statutului municipiilor noi create, vine cu propuneri concrete în vederea recuperării restanțelor în domeniul descentralizării, consolidării bazei veniturilor locale și a autonomiei financiare reale. II Recomandări și propuneri concrete: În special se propune următoarele:

1) Prelungirea acțiunii fondului de compensare pentru următorii ani (2018-2019), până la realizarea angajamentelor și măsurilor de consolidare a bazei fiscale locale, prevăzute de cadrul legal în vigoare. Potrivit esenței și logicii strategiei de descentralizare (financiară), prelungită până în 2018, existența fondului de compensare este strâns legată de realizarea concomitentă (simultană) a măsurilor concrete privind consolidarea bazei fiscale. Însă, în condițiile în care termenul fondului a fost prelungit cu un an și foarte puține măsuri de consolidare a bazei fiscale au fost realizate, atunci cu siguranță urmează ca acțiunea acestui fond să fie prelungită în mod necondiționat.

2) Introducerea și definirea expresă a noțiunii de „venituri ratate” ale bugetelor locale și stabilit mecanismul compensării lor, având în vedere că bugetele locale se aprobă fără deficit. Însă pe parcursul anului pot crește prețurile, în unele cazuri salariile, sunt acordate prin lege scutiri și facilități care afectează veniturile bugetelor locale, încălcându-se astfel principiile echității și corespunderii resurse-

lor cu competențele. De asemenea, în afara de impozitul pe imobil/funciar anumite categorii de persoane (fizice și juridice), sunt scutite și de unele taxe locale. De ex. persoanele fizice (pensionari, invalizii) sau gospodăriile țărănești, sunt scutiți de plata taxa pe amenajarea teritoriului. Conform sensului și literei principiilor constituționale/legale ale autonomiei locale, toate scutirile prin legi adoptate de către Parlament, Guvern și alte autorități centrale la plata tuturor plăților fiscale, nefiscale și taxelor locale, urmează a fi compensate APL respective prin transferuri calculate pentru anul curent în limita veniturilor ratate de APL pentru anul în care exercițiul bugetar este încheiat. Adică în rapoartele contabile să se instituie noțiunea de venituri ratate din cauza modificărilor la legislație care afectează bugetele locale și facilităților acordate de Parlament/Guvern în mod unilateral anumitor categorii de persoane. În mod normal, dacă autoritățile centrale (parlamentul sau guvernul) iau anumite decizii de acest gen, în rezultatul cărora se reduc (ratează) veniturile bugetelor locale, atunci ele sunt obligate să compenseze venitul respectiv ratat comunităților locale. Suma veniturilor ratate urmând să fie adăugată la transferurile cu destinație generală care se virează în bugetele locale respective. În caz contrar, suntem în situația unor abuzuri și încălcări ai Constituției și cadrului legal național/internațional, în vigoare pentru Republica Moldova.

PROPUNERI CONCRETE:

„Legea nr.397/2003 privind finanțele publice locale (republicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2014, nr.397-399, art.703), cu modificările și completările ulterioare, se modifică și se completează după cum urmează: Articolul 1 se completează în final cu un nou alineat cu următorul cuprins: - „venituri ratate – venituri ale bugetelor unităților administrativ-teritoriale diminuate pe parcursul anului bugetar în rezultatul creșterii prețurilor, majorării cuantumului salariilor în sectorul bugetar, acordarea unor facilități și scutiri conform legislației, precum și alte măsuri rezultate din politicile autorităților publice centrale, care sunt calculate conform unei metodologii aprobate de Parlament. - Articolul 3 va prevedea expres principiul compensării veniturilor ratate de către bugetele locale în urma acordării prin deciziile Parlamentului/Guvernului/Autorităților centrale a unor scutiri de la plata impozitelor/taxelor și altor plăți, în rezultatul cărora au fost diminuate bugetele locale. - Articolul 12 se completează cu un nou alineat (21) cu următorul cuprins: „(21) În caz de apariție a unor venituri ratate la bugetele locale acestea sunt acoperite în termen de cel mult 60 de zile din fondul de compensare a pierderilor bugetelor unităților administrativ-teritoriale ca compartiment al fondului de rezervă al Guvernului”.

3) Creșterea veniturilor din impozitul pe imobil/funciar. Impozitul pe imobil/funciar, în majoritatea țărilor UE cu un sistem de administrație publică locală dezvoltat și consolidat, reprezintă una din sursele principale ale bugetelor locale. Mai mult ca atât impozitul dat este o sursă exclu-

sivă și integrală de venit propriu al bugetelor locale. Însă, în Republica Moldova, această sursă este nesemnificativă și absolut neimportantă. În același timp, acesta sursă de venit, posedă un potențial destul de mare de creștere. Printre cauzele principale a acestei situații pot fi considerate târâgânarea de mai mult timp a unei evaluări obiective/de piață a bunurilor imobile (în special la nivelul localităților rurale); lipsa unor mecanisme simplificate de a evalua bunurile imobile direct de către APL; plafoanele minimale la nivel foarte scăzut și existența unor plafoane maxime, care nu permit APL o mai mare libertate/flexibilitate de a discuta cu comunitate și de a crește mărimea impozitului pe imobil în proporții mai semnificative și corespunzător cererii/calității serviciilor solicitate de cetățeni. De asemenea, cu referire la impozitul funciar, menționăm că acest impozit local NU a fost ajustat/corelat/indexat încă din anul 1999, prin ce sau adus prejudicii și pierderi enorme bugetelor locale.

PROPUNERI CONCRETE:

a) Acordarea dreptului APL de a stabili cota maximală a impozitului funciar, în dependență de situația din teritoriile respective. Plus, asigurarea indexării anuale obligatorii a acestui și altor impozite locale în conformitate cu inflația.

b) Anularea/revizuirea modului de acordare a tuturor facilităților/scutirilor la impozitul pe imobil/funciar precum și taxele locale prin compensarea venitului ratat de către bugetele locale și/sau transferarea competenței respective integrale către APL, care va decide independent categoriile care pot fi scutite, precum și formele, mărimile scutirilor. Sistemul actual de facilități/scutiri stabilite unilateral de către Parlament, este unul neconstituțional și contrar intereselor comunităților locale, deoarece afectează direct bugetele locale care sunt lipsite de surse de venit care aparțin în exclusivitate APL și fără a li se compensa pierderile din contul bugetului de stat. Propunere concretă: „Codul fiscal nr.1163-XIII din 24 aprilie 1997 (republicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, ediție specială din 8 februarie 2007), cu modificările și completările ulterioare, se modifică și se completează după cum urmează: Articolul 283: la alineatul (1) cuvântul „sînt” se substituie prin cuvintele „pot fi”; alineatele (2) și (21) se exclud; la alineatul (4) cuvântul „sînt” se substituie prin cuvintele „pot fi”; articolul se completează cu un nou alineat (41) cu următorul cuprins: „(41) Categoriile prevăzute de prezentul articol sunt scutite în baza deciziei autorității deliberative și reprezentative a administrației publice locale, cu consultarea prealabilă a entităților și colectivității locale. În cazul în care pierderile de la acordarea scutirilor sunt compensate de la bugetul de stat, autoritatea respectivă este obligată să ia decizia privind acordarea scutirilor în totalitate.”. La articolul 295: alineatul unic devine alineatul (1), iar cuvintele „Se scutesc” se substituie cu cuvintele „Pot fi scutite”; articolul se completează cu alineatul (11) cu următorul cuprins: „(11) Categoriile prevăzute de prezentul articol sunt scutite în baza deciziei autorității deliberative și reprezentative a administrației

publice locale, cu consultarea prealabilă a entităților și colectivității locale. În cazul în care pierderile de la acordarea scutirilor sunt compensate de la bugetul de stat, autoritatea respectivă este obligată să ia decizia privind acordarea scutirilor în totalitate.”.

c) Se propune adoptarea/consolidarea/precizarea cadrului legal necesar pentru asigurarea unui mecanism simplificat de evaluare/impozitare a bunurilor imobile în mediul rural și urban, care ar asigura în regim de urgență (pe parcursul anului 2017), realizarea evaluării bunurilor imobile direct de către APL și creșterea esențială a veniturilor la bugetele locale din această sursă (circa 10 ori). Acest mecanism, ar putea fi unul provizoriu, până când va fi realizată în următorii 5 ani evaluarea masivă pe tot teritoriul Republicii Moldova.

4) Includerea în categoria veniturilor bugetelor locale/municipale a impozitului din venitul persoanelor juridice colectate în teritoriul respectiv, pentru a asigura creșterea motivației APL de a dezvolta mediul de afaceri local, atragerea investițiilor, precum și pentru a dezvolta legătura strânsă între mediul de afaceri și APL.

De asemenea, această măsură va permite apariția unei surse concrete pentru asigurarea componentei investiționale în bugetele locale, mărimea căreia deja va depinde de interesul și implicarea directă a APL. În acest sens, se propune revizuirea statutului impozitul pe venitul 4 persoane juridice astfel ca el să devină unul partajat și să rămână, total sau parțial, la APL de nivel I în calitate de sursă specială pentru finanțarea/cofinanțarea infrastructurii locale. În prezent, marea majoritate a bugetelor locale NU dispun de componenta de dezvoltare. În cadrul primei etape de implementare a noului sistem de finanțe publice locale, nu se oferă posibilitate de planificate a componentei investiționale. Aceasta deoarece cu greu ajung resurse pentru cheltuieli curente. În acest sens, ar fi o soluție ca impozitul pe venit din activitatea de întreprinzător să devină sursa de finanțare a aceste componente în proporție de 100%. Condiție care ar încuraja mediul de afaceri local să reflecte acest venit în scopul îmbunătățirii infrastructurii locale. Totodată, se propune ca redistribuirea lui să fie realizată după modelul impozitului pe venitul persoanelor fizice.

PROPUNERE CONCRETĂ:

„Legea nr.397/2003 privind finanțele publice locale (republicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2014, nr.397-399, art.703), cu modificările și completările ulterioare, se modifică și se completează după cum urmează: Articolul 5 alineatul (1) se completează cu punctul 21) cu următorul cuprins: „21) defalcări de la impozitul pe venitul persoanelor juridice pentru bugetele municipiilor, orașelor, satelor/comunelor cu excepția celor prevăzute la alin. (5) pct. 2) din prezentul articol - 100% din volumul total colectat pe teritoriul unității administrativ-teritoriale respective;”. 5) Introducerea

PROPUNERI la politica bugetar-fiscală pentru anul 2018

sistemului/mecanismului de colectare/virage a impozitului pe venitul persoanelor fizice la locul de domiciliu (reședință), cu compensarea veniturilor perdantilor din alte surse. Această măsură va permite asigurarea unei dezvoltări rurale reale și echitabile. O astfel de măsură va reprezenta o creștere semnificativă a veniturilor bugetelor locale și un impuls de dezvoltare, în special pentru comunitățile rurale (dar și cele urbane), locuitorii cărora într-un număr mare desfășoară activități în centre urbane mari. În același timp, urmează a fi revizuite cotele actuale ale veniturilor care rămân la dispoziția bugetelor locale ale localităților urbane, în vederea creșterii lor. Acest sistem fiind unul destul de efectiv și pe larg răspândit în multe țări dezvoltate, inclusiv membrii noi ai UE precum: Polonia, Letonia, Slovacia etc.

PROPUNERE CONCRETĂ:

„Legea nr.397/2003 privind finanțele publice locale (republicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2014, nr.397-399, art.703), cu modificările și completările ulterioare, se modifică și se completează după cum urmează: La articolul 5: la alineatul (1) punctul a) va avea următorul cuprins: 2) defalcări de la impozitul pe venitul persoanelor fizice conform locului de domiciliu, excepție făcând bugetele satelor (comunelor) și ale orașelor (municipiilor) din componența unității teritoriale autonome cu statut juridic special – 80% din volumul total colectat pe teritoriul unității administrativ-teritoriale respective; la alineatul (1) punctul b) cifra „20%” se înlocuiește cu „50%”.

6) Se propune ca contravențiile constatate de agenții constatați pe teritoriul UAT de nivelul I respective, să meargă expres la bugetele locale. În prezent, există lacune importante și confuzii privind statutul contravențiilor și bugetul la care urmează a fi virate. Aceasta în condițiile când APL au primit statut de agent constator în privința anumitor contravenții. De aceea, este logic și corect ca contravențiile constatate de agenții constatați să meargă pe conturile bugetelor locale cu destinația concretă (securitate rutieră, managementul deșeurilor, amenajare, etc).

PROPUNERE CONCRETĂ:

5 „Legea nr.397/2003 privind finanțele publice locale (republicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2014, nr.397-399, art.703), cu modificările și completările ulterioare, se modifică și se completează după cum urmează: Articolul 5: alineatul (1) pct. 1) se completează cu litera e1) cu următorul cuprins: „e1) amenzi pentru contravențiile comise pe teritoriul unității administrativ-teritoriale respective; alineatul (5) pct. 1) se completează cu litera e1) cu următorul cuprins: „e1) amenzi pentru contravențiile comise pe teritoriul municipiului (cu excepția unităților administrativ-teritoriale de nivelul întâi din componența municipiului);”.

7) Revizuirea statutului, apartenenței și modului de repartizare

a taxelor pe resursele naturale. În opinia noastră, aceste taxe trebuie incluse în categoria taxelor locale fiind încă o sursă de venit care cel puțin o parte a acestora trebuie să fie virate la bugetele locale de nivel I. APL au de asemenea de soluționat diverse probleme în domeniul mediului, protecției acestuia, întreprinderea de acțiuni de salubritate și înverzire, etc. Cu atât mai mult că aceste taxe deja conform Codului fiscal (art. 6 alin. (6)) fac parte din sistemul impozitelor și taxelor locale!? La fel înlesnirile la aceste taxe să fie acordate prin același mecanism ca impozitul pe bunurile imobiliare și taxele locale, menționat mai sus.

PROPUNERE CONCRETĂ:

„Legea nr.397/2003 privind finanțele publice locale (republicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2014, nr.397-399, art.703), cu modificările și completările ulterioare, se modifică și se completează după cum urmează: Articolul 5: alineatul (1) pct. 1) se completează cu litera d1) cu următorul cuprins: „d1) taxele pentru resursele naturale aplicate conform Codului fiscal; alineatul (5) pct. 1) se completează cu litera d1) cu următorul cuprins: „e1) taxele pentru resursele naturale aplicate conform Codului fiscal (cu excepția unităților administrativ-teritoriale de nivelul întâi din componența municipiului);”

8) Este necesar de revăzut și perfecționat mecanismul de transferuri cu destinație specială pentru infrastructura drumurilor locale, inclusiv de avut în vedere perdantii din aplicarea mecanismului respectiv. Conform art. 4 din Legea privind descentralizarea administrativă, nr. 435-XVI din 28.12.2006 domeniul respectiv este un domeniu propriu al APL, care nici cum nu poate fi finanțat din transferuri cu destinație specială, fiind o încălcare flagrantă a autonomiei locale. În acest sens, transferurile trebuie să fie cu destinație generală. De asemenea se propune ca transferurile cu destinație specială să se lase instituțiilor, pentru că ei au diferite măsuri de optimizare (închiderea grupelor) ca să acumuleze mijloace pentru cheltuieli capitale.

PROPUNERI CONCRETE:

„Legea nr.397/2003 privind finanțele publice locale (republicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2014, nr.397-399, art.703), cu modificările și completările ulterioare, se modifică și se completează după cum urmează: La articolul 6 alineatul (5) va avea următorul cuprins: „(5) Excedentele de mijloace speciale la finele anului bugetar sunt accesibile spre utilizare, în aceleași scopuri sau pentru cheltuieli capitale, pentru anul bugetar următor.”. Articolul 10 se completează cu alineatele (71) și (72) cu următorul cuprins: „(71) Transferuri cu destinație generală de la bugetul de stat se alocă bugetelor unităților administrativ-teritoriale pentru finanțarea infrastructurii drumurilor publice locale. (72) Transferurile cu destinație generală stipulate la alin.(71) din prezentul articol pentru bugetele unităților administrativ-teritoriale

de nivelul întâi, inclusiv pentru bugetele municipale Bălți și Chișinău, sunt calculate și distribuite proporțional numărului populației din teritoriul unității administrativ-teritoriale respective, în baza datelor oficiale existente la momentul calculării acestora, în cuantum de 50% din volumul total al taxei pentru folosirea drumurilor de către autovehiculele înmatriculate în Republica Moldova, aprobat în legea anuală a bugetului de stat. În cazul municipiilor Bălți și Chișinău transferurile respective nu pot fi mai mici decât sumele care ar fi provenit din cel puțin 50 % din taxa pentru folosirea drumurilor, percepută de la posesorii mijloacelor de transport înmatriculate în Republica Moldova, conform mecanismului anterior de defalcări de la veniturile generale de stat. Mijloacele aferente bugetelor satelor (comunelor) și ale orașelor (municipiilor) din componența unității teritoriale autonome cu statut juridic special vor fi virate la bugetul central al unității teritoriale autonome cu statut juridic special. Pentru bugetele unităților administrativ-teritoriale de nivelul al doilea și al unității teritoriale autonome cu statut juridic special, transferurile cu destinație generală pentru finanțarea infrastructurii drumurilor publice locale sunt calculate și distribuite în funcție de numărul de kilometri echivalenți administrați, conform legislației privind fondul rutier.”. La articolul 11: la alineatul (1) litera a1) se exclude; alineatul (21) se exclude; alineatul (3) se completează cu sintagma cu următorul cuprins: „Transferurile cu destinație specială neutilizate până la sfârșitul anului bugetar sunt lăsate instituțiilor publice, pentru a fi utilizate în aceleași scopuri sau pentru cheltuieli capitale”.

9) Este necesar de rezolvat situația instituțiilor sociale finanțate din bugetele locale: centre de zi, centre sociale etc., la fel și altele de la nivelul I Nu este competența APL de nivelul I compensarea cheltuielilor pentru ele în forma de transferuri cu destinație specială de la bugetul de stat. Cu atât mai mult că în art. 61 din Legea nr. 435-XVI din 28.12.2006 privind descentralizarea administrativă prevede expres că „competențele autorităților publice centrale în domeniul asistenței sociale se delegează autorităților publice locale și se finanțează din contul transferurilor cu destinație specială de la bugetul de stat prevăzute în legea bugetară anuală.”.

PROPUNERE CONCRETĂ:

„Legea nr.397/2003 privind finanțele publice locale (republicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2014, nr.397-399, art.703), cu modificările și completările ulterioare, se modifică și se completează după cum urmează: Articolul 11 alineatul (1) se completează cu litera a2) cu următorul cuprins: „a2) instituțiile sociale (centre sociale, de zi, etc.) și competențele în domeniul asistenței sociale delegate unităților administrativ – teritoriale de nivelul întâi;”.

10) Este imperativ necesară consolidarea rolului serviciului de

colectare a taxelor și impozitelor locale de pe lângă primării/municipii. Pe de o parte, prin aceasta se asigură APL cu instrumente reale și concrete în scopul creșterii colectării impozitelor și taxelor locale, precum și de a le da dreptul de a avea întreg arsenalul de instrumente. Anume APL fiind cele mai interesate în colectarea cât mai bună a impozitelor și taxelor care rămân în bugetul local. De asemenea, aceasta este și în interes național, în cadrul luptei cu evaziunea fiscală, economia tenebră și plata salariilor în plic. Anume APL cunoscând bine situația în teritoriu și fiind interesați să combată aceste fenomene extrem de negative care afectează mediul de afaceri și colectarea veniturilor la bugetul de stat și cel local. În prezent, APL și structurile sale, nu au aceste pârghii/competențe și pot să se adreseze doar la Serviciul Fiscal de Stat, care de regulă nu are interesul și capacitățile necesare pentru a se ocupa efectiv de taxele și impozitele locale. De aceea, este necesar de examinat inclusiv posibilitatea APL/serviciului de colectare a taxelor și impozitelor locale de a executa silit anumite obligații a plătitorilor de taxe și impozite. Astăzi această competență o deține doar organul fiscal. Aceasta este important și în contextul luptei cu economia tenebră și plata salariilor în plic. Deoarece, mai bine decât APL nimeni nu știe situația din teritoriu și care oameni lucrează la negru, fără contracte de muncă etc. Prin urmare, domeniul administrării impozitelor și taxelor locale ar trebui decentralizat către APL.

PROPUNERE CONCRETĂ:

„Codul fiscal nr.1163-XIII din 24 aprilie 1997 (republicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, ediție specială din 8 februarie 2007), cu modificările și completările ulterioare, se modifică și se completează după cum urmează: La articolul 133 alineatul (1) punctul 3) cuvintele „și controlează” se exclud. La articolul 156, alineatul (2) va avea următorul cuprins: „(2) Serviciul de colectare a impozitelor și taxelor locale exercită, corespunzător domeniului de activitate stabilit la alin.(1), funcțiile și atribuțiile Serviciului Fiscal de Stat, prevăzute la art. 1324 , 133 alin. (2) – (4), cu excepția emiterii actelor normative, cooperarea internațională în domeniul de 7 administrare fiscală, constatarea infracțiunilor prevăzute la art. 2441 , 250-253 din Codul penal, domeniului insolvenței, a modului de utilizare a dispozitivelor și sistemelor pentru înregistrarea operațiilor cu numerar, a mașinilor de casă și control, precum și criteriile de selectare, lista contribuabililor mari. Autoritatea administrației publice locale reprezentativă și deliberativă poate lua decizia ca unele funcții și atribuții ale serviciului de colectare a impozitelor și taxelor locale să fie exercitate în comun cu Serviciul Fiscal de Stat, care se aduce la cunoștința Directorului Serviciului Fiscal de Stat. Directorul Serviciului Fiscal de Stat are obligația de a asigura procesul respectiv, similar funcțiilor ordinare ale Serviciului.”; Articolul 157 va avea următorul cuprins: „Articolul 157. Drepturile (împuternicirile) serviciului de colectare a impozitelor și taxelor locale Serviciul de colectare a im-

pozitelor și taxelor locale este investit, corespunzător domeniului de activitate stabilit la art.156 alin.(1), cu drepturile (împuneri) Serviciului Fiscal de Stat prevăzute la art. 134, cu excepția atribuțiilor internaționale în domeniul de administrarea fiscală, inițierea lichidării întreprinderii, organizației, precum și cazul când autoritatea administrației publice locale reprezentativă și deliberativă ia decizia ca unele funcții și atribuții ale serviciului de colectare a impozitelor și taxelor locale să fie exercitate în comun cu Serviciul Fiscal de Stat.”. Articolul 158 va avea următorul cuprins: „Articolul 158. Obligațiile serviciului de colectare a impozitelor și taxelor locale Serviciul de colectare a impozitelor și taxelor locale, corespunzător domeniului de activitate stabilit la art.156 alin.(1), are obligațiile Serviciului Fiscal de Stat prevăzute la art. 136. Restituirea sumelor plătite în plus și eliberarea certificatelor privind lipsa sau existența restanțelor față de buget se exercită în colaborare cu Serviciul Fiscal de Stat.”. La articolul 160 alineatul (2) se exclude”.

11) Examinarea și soluționarea problemei filialelor/reprezentanților care activează în localitățile urbane și rurale, alte decât locul aflării sediilor centrale/de bază. Conform sistemului actual financiar, bugetele locale NU beneficiază de mai multe venituri din activitatea filialelor/reprezentanților. De ex. impozitul pe venitul persoanelor fizice se virează la locul aflării sediului de bază, nu și în bugetul localității unde este plasată filiala/reprezentanța sau chiar activitatea de bază/nemijlocită. Acesta în pofida faptului că în rezultatul activităților economice respective, deseori foarte intensive, este afectată enorm infrastructura locală și mediul înconjurător din cadrul localităților respective. Fără ca în bugetele locale să fie vărsate careva surse care să permită restabilirea/recuperarea/compensarea efectelor negative în rezultatul activităților economice respective. De aceea, soluționarea acestei probleme ar putea oferi o șansă și consolida baza de venituri a mai multor comunități locale, în special celor îndepărtate de centra urban și cu capacități investiționale/financiare mai mici.

12) Modificarea modului/obiectului de aplicare a taxei locale pentru amenajarea teritoriului pentru gospodăriile agricole, în vederea achitării ei nu per angajate, dar per suprafața terenurilor lucrate/aflate în administrare. Ceea ce va crește esențial veniturile la bugetele locale, va permite diminuarea fenomenului eschivării de la plata impozitelor, va permite asigurarea echității. Deoarece astăzi există o practică, în care o gospodărie care deține un hectar de terenuri achită aceeași taxă, ca și o companie agricolă care deține 1000 de hectare și declară doar un angajat.

PROPUNERE CONCRETĂ:

Alineatul 1 lit. a) al art. 291 al Codului Fiscal se modifică și completează, având următoarea redacție: „Articolul 291. Obiectele impunerii și baza impozabilă (1) Obiectul impunerii îl constituie: a) la taxa pentru amenajarea teritoriului – salariații și/sau fondatorii întreprinderilor care nu sînt incluși în efectivul trimestrial de salariați, suprafața de teren în cazul posesorilor/gospodăriilor/întreprinderilor/societăților agricole și piscicole; întreprinderile precum și persoanele ce desfășoară activitate profesională în sectorul justiției;”

13) Se propune să fie modificată modalitatea de repartizare a transferurilor pentru cheltuieli capitale conform unor criterii obiective (similar reglementărilor din cadrul UTA Găgăuzia, recent adoptate și implementate 8 – per capita/locuitor cu coeficienți de corelare). Ceea ce ar permite depolitizarea domeniului dat și asigurarea unei repartizări uniforme și echitabile a resurselor destinate dezvoltării pe tot teritoriul Republicii Moldova. În acest sens, se propune, adoptarea unei legi la nivel național (cu folosirea experienței UTA Găgăuzia), prin care să fie reglementat acest mecanism de repartizare echitabile și proporțională a resurselor destinate investițiilor capitale.

14) Adoptarea unei legi/reglementări privind crearea și reglementarea activității unui fond național special, prin care să fie finanțate integral sau cea mai mare parte contribuțiile la proiecte investiționale câștigate de către autoritățile locale. Cel puțin pentru acele proiecte care corespund cu prioritățile stabilite de Guvern – drumuri, apă și sanitație, salubritate ș.a. (modelul României sau cel puțin modelul folosit din 2014 în UTA Găgăuzia). Conform acestui model, orice APL care câștigă un proiect de infrastructură, beneficiază de suport/ acoperire din partea fondului/bugetului național. Astfel, fiind stimulată efectiv și real atragerea de investiții și dezvoltarea locală, indiferent de mărimea localităților.

15) Revizuirea scutirii de la plata impozitelor, taxelor locale și a altor plăți (chirie) a unor astfel de agenți economici prosperi precum: Moldtelecom, Posta Moldovei, Moldsilva și altor agenți economici de stat, precum și a întreprinderilor Union Fenosa, MoldovaGaz etc. În prezent toate acești agenți economici prosperi, folosesc bunurile proprietate a unităților administrativ-teritoriale, fiind scutite absolut nemotivat și ilegal/neconstituțional de diverse taxe, impozite și plăți care urmau să ajungă în bugetele locale și care sunt în exclusivitate proprietatea unităților administrativ-teritoriale respective. O astfel de scutire din partea legislatorului, fără a compensa pierderile bugetelor locale, este total abuzivă și încalcă art. 127 alin 3 al Constituției, prin care se garantează dreptul de proprietate publică al unităților administrativ-teritoriale, distinct de cel al statului. Conform esenței acestui principiu constituțional, NIMENI decât proprietarul nu este în drept să decidă privind acordarea sau neacordarea unor scutiri. Mai mult ca atât, situația actuală prin care acestor agenți economici prosperi li se acordă scutiri în mod unilateral și în detrimentul comunităților locale, este una total disproporțională, inechitabilă și contrară logicii, deoarece acești agenți la rândul său, impun și percep plăți enorme din partea autorităților locale pentru orice serviciu prestat, fără ca cei din APL să poată negocia în interesul comunității locale. Prin urmare, luând în considerație necesare unor acțiuni urgente, coordonate și calculate, CALM intervine cu propunerea de a convoca în regim de urgență Grupul de lucru creat între Ministerul Finanțelor și CALM, pentru a discuta toate propunerile menționate și a le definitiva.

REFORMA FINANTELOR LOCALE, LANSATĂ ÎN 2014, BLOCATĂ LA ETAPA A DOUA DE IMPLEMENTARE!

CALM SOLICITĂ PREMIERULUI PAVEL FILIP CONVOCAREA ÎN REGIM DE URGENȚĂ A COMISIEI PARITARE!

Implementarea Strategiei privind descentralizarea este în pragul falimentului, iar noua politică bugetar-fiscală nu îmbunătățește situația din APL, ci dimpotrivă localitățile au fost puse pe marginea prăpastiei. Este opinia membrilor CALM privind ultimele evoluții din domeniul descentralizării.

Conducerea CALM, deputați în Parlament, dar și edili accentuează că, în contextul în care expiră toate termenele prevăzute în Planul de Acțiuni și în situația în care pentru perioada imediat următoare nu sunt planificate acțiuni concrete, există riscul de a compromite total acest proces.

Întâi politica bugetar-fiscală, după care s-a ajuns la dezbaterile privind descentralizarea. Nu au fost prezente toate entitățile responsabile de implementarea Strategiei privind descentralizarea. Această atitudine ne demonstrează dorința cu privire la această descentralizare. Spre regret, majoritatea parlamentară actuală se pregătește de alegerile parlamentare. Din partea Guvernului este o sfidare a bunului simț. Este lipsă de viziune și de neînțelegere în ceea ce privește reforma de descentralizare. Dependența financiară a administrațiilor locale față de cea centrală este în creștere. Despre politica bugetar-fiscală am pornit discuțiile încă din mai. Ca până în toamnă să putem mola documentul. Să putem identifica două,

”Lipsa de comunicare și dialog creează neînțelegeri și interpretări. Oamenii chiar ne propun să organizăm acțiuni, pentru că înaintăm propuneri pentru a treia oară și nu sunt luate în considerație, deși aceste propuneri vin în ajutorul Guvernului și al mai multor ministere!”

trei surse de venituri noi. Nu se dorește ca autoritățile locale să fie independente politice. Este cel mai grav fapt, când le sunt luate mâinile autonomiilor locale.”

Și deputatul Ștefan Vlas a adăugat că este regretabilă atât absența miniștrilor de la dezbaterile privind implementarea Strategiei de descentralizare, cât și faptul că schimbarea statutului unor localități a adus doar deranj: „Este regretabil că nu au fost primele persoane responsabile, factorii de decizie. Nu se dorește descentralizarea, nu vor să împartă puterea. Având comunități puternice nu le vor putea manipula. De aceasta nu se dorește. Ar trebui la inițiativa noastră sau a CALM să se mai organizeze dezbateri publice și să decidem cum procedăm cu administrațiile publice locale. Trebuie să ne mai întâlnim o dată cu Guvernul. Cu privire la schimbarea unor localități în statut de oraș, au adus doar cheltuieli, de schimbarea ștapilelor, blanchetelor.”

Deputatul Iurie Țap a declarat că se regizează ca implementarea Strategiei privind descentralizarea să nu aibă loc: „Precizez că încă din septembrie am insistat pentru organizarea dezbaterilor privind descentralizarea. Spre regret s-a votat mai

Directorul executiv al CALM, Viorel Furduliu a salutat faptul că a avut loc această întâlnire, dar a bătut alarma că trebuie de grăbit procesul: „Consiliul European arată un interes foarte mare privind situația din Republica Moldova. Cunoaștem și conținutul Rezoluției despre cazul lui Dorin Chirtoacă. Este interesat cum se respectă autono-

REFORMA FINANTELOR LOCALE, LANSATĂ ÎN 2014, BLOCATĂ LA ETAPA A DOUA DE IMPLEMENTARE!

mia locală. Consiliul Europei va trimite un grup de lucru care va monitoriza cum se implementează procesul de descentralizare. Cel mai important semnal de alarmă îl reprezintă politica bugetar-fiscală pentru anul viitor, privind democrația locală. Nu s-a acordat atenție descentralizării financiare. Nu există nicio măsură de descentralizare și consolidare financiară locală. Acest lucru înseamnă că nu vor exista măsuri de implementare a Strategiei care expiră anume în anul 2018. Prin urmare, există riscul real ca această strategie din nou să nu fie implementată, asta în condițiile în care deja au fost prelunghiți termenii de implementare a acestor obiective. Anul trecut s-au acordat mai multor localități statutul de orașe, dar a rămas doar pe hârtie acest statut. Foarte mult depinde și de deputați, să monitorizeze cum se implementează politicile, legile. Guvernul trebuie să aibă grijă de fiecare acțiune și de ceea ce va urma, ținând cont de această Strategie. Am venit cu proiecte de legi concrete, care să fie analizate, privind stările de personal, remunerările. În acest an am venit cu un pachet întreg de propuneri. Trebuie să ajungem la un numitor comun. Dacă ar exista dorința de a ne aduna împreună, am reuși. Când noi vorbim despre descentralizare, avem în vedere una dintre cele mai importante reforme din Republica Moldova care nu a fost făcută. Această reforma nu a avut loc și nu și-au produs efectele necesare, astfel că acum afectează toate sferile de activitate. Descentralizarea înseamnă tot ce este important pentru cetățean, reforme apropiate cetățeanului. Măinile primarilor sunt legate pe toate dimensiunile. Descentralizarea a fost făcută doar pe hârtie. Trebuie din nou să rediscutăm aceste probleme ca să înțelegem și cetățenii, astfel să nu mai fie cerințe față de primar, dar să se ceară de la guvernanți. Într-adevăr, Republica Moldova are foarte multe probleme, precum corupția, lipsa unei justiții corecte, dar problema reformei administrației publice locale este în rând cu aceste probleme. Parcă de ani de zile reformăm justiția. Cauza principală este că nu atragem atenție suficientă la procesul de descentralizare. S-a încercat îmbunătățirea vieții cetățenilor de la centru, de acolo unde, deseori, nu se înțelege viața locuitorului din teritoriu, a realității. Se adoptă legi, strategii, dar la nivel local ele nu se simt, pentru că nu au fost adoptate pârghii de fi implementate la nivel local. Trebuie să discutăm mult mai mult în societate problema descentralizării. Această problemă trebuie scoasă din umbră și discutată transparent.”

Expertul CALM, Viorel Rusu, a ținut să concretizeze că descentralizarea este necesară și nu este un moft: „Lumea civilizată a înțeles că această reforma este necesară, pentru ca locuitorul să beneficieze de anumite servicii pentru a avea toate comoditățile. La noi nu s-a înțeles acest lucru. Noi ne-am învățat cu punctul central la Moscova, apoi la Chișinău, la Bruxelles, dar nu am rezolvat cel mai important, că trebuie să ne închipuim cum și cine va realiza documentul de politici și cum va ajunge la cetățean. Dacă s-ar fi făcut bine am fi

ajuns la descentralizare. Cu regret, 100% din documentele și propunerile prezentate de CALM au fost refuzate. Au fost propuneri cheie pentru creșterea bazei de resurse a autorităților publice locale. În unele domenii este un regres în reforma administrației publice locale.

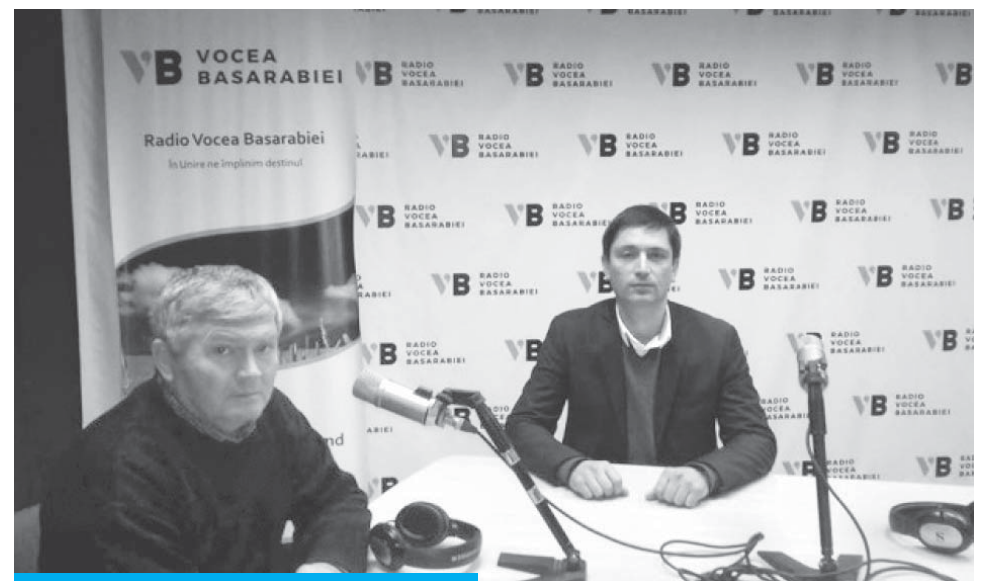
Este o ultimă șansă a guvernării să adopte aceste documente, susțin reprezentanții CALM, care cred că și Comisia Paritară trebuie să se convoace să discute aceste lucruri și probleme, care generează neînțelegeri. „Problema este de dialog, comunicare. Mi s-a creat impresia că dacă am avea posibilitatea și înțelegerea partenerilor guvernamentali, să participe la întruniri, chiar și primul ministru, să găsească timp să se întâlnească cu reprezentanții administrațiilor locale. Guvernarea vrea rezultate, vrea ca cetățenii să simtă îmbunătățiri, dar în același timp, noi, ca persoane care cunoaștem domeniul administrației publice, finanțelor publice, venim cu propuneri bazate pe actualitatea din teritoriu, le aducem aceste propuneri, care în fond sunt obligația guvernării, dar le aducem noi. Și în loc să ne adunăm să le discutăm, noi nu doar că nu primim răspunsuri la aceste propuneri, dar nici nu se discută. E o ruptură totală. Am venit cu propuneri privind statutul municipiilor, dar lipsa de comunicare strică imaginea Guvernului. Lipsa de comunicare și dialog creează neînțelegeri și interpretări. Oamenii chiar ne propun să organizăm acțiuni, pentru că înaintăm propuneri pentru a treia oară și nu sunt luate în considerație, deși aceste propuneri vin în ajutorul Guvernului și al mai multor ministere. Există riscul ca din cauza lipsei de comunicare, de dialog, să se anuleze toate realizările”, menționează Viorel Furdui.

Reprezentanții Congresului Autorităților Locale au concluzionat că cel mai important lucru în procesul de aplicare a Foii de parcurs a implementării Strategiei de descentralizare și aplicarea reformei administrației locale este dialogul, întâlnirea cât mai rapidă la masa de dialog a autorităților centrale cu reprezentanții administrațiilor locale.

Viorel Furdui a subliniat, drept confirmare a importanței dialogului pentru succesul reformelor în RM, colaborarea fructuoasă dintre CALM și reprezentanții guvernării pe parcursul anului 2016. „În 2016 am obținut împreună niște rezultate frumoase strategice: accesul la Curtea Constituțională, schimbarea destinației terenurilor agricole a fost trecută în competența APL, a fost modificată repartizarea Fondului Rutier în favoarea APL. În 2017 am ajuns nu numai să nu progresăm, dar la anumite capitole să facem chiar pași în urmă, astfel că acum suntem în situația, dacă privim prin prisma politicii bugetar-fiscale și bugetul de stat pentru 2018, în care există numeroase semnale care ar putea să anuleze toate realizările de până acum. Mă refer concret la faptul că politica bugetar-fiscală nu conține nicio măsură în direcția descentralizării financiare și îndeplinirea angajamentelor guvernului: Strategia, foaia de parcurs semnată cu Consiliul Europei, recomandarea 322. În ceea ce privește proiectul de

politică bugetar-fiscală pentru 2018 sunt două semne de îngrijorare gravă pentru autoritățile locale, confirmate de colegii noștri de la Expert Group. Astfel, decalajul între veniturile de stat și veniturile bugetelor locale crește din nou în loc să se reducă, cum s-ar întâmpla firesc în cadrul unui proces de descentralizare financiară reală. În plus, cresc competențele APL, fără însă o acoperire financiară. Experții consideră că aceste date sunt o dovadă a unor nereguli în structura veniturilor bugetelor locale, că bugetele de care dispun la momentul actual APL nu sunt conforme cu politicile care au fost adoptate de către guvern și parlament în ultimii ani. Aceasta este o confirmare a faptului că implementarea reformei finanțelor locale, lansată în 2014, este blocată, că etapa a doua care prevede consolidarea bazei fiscale a APL nu are loc în mod real. Al doilea moment de îngrijorare foarte important, să ținem cont însă că sunt niște date prealabile, reprezintă faptul că sumele direcționate de la Fondul Rutier către APL de nivel 1, se micșorează în 2018 aproape cu o treime, ceea ce ridică semne de întrebare privind legalitatea acestor micșorări și necesitatea lor, dat fiind că încasările la Fondul Rutier nu scad, ci din contra sunt în creștere. Sperăm ca aceasta să fie o greșală tehnică.”

Din 2016, potrivit prevederilor Legii 68, prin care a fost aprobată Strategia de Descentralizare, APL urmau să aibă mai multe resurse financiare, proprietate, ca să poată face față tuturor provocărilor.

”Reforma de descentralizare de la noi e exact ca în cântecul cel în care vin ai noștri, pleacă ai noștri, iar noi, adică primarii, rămânem tot ca proștii!”

Potrivit primarului Ion Gangan, influența politică va putea fi redusă anume în urma descentralizării. „Reforma de descentralizare de la noi e exact ca în cântecul cel în care vin ai noștri, pleacă ai noștri, iar noi, adică primarii, rămânem tot ca proștii. Din păcate și în prezent factorul politic își mai spune cuvântul în realizarea multor proiecte din comunitățile rurale. Noi ne-am pus mari speranțe în adoptarea Strategiei de Descentralizare. Anul

acesta Fondul Rutier a fost repartizat după numărul populației, astfel primăria din comuna Fârlădeni dispune de 526 mii de lei. Dacă în urma implementării Legii de descentralizare, tot așa vor fi redirecționați banii spre primării, factorul politic va fi redus substanțial, iar APL vor putea să soluționeze problemele existente în comunitățile rurale. Descentralizarea Fondului Rutier este un exemplu fericit despre cum ar putea crește capacitatea noastră în realizarea proiectelor”.

Primarul localității Băcioi, municipiul Chișinău, Vitalie Șalari spune că datorită sprijinului CALM și unității primarilor, în 2017 s-a aprobat descentralizarea Fondului Rutier. Vitalie Șalari a menționat că comuna Băcioi a beneficiat anul acesta de un milion două sute de mii de lei din Fondul Rutier. „Indiferent de apartenența politică, primarii trebuie să fie uniți, pentru că doar așa vom putea să ne apărăm interesele și să soluționăm problemele APL”.

Potrivit lui Vitalie Șalari, descentralizarea este o soluție extrem de necesară pentru Republica Moldova, acest obiectiv trebuia implementat de mai mulți ani, pentru a dezlega mâinile primarilor în vederea gestionării finanțelor și creșterii veniturilor. „Factorul politic rămâne o pârghie pentru a-i ține pe primari cu mâna întinsă, pentru a-i face ascultători, iar dacă nu te conformezi riști să rămâi fără finanțe. Dacă primărilor li se vor da fondurile ce li se cuvin, nu va mai exista această presiune din partea politicului”, a opinat edilul.

Experții CALM constată o încetinire a

procesului de descentralizare, ceea ce îi îngrijorează pe primari. Ion Gangan este de părere că cu cât mai greu va fi implementat acest proces, cu atât mai puțin vor deveni satele. „Investitorii nu vin în sate depopulate. Atât ei, cât și cetățenii au nevoie de infrastructură. Doar având infrastructură îi vom determina pe oameni să nu mai plece în căutarea unui trai mai bun, iar mulți dintre cei plecați ar avea motivație să se întoarcă acasă”.

În altă ordine de idei, Vitalie Șalari a declarat că primarii simt o mare presiune din partea autorităților în desfășurarea activității lor, deoarece regulamentele elementare de activitate ale Cancelariei de Stat prevăd că orice dispoziție, orice decizie, trebuie să fie avizată de către specialiștii Cancelariei: „Îi invităm periodic la ședințele Consiliului ca să ne dea un sfat despre cum ar trebui să elaborăm unele proiecte de decizii. Din păcate nu prea ne onorează cu prezența. Atunci însă când există o plângere pe numele primarului, chiar dacă nu e în competența specialiștilor de la Cancelarie, ei se autosizează și întreprind toate măsurile pentru a ne penaliza”.

ÎN 2019, CALM PREIA PREȘEDINȚIA NALAS, UNA DIN CELE MAI PUTERNICE REȚELE A ASOCIAȚIILOR AUTORITĂȚILOR DIN SUD-ESTUL EUROPEI!

La 8 noiembrie, curent, la Belgrad a avut loc ședința directorilor asociațiilor, membre ale Rețelei Asociației Autorităților din sud-estul Europei (NALAS). Ședința a fost prezidată de Mico Micic, președintele NALAS în perioada anilor 2017-2018, dar și primar de Bijeljina din Bosnia și Herțegovina. Și directorul executiv al CALM Viorel Furdui a participat la această reuniune importantă, la care s-a decis că, din 2019, președintele CALM, Tatiana Badan, va conduce acest for al APL din sud-estul Europei.

În cadrul evenimentului au fost adoptate mai multe decizii ce țin de activitatea NALAS, printre acestea fiind modificări la statutul NALAS, stabilirea datei Adunării Generale, probleme cu care se confruntă asociațiile și suportul pe care îl poate oferi NALAS. De asemenea, au fost puse în discuție proiecte în care este sau va fi implicat NALAS și membrii săi. Un alt subiect căruia i s-a acordat o atenție sporită a fost si-

tralizare și dezvoltare locală, în calitate de domenii prioritare de discuții cu guvernele naționale. Viorel Furdui a subliniat faptul că este absolut necesar de a explica guvernelor naționale respective necesitatea parteneriatului efectiv între Guvern și asociațiile APL, în cadrul procesului de aderare la standardele și valorile UE în domeniul descentralizării și bunei guvernări.

Directorii asociațiilor, membre ale

În ciuda acțiunilor pozitive întreprinse, există un drum lung de parcurs pentru Europa de Sud-Est pentru a realiza egalitatea de gen la nivel local. Cercetările recente au arătat că doar 8,4% dintre primarii din Europa de Sud-Est sunt femei și doar 29,9% dintre consilierii municipali din Europa de Sud-Est sunt femei.

Pentru a înlătura aceste nedreptăți, NALAS a dezvoltat acțiuni ce au drept

decembrie, curent, a reuniunii NALAS la Chișinău. În cadrul evenimentului va fi examinată în profunzime situația actuală din Republica Moldova, dar și experiența țărilor NALAS. Vor fi puse în discuție direcțiile și modalitățile de depășire a deficiențelor în comunicarea dintre guvernare și APL, constatate în ultima perioadă de timp.

Trebuie de menționat că, conform statutului și deciziilor NALAS, Tatiana Badan, președintele CALM, primar de Selemet, Cimișlia, a devenit prima femeie vicepreședinte a NALAS și va deține prin rotație, începând cu anul 2019, prima femeie președinte al NALAS.

NALAS este o rețea de asociații ale autorităților locale din sud-estul Europei. Rețeaua reunește 14 asociații care reprezintă aproximativ 9000 de autorități locale, alese direct de peste 80 de milioane de cetățeni din această regiune, printre care Croația, Albania, România, Republica Moldova, Slovenia, Macedonia, Bulgaria, Muntenegru. NALAS a fost creată în 2001, ca urmare a Primului Forum al Orașelor și Regiunilor din Europa de Sud-Est (Skopje, noiembrie 2000), organizat de Congresul Autorităților Locale și Regionale al Consiliului European. Rețeaua a fost înființată sub auspiciile Pactului de Stabilitate pentru Europa de Sud-Est și Consiliul European. În primii ani, NALAS a funcționat ca o organizație informală cu întâlniri, seminare și programe de formare periodică. În iulie 2005, NALAS a devenit o asociație înregistrată oficial, cu sediul la Strasbourg. Secretariatul NALAS a fost înființat în martie 2007. Acesta are sediul în Skopje și este responsabil pentru coordonarea generală și implementarea activităților. Obiectivul major al NALAS este de a dezvolta o puternică autoguvernare locală în Europa de sud-est.

tuația din Republica Moldova, Albania și Slovenia. Directorul executiv al CALM Viorel Furdui a vorbit despre starea lucrurilor din Republica Moldova, despre progresele importante înregistrate în 2016, dar și despre unele dificultăți în comunicarea cu Guvernul apărute în anul 2017. Viorel Furdui a solicitat NALAS să aibă o poziție mai fermă în acest sens, să folosească autoritatea sa și toate mijloacele disponibile în vederea intervenirii pe lângă instituțiile UE de a spori atenția lor față de APL, descen-

Rețelei Asociației Autorităților din sud-estul Europei au participat și la un atelier de lucru ce a avut ca temă egalitatea de gen și încadrarea ei în cadrul NALAS. NALAS va acorda o atenție deosebită promovării egalității de gen la nivel local, pentru a asigura o vizibilitate egală, responsabilitatea și participarea ambelor sexe în toate sferile vieții publice și private. NALAS este, de asemenea, un promotor al Cartei europene pentru egalitatea între femei și bărbați în viața locală.

scop creșterea gradului de conștientizare a necesității implicării femeilor în activitățile social-politice, identificarea și însușirea celor mai bune practici pentru încurajarea femeilor de a ocupa funcții-cheie în administrația publică locală. Totodată, s-a menționat că Republica Moldova, la capitolul numărul de femei primari, reprezintă o istorie de succes și ocupă primul loc în regiune.

La finalul reuniunii, în rezultatul discuțiilor, s-a stabilit organizarea la 17

PRIMARII DIN REPUBLICA MOLDOVA AU VĂZUT CUM AR TREBUI SĂ ARATE VIITORUL LOCALITĂȚILOR LOR!

Congresul Autorităților Locale din Moldova (CALM) a organizat o vizită de studiu în județele Alba și Prahova. Peste 50 de primari din R. Moldova au avut ocazia să vadă cum sunt gestionate fondurile europene și cum se dezvoltă comunitățile locale din România. Drumuri regionale și locale reparate la standarde europene, clădiri cu valoare istorică și artistică restaurate, complexe sportive recent inaugurate, teren de golf - aceste descoperiri le-au făcut edilii din Republica Moldova, în cadrul vizitei.

Ciugud a fost prima comună din România pe care au vizitat-o cei circa 50 de primari din Republica Moldova în cadrul vizitei de studiu. Această comună poate rivaliza cu mai multe orașe din România și Republica Moldova, situată la aproximativ 10 km de Alba Iulia. Localitatea este amplasată chiar pe stânga Văii Mureșului, în Podișul Seacășelor și are cinci sate: Drâmbar, Hăpria, Limba, Șeușa și Teleac. Imediat ce ajungi în Ciugud întâlnești o rânduire parcă desprinsă dintr-un sat din străinătate: străzile sunt asfaltate, trotuarele îngrijite, spațiul verde și copacii tăiați. Ordinea, parcă nemțească se vede atât pe străzile și străduțele comu-

nei, dar și în curțile oamenilor, în modul în care își îngrijesc casele. Comuna are peste trei mii de locuitori, fiind singura din județul Alba unde populația crește de la an la an. Primarul Gheorghe Damian spune că acest lucru se datorează celor care aleg să se mute acolo, mulți dintre ei fugind de aglomerația din Alba Iulia. În 2011, Ciugud a devenit prima comună din România unde impozitele și amenzile se puteau plăti online. Astăzi acest sistem este implementat pe o platformă națională. Modelul autorităților locale din Republica Moldova este Ciugudul

– o bijuterie a României și un model de administrare conștiincioasă. Primarii noștri au fost primiți mai întâi la primărie de George Damian, primarul de Ciugud, dar și de către alți primari din comună. Primarii noștri și-au făcut aici cunoscute intențiile de înfrățire și au vizitat terenul inaugurat pe 14 octombrie, curent, chiar de președintele României, Klaus Iohannis. Planul administrației de la Ciugud este unul simplu – vor veni oameni cu bani, vor juca golf, prestigiul localității va crește, dar și prețurile terenurilor, iar locuitorii vor rămâne aici. E un plan pe

țe, fără infrastructură și am tot așteptat schimbarea până în anul 2000. Văzând că lucrurile stau pe loc, iar alții ne-o iau înainte, împreună cu un grup de tineri inimoși ne-am spus că nu mai putem sta deoparte, noi trebuie să facem schimbarea, pentru copiii și nepoții noștri. Am intrat în competiția electorală, am ajuns primar spre surprinderea multora, pentru că fiind venit din comuna vecină, nu mă cunoșteau foarte mulți, aveam 32 de ani. După ce am câștigat alegerile nevoile erau foarte multe, posibilități erau foar-

care Gheorghe Damian a început să-l pună în aplicare după ce a văzut, în Spania, în 2002, cum un orașel de lângă Madrid și-a sporit de trei ori populația anume după amenajarea unui teren de golf. „Este important ca Republica Moldova să-și croiască un drum alături de România și Uniunea Europeană. Schimbul de bune practici între noi și DVS. ajută ambele comunități să se dezvolte, să învețe împreună, iar de când Republica Moldova are un parcurs european sunt multe oportunități. Istoria comunei Ciugud a început cu un vis care m-a mutat în această comună prin căsătorie în 1992. M-am ambiționat atunci să nu plec la oraș. Comuna Ciugud era un sat cu oameni îmbătrâniți, fără speran-

te puține, aveam puțini bani ca venituri la bugetul local și atunci am început să investesc în oameni. Am adus alături de mine tineri profesioniști, visători ca și mine, tineri care au devenit parte din această comunitate și împreună am dus mai departe acest vis frumos. Iată că an de an ni se împlinesc din acele vise când doar speram că Ciugudul va avea o mânăstire, sau va avea toate străzile asfaltate, sau va avea condițiile de la oraș, sau cine m-ar fi crezut atunci că vom avea un teren de golf?”, a povestit primarul Gheorghe Damian.

Potrivit primarului de Ciugud, de atunci și până acum veniturile comunei au crescut cu 1650 la sută. Mulți dintre tinerii cu care a făcut

noastre, doar devenind membră a Uniunii Europene. Schimbul de experiență de astăzi dintre Asociația Comunelor din România și Congresul Autorităților Locale din Moldova, prin intermediul colegilor primari este un pas important”.

Edilul de Ciugud afirmă că ei nu au inventat nimic. „Terenul de golf de aici l-am văzut în Spania și l-am visat; stația de epurare de la Ciugud am văzut-o în Franța și am visat-o; eoliana care ne asigură curentul pentru iluminatul stradal am văzut-o în Austria, am visat-o și s-a întâmplat. Trebuie doar să asigurăm mecanismele necesare, în așa fel încât visele noastre să devină realitate, fără a depinde atât de mult de politic. În 2002

la început echipă nu au fost motivați material, unii câștigând în primii ani poate mai puțin decât dădeau pe naveta până la localitatea de unde veneau: „Cred ca i-am motivat spiritual. Am încercat să-i fac să înțeleagă că vor veni și mulțumirile materiale. Acum au salarii bune, sunt satisfăcuți pentru că sunt unii dintre cei mai buni profesioniști din județ, ei sunt cei care implementează vise altor comunități”.

Primarul comunei consideră că Ciugudul înregistrează o creștere a populației pentru că aici a fost creată o oază pe care toți și-o

am mers pentru prima dată în vizită în Germania și am văzut acolo lucruri clare, concise, exacte, sunt convins că același lucru se poate întâmpla și în cazul Republicii Moldova.”

Viorel Furdui, director executiv al CALM, a menționat valoarea adăugată a acestor vizite: „Apreciem foarte mult faptul că ne sunteți alături. Am fost acum câțiva ani în comuna Ciugud, iar ceea ce am văzut astăzi este o schimbare radicală în bine. În Republica Moldova toate pri-

doresc: niște condiții de trai mai bune decât în oraș, adică oamenii au aici tot ceea ce au în oraș, dar au în plus liniște și aer curat, sunt la 5-10 minute de mers cu mașina până în oraș și mulți au ales să se mute la Ciugud. O zonă dezvoltată economic, liniștită, cu facilități a făcut ca mulți tineri și nu doar să-și stabilească domiciliul în această comună.

Despre procesul de descentralizare în România și pașii pe care ar trebui să fie întreprinși în Republica Moldova pentru a ajunge la nivelul țării vecine, George Damian a spus: „Sunt primar din 2000. Nu prea am avut descentralizare până în 2007, când am devenit membri ai UE. După 2007, instituțiile europene au intervenit la nivelul instituțiilor centrale românești ca să le deschidă mintea, să-i învețe o dată și pentru totdeauna că descentralizarea trebuie să fie una sănătoasă, reală. Sunt convins că același fenomen se întâmplă acum în Republica Moldova, chiar dacă Congresul Autorităților Locale din Republica Moldova este o voce puternică, cu mult profesiona-

lism, cu multă unitate. Din păcate, CALM se lovește de niște ziduri care doresc cât mai multă centralizare, doresc ca toți primarii să rămână legați ombilical de puterea centrală, în așa fel încât să-i

poată controla. Acea nu este o societate care se dezvoltă sănătos, nu este o cale de dezvoltare. Din acest motiv, consider că Republica Moldova va putea să ne ajungă din urmă sau să calce pe urmele

măriile sunt focusate pe probleme cum ar fi apa și canalizarea, grădinițe, școli, aici am văzut cum trebuie să arate viitorul localităților noastre rurale. Este nevoie de contacte directe între primăriile de pe

PRIMARII DIN REPUBLICA MOLDOVA AU VĂZUT CUM AR TREBUI SĂ ARATE VIITORUL LOCALITĂȚILOR LOR!

cele două maluri ale Prutului, pentru ca primarii noștri să poată prelua din experiența DVS., exemplele localităților din România fiind modele pentru noi.”

Cleopatra Cobzac, primar de Codreanca, raionul Strășeni a menționat că de fiecare dată când trece Prutul se simte ca acasă, le-a mulțumit gazdelor pentru ospitalitate și le-a invitat în Republica Moldova.

După întrevederea cu primarii din județul Alba, primarii din Republica Moldova au făcut o scurtă vizită și la Sibiu, oraș rămas în amintirea tuturor drept capitala culturală europeană în 2007. Sibiu i-a surprins plăcut pe toți fiind împânzit de stradele vechi și înguste, de vestigii arhitectonice și medievale care astăzi fac parte din viața urbană și au căpătat o nouă identitate. La Primăria din Sibiu, delegația CALM a discutat cu funcționarii și a încercat să afle din secretele unei administrații de succes.

În județul Prahova, primarii noștri au fost întâlniți de vicepreședintele Consiliului Județean, Ludmila Sfârloagă, care este și reprezentant al României la Congresul Puterilor Regionale și Locale al Consiliului Europei de la Strasbourg. **„Cred în rezultatele acestui proiect și în ceea ce se va întâmpla după aceste vizite. Nu trece săptămâna să nu se înfrățescă cineva. Aceste parteneriate au început să producă și roade. Prahova a fost primul județ care a venit cu investiții concrete de finanțare, acum și alte județe, comune, orașe fac același lucru.”**

Următorul popas al primarilor din RM a fost în comuna Cornu, situat la 100 de km de București. În comună este o fabrică de medicamente, una de industrie mecanică pentru farmaceutică, una de confecții, o turnătorie de neferoase, ceea ce însumează

mai mult de 700 de locuri de muncă. Primarul localității, Cornel Nanu a menționat că din 1990, de când deține această funcție, împreună cu cei 11 funcționari pe care îi are primăria localității au accesat toate fondurile europene posibile. **„Astăzi desfășurăm în localitate două investiții. Implementăm un proiect în valoare de un milion de euro, de modernizare a drumurilor, în cadrul căruia sunt reparate 16 străzi. În cadrul celui de-al doilea proiect, de 2,5 milioane de euro, avem ca obiectiv finalizarea canalizării localității, construim un bazin de apă de o mie de metri cubi și mai schimbăm niște conducte de apă”.**

Delegația CALM a vizitat complexul sportiv modern, recent dat în exploatare, școala și primăria din localitate. Rezultatele absorbției fondurilor europene se văd peste tot în Cornu. Această comună poate servi drept exemplu pentru localitățile din RM, iar timp de trei zile, primarii noștri au avut posibilitatea să preia din experiența colegilor lor din România.

Angela Zaporojan, primar de Colonița, Chișinău a menționat că a fost la Alba Iulia acum doi ani și că de atunci și până acum s-au produs schimbări esențiale. **„Nu e vorba că un primar e mai isteț decât altul. Acolo toți reușesc să atragă in-**

vestiții. În comuna Cornu, de exemplu, în acest an se implementează 16 proiecte. Ne-am dori și noi să avem măcar a zecea parte din investițiile ce se fac în comunele din România. Din păcate însă, sumele alocate primăriilor de la noi sunt nesemnificative. Cineva dintre colegii din România se plângea că în acest an a făcut doar 16 km de drum, pe când noi ne bucurăm și atunci când reușim să facem 500 de metri. În România, o primărie cu o populație de două mii de cetățeni are 11 angajați. În Colonița sunt 4.200 de locuitori și avem doar 6 angajați. În primării ne lipsesc specialiștii care ar cunoaște limbi străine, dar și cei care ar putea scrie proiecte”, a constatat Angela Zaporojan.

Petru Frunză, primar de Puhoi, Ialoveni a declarat că a studiat în România modul de atragere a investițiilor străine și a văzut rezultatele proiectelor implementate în ultimii ani. **„Pe lângă toate aceste transformări ale comunităților de peste Prut, ne-a impresionat ospitalitatea și modul în care ne-au primit autoritățile locale de acolo”.**

Valentina Ceban, primar de Chircăiești, Căușeni a rămas impresionată de fabrica de prelucrare a deșeurilor care se construiește lângă Ploiești. **„Este problema numărul unu în Republica Moldova. Cred**

că la nivel național ar trebui de întreprins pași concreți pentru a scăpa de gunoi și de efectele aruncării acestuia în locurile neautorizate”. Edilul de Chircăiești s-a bucurat să revadă după patru castelul Peleş și peisajele din împrejurimi ce îți taie respirația. „În 2013, de Ziua Limbii Române, 40 de localități din Republica Moldova conduse de femei-primar s-au înfrățit cu alte 40 de localități din România, la cărma cărora sunt tot femei-primar. Evenimentul a avut loc la Sinaia, iar acum am revenit aici cu multe emoții și amintiri”.

Amintim că în perioada 1-4 noiembrie, curent, Congresul Autorităților Locale din Moldova (CALM), în parteneriat cu Asociația Comunelor din România (filiala Alba și filiala Prahova), precum și Institutul pentru Cultură și Drepturi Europene (Chișinău) au organizat pentru circa 50 de primari o vizită de studiu în județele Alba și Prahova, România. Primarii din Republica Moldova au vizitat comunele Ciugud din Alba Iulia, Cornu și Bucov din Prahova, dar și municipiul Sibiu - toate cu experiență bogată în implementarea proiectelor europene. Edilii noștri au avut întrevederi cu primarul comunei Ciugud Gheorghe Damian, cu conducerea Consiliului Director al Filialei Județene Alba a Asociației Comunelor din România, cu Ludmila Sfârloagă, vicepreședintele Consiliului Județean Prahova, cu Cornel Nanu, primarul comunei Cornu din județul Prahova, dar și cu alți alesi locali din România. De asemenea, primarii noștri au vizitat mai multe obiective turistice, restaurate din fonduri europene: Cetatea Alba Iulia, Cetatea Făgăraș, Parcul memorial Constantin Stere din Bucov, ș.a. În cadrul acestei vizite, primarii din Republica Moldova au putut învăța din experiența colegilor de peste Prut cum să valorifice fondurile europene, dar și să pună bazele unor noi relații de prietenie și colaborare. CALM își propune să mai organizeze asemenea vizite pentru membrii săi.

DE ZIUA ROMÂNIEI, SATUL COSTEȘTI A SEMNAT UN ACORD DE COLABORARE CU ORAȘUL CHITILA

De Ziua Națională a României, 1 decembrie 2017, s-a produs un eveniment istoric pentru localitățile raionului Ialoveni: 22 de localități din raion au semnat Acorduri de Cooperare cu localități din județul Ilfov care este înfrățit cu raionul Ialoveni. Satul Costești, reprezentat de primarul Natalia Petrea, vicepreședinte raionului Oleg Mereacre, Ion Sula, ex-ministrul agriculturii și ansamblul Haiducii. Natalia Petrea a menționat: "Mulțumim președintelui raionului Anatolie Dimitriu și președintelui județului Ilfov Marian Petrache pentru realizarea acestui Proiect! Iată cum se înfăptuiește UNIREA!"

Chitila este un oraș în județul Ilfov, Muntenia, România, for-

mat din localitățile componente Chitila (reședința) și Rudeni. Localitatea se află în vecinătatea nord-vestică a municipiului București, la ieșirea către Tîrgoviște și Pitești, fiind un oraș-satelit al Capitalei. Conform recensământului din anul 2011, Chitila are o populație de 14.184 de locuitori, fiind al șaselea centru urban al județului Ilfov din punct de vedere demografic.

Delegația din Ialoveni, Republica Moldova este formată din: Anatolie Dimitriu, președintele Raionului Ialoveni, Victor Bînzari, vicepreședinte Raionul Ialoveni, Victor Istratev, vicepreședinte Raionul Ialoveni, Oleg Mereacre, vicepreședinte Raionul Ialoveni și 22 de primari.

VIOREL FURDUI: „PROCESUL DE ÎNFRĂȚIRI ÎNTRE LOCALITĂȚI A LUAT AMPLOARE, FAPT CE ADUCE BENEFICII IMPORTANTE ATÂT REPUBLICII MOLDOVA, CÂT ȘI ROMÂNIEI”

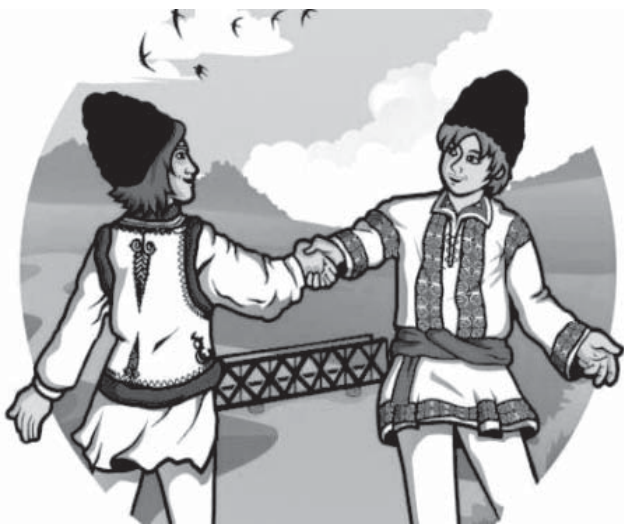
Viorel Furdui, director executiv al CALM a declarat că în cadrul vizitelor de studiu efectuate în România, primarii din RM au avut de învățat foarte multe. „Au avut posibilitatea să discute cu primari din România, să afle cum au reușit colegii lor să atragă investiții străine, s-au convins că se poate atunci când există unitate, când îți propui scopuri ambițioase și când muncești pentru a avea rezultate. Mă bucur pentru prietenii mei primari care au avut ocazia să vadă două dintre cele mai dezvoltate comune din România, comune ce se deosebesc prin faptul că au atras importante fonduri europene, au soluționat probleme legate de infrastructură”.

al fiecărui cetățean din comunitățile locale”.

Potrivit directorului executiv al CALM, primarii din România au posibilitatea să acceseze niște fonduri enorme, ei lucrează cu proiecte de milioane de euro. În același timp, primăriile din Republica Moldova lucrează cu proiecte mult mai mici, au acces mult mai limitat la fonduri, dar și în asemenea condiții reușesc să realizeze lucruri foarte frumoase. „Dacă și comunitățile noastre locale din sate și orașe ar avea aceste oportunități, sunt sigur că am putea în termeni scurți să asigurăm un nivel de dezvoltare destul de înalt”, a menționat Viorel Furdui.

În alt context, Viorel Furdui a scos în evidență faptul că între Congresul Autorităților Locale din Moldova și Asociația Comunelor din România există o colaborare eficientă. „Procesul de înfrățiri între localități a luat amploare, fapt ce aduce beneficii importante atât Republicii Moldova, dar și României. Există o colaborare strânsă în domeniul culturii, copii din RM au posibilitatea să meargă la studii, în vacanțe, să facă schimb de experiență cu semenii lor din România. A început procesul de implementare

a diverselor proiecte. Cu fondurile României se repară drumuri, școli, grădinițe din RM. Avem de învățat foarte multe de la colegii noștri, inclusiv din greșelile care au fost făcute în procesul de aderare la UE. Important este faptul că există o deschidere mare din partea României, iar cei care doresc să realizeze ceva ar putea folosi și această oportunitate de a soluționa anumite probleme în localitățile noastre”, a punctat directorul executiv al CALM.

Întrebat dacă va reuși Republica Moldova să aplice aceste bune practici de administrare locală și de descentralizare, Viorel Furdui a răspuns: „Am avut mai multe asemenea șanse, doar că ele de multe ori au fost spulberate. Însă, atunci când au fost stabilite prioritățile, când a existat o dorință reală de a schimba lucrurile în bine și în Republica Moldova s-a demonstrat că se poate. Sunt convins că vom reuși în cazul în care ne vom gândi la interesul național,

A FOST SEMNAT ACORDUL DE COOPERARE DINTRE JUDEȚUL VASLUI ȘI RAIONUL CRIULENI

A fost semnat acordul de cooperare dintre Județul Vaslui și Raionul Criuleni. „Având în vedere caracterul special al relațiilor dintre România și Republica Moldova, conferit de comunitatea de limbă, istorie, cultură și tradiții, cooperarea județului Vaslui cu raioane din Republica Moldova are un istoric început în anul 2000 și continuat constant până în prezent, care a vizat armonizarea preocupărilor și extinderea colaborării în următoarele domenii: administrație publică locală, economie, colaborare transfrontalieră și protecția mediului înconjurător, învățământ, cultură, sănătate, turism, sport și tineret”, a declarat Buzatu.

La eveniment au participat și cei doi vicepreședinți ai CJ, Ciprian Trifan și Vasile Mariciuc, prefectul Eduard Popica, subprefectul Mircea Gologan, precum și o delegație a raionului Criuleni, condusă de Veaceslav Burlac, președinte, și deputatul basarabean Oleg Egor.

„Ne-am întâlnit astăzi pentru a finaliza semnarea înțelegerii de cooperare între raionul Criuleni și județul Vaslui. Sper că este un pas foarte important pentru exercițiile bugetare care urmează”, a mai spus Dumitru Buzatu.

„Acest eveniment care are loc astăzi este rezultatul unei munci comune de patru luni de zile. Au avut loc mai multe vizite reciproce și înțelegeri verbale care s-au finalizat cu semnarea unui acord care va impulsiona relațiile de colaborare. Am discutat cu domnul președinte Buzatu și am găsit punctele de interes comun”, a menționat Veaceslav Burlac.

„Apogeul acestei întâlniri a trecut semnându-se acest acord de cooperare, pe care, în calitate de reprezentant al guvernului în teritoriu, îl salut. Județul Vaslui și raionul Criuleni au mare nevoie de dezvoltare economică socială, economică și culturală. Mult succes!”, a declarat la final prefectul Eduard Popica.

BUZĂUL ȘI SOROCA „AU RUPT” FRONTIERELE!

O experiență memorabilă a avut un grup de profesori de la IPLT „Ion Creangă”, Soroca, la începutul lunii noiembrie, aflându-se într-o vizită de răspuns la colegii de breaslă de la CN „M. Eminescu” din Buzău, România, urmare a parteneriatului educațional, semnat la 16.09.2017.

Impresionante, profunde și creative au fost toate activitățile realizate în acest context, deoarece buzoienii au organizat un program divers, dar conturat de punctualitate și reflecție. Ospitalitatea gazdelor (CNME, director dna Camelia Voicu) a sensibilizat participanții vizitei prin ofertele propuse. Emotivă a fost întâlnirea de la CJ Buzău, cu un mesaj de frățietate al președintelui C. P. Neagu. Un feed-bac pe măsura așteptărilor au avut orele demonstrative realizate de profesorii CNME Buzău. De remarcat a fost lecția transdisciplinară la istorie — literatură română — chimie, dar și celelalte ore diseminare în contextul unui schimb de experiență. Continuarea acestor discuții a fost realizată la Casa Corpului Didactic, Buzău, unde profesori

din ambele echipe au participat la un stagiul de formare cu tema „Metode interactive de predare”.

A doua zi au urmat vizite la Primăria municipiului și Inspectoratul Școlar Județean Buzău, generând emoții trăite la superlativ, dar și o claritate asupra unui tumult de întrebări apărute înaintea acestui parteneriat. O contopire de suflete s-a simțit în cadrul vizitei la Fundația „Sf. Sava” de la Buzău, unde preaiubitul părinte Mihail Milea ne-a cucerit prin mărinimia Preacucerniciei Sale, organizând o serată cu mireasmă de rugăciune și nemurire.

Clipe de neuitat, înscrise în galeria amintirilor eterne, le-am trăit vizitând Rezervația Ulmet, comuna Bozioru — o adevărată oază de minuni naturale — cu arbori seculari, trovanți impresionanți, natură pe alocuri sălbatică, neatinsă de mâna omenirii. Într-un cuvânt, am văzut cu ochii noștri vestita Împărăție a Luanei. Am cunoscut, ceva mai înainte, istoria frumoasă a acestor locuri din cartea „Țara Luanei” scrisă de M. Sălcuțan,

lansată și la Soroca în luna septembrie a acestui an.

Acest parteneriat, creionat de diversitate, tenacitate, emoții trăite în unison, s-a încheiat cu o festivitate de zile mari. Definită printr-un singur cuvânt ales de participanți — poveste,

vis, bucurie, unison, tradiție, experiență, frățietate, stagii — acesta alcătuiind o frumoasă salbă de mărgăritare, adusă acestei colaborări. Aducem mulțumire colegilor din Buzău și recunoștință administrației IPLT „I. Creangă” pentru această oportunitate.

PRIMARII DIN REPUBLICA MOLDOVA AU PARTICIPAT ÎN CADRUL ZILELOR SOLIDARITĂȚII LOCALE DIN LETONIA

O delegație a CALM a întreprins, în perioada 13-18 noiembrie, o vizită de lucru în Letonia. Evenimentul a avut loc în cadrul Zilelor Solidarității Locale în municipiul

Jaunpils, dar și la Riga. Nicolae Tudoreanu, primar de Feștelița, Ștefan Vodă, Alexei Buioc, primar de Capaclia, Cantemir, Gheorghe Pralea, primar de Andrușul de Jos,

Cahul, Petru Răbdău, primar de Rădeni, Strășeni au fost printre edilii care au reprezentat CALM și Republica Moldova la acest eveniment, potrivit calm.md.

La 14 noiembrie, în incinta Casei Europenei din Riga a avut loc o întrevedere a primarilor din RM cu colegii lor din Letonia, în cadrul căreia a fost evaluată cooperarea dintre APL ale celor două state și au fost identificate modalități concrete de colaborare. De asemenea, s-a discutat despre posibilitățile de finanțare a unor proiecte ce urmează a fi implementate în unele localități din RM.

La 16 noiembrie, în municipiul Jaunpils a avut loc o reuniune a aleșilor locali din Republica Moldova, Letonia, Spania, Franța și Italia. În cadrul acesteia au fost prezentate mai multe proiecte de colaborare dintre aceste țări și au avut loc bazele unor noi parteneriate.

Petru Răbdău: „La Jaunpils s-au dat exemple de creare și dezvoltare a infras-

structurii, prin anumite tehnici și metode. De asemenea am avut posibilitatea să facem schimb de experiență cu colegii noștri din alte țări europene”.

Gheorghe Pralea a amintit că datorită CALM au fost puse bazele colaborării cu Asociația Autorităților Locale Letone, care astăzi dau rezultate.

„Feștelița, Ștefan Vodă; Andrușul de Jos, Cahul și Rădeni, Strășeni sunt înfrățite cu localități din municipiul Janpils, Letonia. A fost extrem de necesar pentru noi să efectuăm această vizită pentru a consolida relațiile de prietenie cu colegii noștri din Letonia, dar și să punem bazele unor relații cu colegi din alte țări participante la eveniment”.

În 2018, în cadrul proiectului „Cooperarea în scopul consolidării capacităților autorităților locale și regionale, în scopul promovării dezvoltării țărilor partenere ale UE” pentru reprezentanții autorităților locale din Republica Moldova va fi organizată o nouă vizită de studiu în Letonia.

PRIMARII MERG ÎN VIZITE DE STUDIU ȘI STABILESC PARTENERIATE, DATORITĂ CALM!

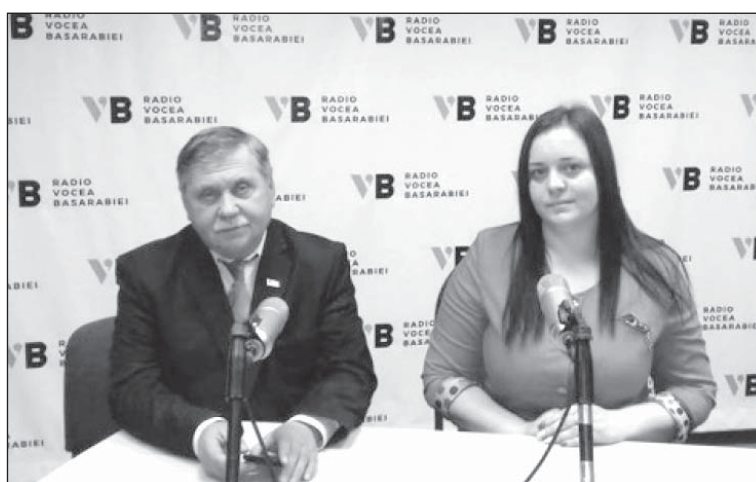
Primarii consideră că Congresul Autorităților Locale este o instituție de unificare a tuturor APL din Republica Moldova, misiunea acesteia fiind promovarea drepturilor și intereselor lor legitime. Această părere a fost exprimată de către primarul localității Baurci Moldoveni, raionul Cahul, Elena Enache, în cadrul emisiunii Puncte de Reflecție cu CALM, de la Vocea Basarabiei. Elena Enache, care face parte din Rețeaua Femeilor din cadrul CALM spune că datorită întâlnirilor cu kolegele sale, dar și cu experții CALM învață continuu să-și dezvolte abilitățile liderismului feminin în procesul decizional la nivel local.

„CALM ne adună în jurul unor idei, ne propune soluții la multiplele probleme cu care ne confruntăm, ne ajută să stabilim relații cu primari din alte țări, ne învață cum să im-

plementăm proiecte. Suntem instruiți privind modificările în legislație. Grație CALM am aflat de un concurs privind cooperarea descentralizată între Republica Moldova și Franța. Am depus dosarul și chiar așeară am avut bucuria să descopăr că, dintre cei 9 primari care au participat la concurs, am fost selectată pentru a efectua o vizită de studiu în Franța. CALM e unica instituție care ne este aproape, dacă nu ar fi CALM nu știu cine s-ar mai uita la noi”.

Prezent la emisiune, primarul de Ghidighici, municipiul Chișinău, Serafim Isac s-a arătat mulțumit de multiplele vizite de documentare și transferul de bune practici.

„CALM organizează diverse vizite de studiu, în diferite țări, pentru ca noi să putem să facem schimb de experiență. Recent am fost în județele Alba Iulia și

Prahova, de unde ne-am întors cu foarte multe idei despre cum ar trebui să activăm. Când ești în compania mai multor primari îți îmbogățești bagajul de cunoștințe, afli multe lucruri noi. Știm că există presiuni asupra CALM, ceea ce nu este normal. CALM este organizația unde ne sim-

țim ca acasă”.

Tradiția înfrățirii localităților din Republica Moldova cu cele din România s-a extins esențial în ultimii ani și contribuie la dezvoltarea, în special a localităților noastre.

Elena Enache a menționat că în luna octombrie a semnat Pro-

TOCOL și Acordul de înfrățire cu localitatea Rădești, județul Galați. „Anul acesta am fost la niște cursuri de instruire, în cadrul Programului finanțat din fonduri europene, destinat Republicii Moldova și României. Ne dorim ca această înfrățire să nu fie doar pe hârtie, vrem o colaborare în toate domeniile pe care ni le-am asumat. Deja apar oportunități de a atrage fonduri europene în localitățile noastre.”

Serafim Isac a declarat că Europa într-adevăr are multe subsidii, multe proiecte. „În România sunt implementate foarte multe programe europene. Când am ajuns în comuna Ciugud, o colegă primar de la noi a plâns văzând că acolo se asfaltează și drumul ce duce spre câmp.” Potrivit primarului, dezvoltarea rurală în RM se poate face doar prin apropierea de UE.

AUTORITĂȚILE LOCALE ACTIVE ÎN DOMENIUL DEZVOLTĂRII ECONOMICE ADERĂ LA INIȚIATIVA PRIMARII PENTRU CREȘTERE ECONOMICĂ (M4EG)!

15 comunități locale și regionale - sate, orașe, municipii, consilii raionale și UTA Găgăuzia - au aderat la Clubul Primarii pentru Creștere Economică.

Miercuri, 15 noiembrie 2017, s-a desfășurat o nouă ceremonie de înmănare a certificatelor de membru pentru 11 Membrii Juniori ai Clubului Primarii pentru Creștere Economică (M4EG)

La eveniment au participat circa 40 de persoane (primari și președinți de raioane, consultanți locali, reprezentanți ai Delegației Uniunii Europene, Cancelariei de Stat, Congresului Autorităților Locale din Moldova, Agențiilor de Dezvoltare Regională, proiectului "Migrație și Dezvoltare Locală" etc.)

În mesajul său de deschidere, Aneil Singh, șeful secției proiecte din cadrul Delegației Uniunii Europene, a încurajat noii membri să se manifeste activ în susținerea dezvoltării economice și să valorifice oportunitățile pe care le oferă această nouă platformă de cooperare la nivelul țărilor Parteneriatului Estic.

În cuvântul său de salut, DI Valentin Guznac, secretar general adjunct al Guvernului, a menționat despre importanța Inițiativei M4EG pentru a dezvolta capacitățile APL în promovarea dezvoltării economice locale și necesitatea consolidării comunității acestei noi inițiative.

DI Viorel Furdui, director executiv al CALM, a reiterat necesitatea proceselor de descentralizare care să contribuie la

consolidarea capacităților APL, inclusiv în domeniul inițiativelor de dezvoltare economică.

Prin semnarea formularului de membru, semnatarii își asumă obligația de a elabora și implementa Planul de Dezvoltare Economică Locală (Plan DEL) în conformitate cu principiile Inițiativei M4EG, iar la rândul său Secretariatul Inițiativei M4EG se angajează să sprijine activ APL în acest proces.

Evenimentul a fost precedat de organizarea unei sesiuni de instruire în domeniul elaborării Planurilor DEL pentru consultanții locali din comunitățile aderente la această inițiativă.

Primarii pentru Creștere Economică (www.m4eg.eu) este o nouă inițiativă a Uniunii Europene care a fost lansată în ianuarie 2017 în cadrul Parteneriatului Estic. Scopul general al Inițiativei este de a susține primarii și administrațiile locale din țările Parteneriatului Estic să devină facilitatori activi ai creșterii economice și creării locurilor de muncă la nivel local.

Stela Onuțu, primarul orașului Glodeni: CEA MAI MARE PROBLEMĂ, ÎN CALEA UNUI PRIMAR, ESTE LIPSA RESURSELOR UMANE

Primarul orașului Glodeni, Stela Onuțu, în cadrul unui interviu pentru Provincial.md, a vorbit despre lipsa locurilor de muncă, implicarea tinerilor în activitățile orașului, proiectele de angajare demarate pentru dezvoltarea localității, dar și despre ce obstacole stau în fața unui primar.

„Noi suntem o „apendicită” a republicii, astfel mulți ne evită”

datul Onuțu Stela a avut un program stabilit. Ce ați reușit să demarați din ceea ce v-ați propus? Există vreun obiectiv pe care nu ați reușit să-l faceți?

S.O.: Eu și astăzi țin minte toate promisiunile din spotul electoral, pe care îl aveam: am promis drumuri, trotuare. Analizându-mă pe mine, totuși, eu sunt un critic mare cu mine, în comparație cu ceilalți, așa spune că 70% din program am realizat: începând cu schimbarea cadrelor, am adus oameni tineri în aparatul primăriei, construcția sensurilor giratorii, reglarea circulației rutiere prin marcajele din oraș, locurile pietonale, plasarea băncilor, amenajarea parcurilor, amenajarea opririlor, lucrăm la infrastructură, amenajăm scuarurile, parcurile.

P.: Republica Moldova se confruntă cu lipsa locurilor de muncă, mulți cetățeni aleg calea emigrării. Ce întreprindeți Dvs. și întreaga echipă pentru a stagna acest val? Care e situația în localitate?

S.O.: Din păcate, noi migrația nu o putem stagna, dar ar fi un punct prioritar în activitate – de a crea locuri de muncă, însă aceleași locuri de muncă nu sunt motivate prin suma salariilor. La moment sunt 2 persoane, care încearcă să facă o investiție în localitatea noastră, să creeze locuri de muncă. Noi, ca autoritate, îi susținem sub orice formă legală, de care dispunem, dar, din păcate, la noi poziția geografică ne dezavantajează, în ceea ce ține de investițiile economice. Multă lume vrea cale de acces deschisă, însă noi suntem o „apendicită” a republicii, astfel mulți ne evită, din păcate.

P.: Tinerii sunt viitorul și o resursă strategică a țării. Ce condiții asigurați tinerilor din Glodeni, întreprindeți careva activități cu implicarea tinerilor?

S.O.: Încercăm să implicăm tinerii la toate activitățile care se desfășoară, începând cu cele culturale, sociale și de informare. Avem un Consiliu al Tineretului, care mobilizează tinerii și îi formează ca

nevoie localitatea. Din păcate, politizarea predomină în ceea ce ține de atragerea de investiții și câștigarea unor proiecte și granturi. Nu dispunem de donații, ajutoare sau finanțări majore, au fost unele donații de la fundații, dar, în rest, nu avem sume care să se investească în teritoriul nostru.

P.: Ce fel de activități economice, credeți că, ar putea ajuta comunitatea locală să prospere?

S.O.: Orice activitate economică este binevenită, noi suntem deschiși pentru oricare activitate care ar aduce bani, fiindcă de aici se crește și impozitul, astfel avem acumulări la buget. Nu pot să nominalizez că am avea nevoie de o investiție în sfera x sau y, fiindcă orice inițiativă ar fi susținută la noi, la nivel local.

P.: Ce proiecte de angajare aveți pe agendă pentru dezvoltarea orașului Glodeni?

S.O.: De fapt, la moment suntem la etapa de verificare a proiectului în ceea

ce. Noi nu avem specialiști și vom ajunge în momentul când vom avea bani, dar nu vom avea oameni. Eu sunt sigură că, cu mișcările și pașii cu care mergem noi în ziua de astăzi, în 5-7 ani vom ajunge că nu vom avea cu cine lucra. La moment, aparatul Primăriei are lipsă de 2 percepători fiscali, un inginer cadastral, arhitect, specialist pe probleme juridice. Cu cine să lucrăm? Eu consider că lipsa resurselor umane e mai presus și decât lipsa banilor, pentru că, uneori având un potențial mic de bani, cu voință și forță umană poți realiza mult mai multe.

P.: Ce ar putea să vadă un turist în orașul Glodeni? Cu ce ați putea să-i atrageți?

S.O.: De fapt, nu avem muzee, centre istorice dezvoltate. Sunt puncte de atracții, însă ele nu au fost valorificate, noi am fi ca un traseu spre unele zone atractive, cum ar fi: Pădurea Domnească, Suta de Movile, care se află în împrejurarea orașului nostru, Țara Bătanilor. Eu

un integru din localitate. Dacă ne referim la crearea locurilor de muncă, din păcate, noi nu putem crea un complex industrial, în primul rând, noi suntem lângă Bălți, astfel multe centre economice mari se află la Bălți și oamenii pleacă acolo la lucru.

P.: Care este situația orașului Glodeni la capitolul buget? Aveți parte de finanțări, donații, reușiți să atrageți fonduri?

S.O.: Probabil ca și în toate localitățile, bugetele noastre sunt destul de mici, comparând cu necesitățile de care are

ce ține de construcția stației de epurare pentru localitate. Mai suntem cu o bombă ecologică de 3.500 de tone de ape neprelucrate în vârful orașului, care pot să se erupă în orice moment. Proiectul major ar fi construcția unei stații de epurare și extinderea sistemului de canalizare, pentru că apa din localitate lasă de dorit.

P.: În afară de lipsa banilor, ce obstacolele mai stau în calea unui primar?

S.O.: Cea mai mare problemă în calea unui primar este lipsa resurselor uma-

ne. cred că lipsesc parteneriatele publice private în domeniul promovării turismului, fiindcă ar fi trebuit privatul să investească și să dezvolte, dat fiind faptul că statul la noi în ziua de astăzi nu prea are capacitate.

P.: Care sunt planurile Dvs., în calitate de primar, pentru anul 2018?

S.O.: Planurile sunt mari, un pic este dezamăgirea, însă planurile sunt majore. Continuăm obiectivele preconizate deja pentru anul care vine, ar fi ultimul an deplin, înainte de campania electorală, pentru că deja în luna mai a anului 2019 vom fi în campanie. Totuși, am să continui cu îmbunătățirea infrastructurii localității, investiția în instituțiile preșcolare, ceea ce ține de îmbunătățirea condițiilor de dezvoltare și creșterea tinerii generații, vom continua reparația drumurilor, a trotuarelor, chiar dacă suntem în proces de lucru, vom căuta condiții de satisfacere a noilor locuri de muncă. Vom încerca să căutăm potențiali investitori, să vină să încerce să găsească acea forță de muncă necesară la noi în localitate și să fie plătit omul nostru după capacitate. Avem și o strategie de dezvoltare până în 2020, ne ghidăm după ea, astfel cu voia Domnului vom ajunge spre realizări mari și vom face tot ce este posibil.

Victor Său, primarul orașului Soroca: **SPER CĂ LOCUITORII AU APRECIAT CĂ AM FĂCUT MULTE LUCRURI FRUMOASE, ÎNSĂ CÂTE AI FACE, TREBUIE SCHIMBĂRI!**

Primarul orașului Soroca, Victor Său, în cadrul unui interviu pentru Provincial.md, a vorbit despre cum influențează culorile politice activitatea la Primărie, care sunt diferențele majore între funcțiile de președinte de raion și cea de primar, dacă va candida la următoarele alegeri parlamentare, dar și la cele locale pentru un nou mandat în fruntea municipiului Soroca.

P.: Sunteți în al 2-lea mandat la Primăria orașului Soroca. Ați deținut funcția de primar în perioada 2007-2011 și din 2015 până în prezent. Cum credeți, care a fost motivația locuitorilor orașului de a vă realege în această funcție?

V.S.: În primul rând, a fost hotărârea echipei de a candida la funcția de Primar în anul 2015, prin vot, așa la noi se hotărăște. A doua motivație este votul locuitorilor noștri, ceea ce înseamnă că s-a făcut ceva în oraș, astfel ei și-au dat aprecierea cu privire la ceea ce s-a realizat în 2015.

P.: În perioada 2011-2015 ați deținut funcția de Președinte al raionului Soroca. Ce provocări ați avut în această calitate și care sunt diferențele majore între funcția de președinte și cea de primar?

V.S.: Provocări sunt permanent, noi nu putem să activăm fără careva provocări, așa sunt funcțiile noastre. Eu nu văd diferențe, este o responsabilitate enormă în funcția de președinte, inclusiv și funcția de primar reprezintă o responsabilitate. Unica este că sunt diferite domenii, diferite servicii centralizate. În cadrul Primăriei, întrebările sunt mai mult

gospodărește, în cadrul consiliilor, întrebările sunt de ordinul serviciilor. Per ansamblu este aceeași muncă și activitate, de a administra și a conduce corect.

P.: În 2007 ați fost numit primar de pe lista Partidului Național Liberal, iar din 2011 până în 2017 ați reprezentat PLDM. Recent ați anunțat despre decizia de a părăsi formațiunea și a fi independent, ce a stat la baza acestei decizii? Intenționați să adevărați la o altă formațiune?

V.S.: În 2007 împreună cu colegii, am propus să formăm o echipă nouă, un partid nou. Astfel eu împreună cu colegii sunt fondator a Partidului Liberal Democrat, iar în 2011 deja am participat la alegeri ca membru a PLDM, și în 2015 la fel. În anul 2017, am decis să mă retrag din PLDM, am explicat motivul ieșirii, astfel activez acum independent, dar îndeplinind

atribuțiile de primar, fără politică. Eu sunt o persoană mereu în acțiune și din momentul în care partidul stă pur și simplu și nu face acțiuni, eu nu pot sta în umbră și am decis că mai bine să nu fiu membru a PLDM care activează pentru a fi doar pe listă. Nu a fost nici o influență a cuiva, a fost o decizie ce îmi aparține mie.

Nu intenționez să ader la o altă formațiune, deoarece mai mult nu doresc să colorez, astfel îmi duc mandatul până la sfârșit conform atribuțiilor mele.

P.: Care este relația Dvs. cu membrii Consiliului local, cum influențează culorile politice activitatea?

V.S.: Cu membrii Consiliului local încă nu am găsit limbă comună, în pofida la nenumărate ore de a încerca să ameliorăm situația. Nu o dată ne-am întâlnit și practic ajungeam la un numitor comun, dar când trebuia să intrăm în ședință, majoritatea erau împotriva inițiativei Primarului. Sperăm, totuși, că se va uita de propriile ambiții și se va începe a lucra pentru societate.

P.: Care sunt cele mai importante realizări înregistrate de Dvs. în acest mandat, până acum?

V.S.: Reparația capitală a unor străzi în municipiul Soroca, iluminarea stradală a unor străzi, care niciodată nu au fost iluminate. Până la sfârșitul anului, dorim să iluminăm parcul cu iluminatoare performante și eficiente. În același timp, am amenajat parcurile din preajma regiunii Soroca Nouă, facem lucruri frumoase.

P.: În iunie, anul curent, în presă a apărut un material de investigație, potrivit căruia ați fi fost acuzat de jurnaliști de un conflict de interese – avându-se în vedere încheierea unui contract de prestări servicii cu firma administrată de Natalia Său, soția Dvs.. Inspectorii de integritate au anunțat că vor examina eventualul conflict, cu ce s-a soldat cazul?

V.S.: Nu a fost un conflict de interese, din start vă spun. Contractul nu a fost semnat de Primarul Victor Său, cide fostul primar interimar, deoarece eu am fost în deplasare. El neștiind cazul – a semnat, la mine a ajuns doar factura pentru achitare la sfârșitul lunii și imediat am anunțat CNI-ul cu privire la acest caz, că serviciul a fost prestat de soție. Însă întreprinderea, ca și toate întreprinderile, care sunt licențiate, are dreptul să presteze serviciul dat conform atât licenței, cât și autorizației de funcționare.

P.: Care sunt alte probleme cu care se confruntă orașul? Cum vedeți soluționarea lor?

V.S.: Problema majoră este că nu sunt noi locuri de muncă și migrația tinerilor din lo-

examinat această posibilitate. Cu părere de rău, am avut răspuns negativ de la Ministerul Finanțelor, deoarece întreprinderea care prestează serviciile de aprovizionare cu apă potabilă are un credit și nu achită la timp întoarcerea acestui credit și a procentelor.

P.: Cu ce localități din alte țări colaborează orașul Soroca? Ce beneficii obține în urma acestor colaborări?

V.S.: Cu mai multe localități, din Federația Rusă- Kostroma, acum deja sunt deciziile Consiliilor locale de ane înfrății și cu orașul Breansk. Din Ucraina avem relații prietenești cu Hotin, Iampol, Balta și Vinița. Din România – cu Buzău pe data de 18 va fi semnat acordul de înfrățire, iar pe 10 februarie este planificat semnarea acordului de înfrățire cu Suceava. În urma acestei colaborări, în primul rând noi formăm un schimb de experiență, deoarece administrația este diferită. La fel, avem posibilitatea să atragem proiecte de investiții, astfel în România legea permite autorităților locale să aloce surse financiare, dacă au suplimentar venituri, la orașele înfrățite din Republica Moldova. Sper că, pe viitor vom avea posibilitatea ca banii colegilor noștri vor fi folosiți pentru amenajare și investiții în oraș, spre binele locuitorilor.

P.: Având în schimbarea sistemului electoral, admiteți să candidați pentru funcția de parlamentar în cadrul unei circumscripții? Dar la următoarele alegeri locale ale orașului Soroca?

V.S.: Nu am de gând să candidez pentru funcția de parlamentar și nici încă nu am făcut cunoștință cu noua lege primită, timpul va arăta. Nici la următoarele alegeri locale ale orașului – nu doresc să candidez. Sper că cetățenii au apreciat că am făcut multe lucruri frumoase împreună cu echipa din Primărie și Consiliul, însă întotdeauna câte lucruri nu ai face, trebuie să fie schimbări. Sper să vină la conducerea Primăriei o persoană poate și mai pregătită, cu idei și soluții noi.

calitate. A doua problemă este că Soroca până la ziua de azi nu dispune de o stație de epurare. La ziua de azi acestea sunt cele mai mari probleme și în societate, cât și în mun. Soroca. Noi ne-am adresat de nenumărate ori către Guvern, am găsit și finanțatori, era vorba de o scrisoare de garanție din partea Guvernului, noi am

Vlad Cociu, primar de Carahasani:

„BENEFICIILE REFORMELOR TREBUIE SĂ LE SIMTĂ CETĂȚENII, EI SUNT BENEFICIARIII FINALI AI ACESTORA”

Ediția din 2 decembrie a emisiunii Ora Primarului, de la 10 TV a fost filmată în localitatea Carahasani, Ștefan Vodă, iar protagonistul emisiunii a fost edilul localității, Vlad Cociu.

Chiar de la intrarea în satul Carahasani se observă că primarul a dezvoltat un sentiment de emulație pentru colegii săi de breaslă din Europa. Drumul de acces în localitate este asfaltat, iar pe margine poți vedea înșiruite coșuri de gunoi. Curățenia din sat ne demonstrează că s-a cultivat o cultură socială a comunității. Primarul de Carahasani, Vlad Cociu este la al patrulea mandat și spune că atunci când a fost investit în această funcție, credea că va reuși în cel mai scurt timp să întoarcă munții. Realitățile însă erau altele și s-a pomenit singur în fața multor provocări. Primarul a înțeles că poate face multe lucruri, doar cu susținerea oamenilor. A elaborat un plan strategic de dezvoltare socio-economică a localității, în care au fost reflectate cele mai importante priorități și obiective, cu indicarea sursei de acoperire. A studiat planul de acțiuni împreună cu funcționarii de la primărie, dar a ajuns la concluzia că ceva lipsește. Astfel au înțeles că trebuie mobilizată și comunitatea. **Au sprijinit crearea mai multor organizații ne-guvernamentale care ar fi putut aduce plus valoare localității, iar rezultatele nu au întârziat să apară. Într-un timp scurt în Carahasani au fost create 11 ONG-uri, dintre care 5-6 sunt foarte active. Fiind specializate în diferite domenii, reprezentanții acestora au implementat proiecte de mediu, în domeniul sportului, culturii, turismului, etnografiei, ș.a.** În afară de aceasta, în Consiliu, de multe ori după lungi dezbateri și consultări, totuși sunt aprobate cele bune idei.

Vlad Cociu afirmă că în Carahasani sunt oameni responsabili de fiecare stradă, iar Primăria conlucrează foarte bine

cu aceștia, în vederea identificării problemelor cu care se confruntă oamenii.

Întrebat cum a reușit să aducă utilitățile în localitate, ținând cont că veniturile proprii nu permit lucrări de o asemenea anvergură, **primarul de Carahasani a menționat că într-adevăr situația financiară a primăriilor lasă de dorit, doar 18% fiind veniturile proprii, în rest primăriile activează din contul transfe-**

vează preponderent în agricultură. Potrivit edilului, important este ca APL să nu le încurce acestora să activeze. „Mai ales în ultimul timp se simte interesul din partea agenților economici, dar și a cetățenilor simpli față de activitatea primăriei. Sunt și alte lucruri vizibile, cu impact bun. Ne bucurăm că satul Carahasani este unul modern.”

În alt context, Vlad Cociu a menționat

rurilor. „Oamenii așteptau să construim clădiri, să facem infrastructură, dar cu banii de care dispune primăria este aproape imposibil de realizat ceva. Astfel a apărut necesitatea de a scrie proiecte și de a identifica potențiali finanțatori. Noi nu ne-am prea băgat în buzunarul oamenilor, cu excepția cazurilor când finanțatorii au cerut această contribuție. **Am reușit să aducem foarte multe surse financiare, uneori chiar aduceam și valoarea a câteva bugete de-ale primăriei. Credibilitatea oamenilor din APL crește atunci când îți cont de sugestiile și necesitățile locuitorilor. Satul constituie o familie și împreună trebuie să împărțăm trăirile pe care le avem în localitate.**”

Despre agenții economici, primarul de Carahasani menționează că aceștia acti-

onat că satul Carahasani este înfrățit cu două localități din județele Brașov și Sibiu. „Împreună cu colegii primari din raion am mers în România, îmbucurător este faptul că am reușit să-i atragem în acest proces și pe primarii care reprezintă localități unde majoritatea locuitorilor sunt vorbitori de limbă rusă. Toți am revenit acasă cu multe impresii, ceea ce mă bucură. Deja și acești primari au o abordare mult mai înțeleaptă, comparativ cu ceea ce spuneau inițial. **Atunci când vorbim despre accentele descentralizării în România, ceea ce am văzut noi ne-a surprins plăcut. Acolo într-adevăr există descentralizare autonomă-financiară, au posibilități enorme pentru a avea state de personal, dar și posibilitatea de a stabili grila de salariu pen-**

tru a motiva oamenii să se angajeze. La noi, la ora actuală, există riscul ca oamenii să plece din sistem. Au specialiști care sunt responsabili de asimilarea fondurilor europene, au poliție locală, dotată la standarde europene. Colegii mei de acolo au posibilități să circule în alte țări, să însușească noi practici. Ceea ce am văzut este greu de redat și este ceea ce ne dorim și noi. Totuși, noi de firea noastră suntem mai mioritici și mereu am încercat să găsim vinovatul. Republica Moldova are tot ce trebuie, schimbarea însă trebuie să înceapă de la noi, de la modul de a gândi și modul de a aborda problemele, de a înțelege cine ne sunt prieteni și cine nu.”

Satul Carahasani este supravegheat nu doar de vecini, dar și de tehnologie. Primarul a instalat câteva camere de supravegheat pentru a disciplina consătenii. Astfel a scăzut numărul de infracțiuni, dar și deteriorări ale bunurilor publice au loc mult mai rar.

Vlad Cociu a mai declarat că descentralizarea Fondului Rutier a fost posibilă datorită solidarizării primarilor în cadrul CALM. Rezultatele acestui prim-pas al descentralizării sunt vizibile și trebuie să se extindă și în celelalte domenii ale APL.

„Odată cu inițierea acestui sindicat al primarilor, care se numește CALM, am devenit solidari, iar în rezultatul multor discuții pe care le-am avut cu colegii, am dus tratative cu reprezentanții conducerii de vârf și s-a înțeles că altă cale nu există, decât cea a descentralizării Fondului Rutier. Primarii sunt cei aleși direct de cetățeni și noi suntem cei care cunoaștem cel mai bine necesitățile lor. Beneficiile reformelor trebuie să le simtă cetățenii, ei sunt beneficiarii finali ai acestora. Descentralizarea Fondului Rutier ne-a demonstrat că pe această cale trebuie să se continue și în cazul celorlalte fonduri”, a conchis Vlad Cociu.

Sergiu Cetulean, primar de Parcani, Soroca:

”ESTE BINEVENIT CA PERSOANELE CARE SUNT APTE DE MUNCĂ, DAR SUNT ȘOMERE ȘI BENEFICIAZĂ DE AJUTOR SOCIAL SĂ MUNCEASCĂ ÎN FOLOSUL COMUNITĂȚII!”

O problemă în localitățile rurale o constituie lipsa locurilor de muncă. Pe de altă parte, există persoane apte de muncă, dar care așteaptă ajutoare din partea statului. De această părere este primarul comunei Parcani, Soroca, vicepreședinte al CALM, Sergiu Cetulean, pe care a exprimat-o în cadrul emisiunii Puncte de Reflecție cu CALM, la Vocea Basarabiei.

Totodată, primarul de Parcani consideră că este binevenită inițiativa legislativă, potrivit căreia, persoanele apte de muncă care beneficiază de ajutor social, dar nu sunt angajate în câmpul muncii, să fie obligate să muncească în folosul comunității, doar că

sunt mai multe obligații/atribuții puse în sarcina APL care nu sunt corelate cu realitățile și resursele umane/financiare de care dispun primăriile. De aceea, ele urmează a fi analizate și regândite în așa fel ca acest instrument cu adevărat necesar și util, să

nu devină o barieră în activitatea primarului și un temei pentru organele de control de a-i pedepsi.

„Primăria comunei Parcani colaborează cu Agenția pentru Ocuparea Forței de Muncă și suntem dispuși să-i ajutăm pe cei care ne solicită acest lucru. Noi angajăm

lunar câțiva locuitori pentru a amenaja teritoriul. Cu părere de rău, sunt și persoane care nu vor să se angajeze, deși sunt locuri de muncă, știind că oricum statul le oferă ajutor financiar. Acum, la insistența noastră, în deosebi a CALM, persoanele care vor beneficia de ajutor social și sunt apte de muncă vor fi obligate să presteze servicii în folosul comunității”, a menționat Sergiu Cetulean.

Potrivit reprezentanților Ministerului Muncii, numărul de ore pe care beneficiarii vor trebui să le presteze va fi calculat în funcție de valoarea ajutorului social pe care îl primesc. Iar rolul de bază pentru planificarea, organizarea și monitorizarea activităților de interes comunitar vor fi atribuite autorităților publice locale. De asemenea, primarii vor mai fi obligați să transmită lunar

către Direcția asistență socială și protecție a familiei lista persoanelor care au efectuat și care au refuzat efectuarea activităților de interes comunitar. În cazul în care primarul nu va transmite lista, dreptul la ajutor social nu va fi sistat pentru luna respectivă.

Sergiu Cetulean a mai afirmat că Strategia de descentralizare trebuie să fie transpusă în realitate. „Cu părere de rău, până acum multe schimbări nu s-au produs, dar sperăm că guvernarea actuală va lua în seamă propunerile noastre, iar unele amendamente înaintate de CALM vor fi analizate și astfel schimbarea va avea loc.”

Potrivit datelor oferite de Ministerul Muncii, în 2016 de ajutor social au beneficiat circa 90.000 de familii, iar alte peste 190.000 au primit ajutor pe perioada rece a anului.

Alexandru Barbăroșie:

"MULTI PRIMARI VOR SĂ PLEGE DIN ȚARĂ, NU MAI VOR SĂ CANDIDEZE PENTRU ALT MANDATE!"

Președintele raionului Anenii Noi, Alexandru Barbăroșie, susține că primarii din R. Moldova sunt într-o situație foarte delicată, din cauza fricii care domină societatea. Mulți dintre ei ar vrea să plece peste hotare și nici nu se mai gândesc la un alt mandat. Declarațiile au fost făcute pentru UNIMEDIA.

„Acum dosare nu au doar cei care sunt la guvernare, restul din opoziție au dosare sau li se fabrică, sau li se pregătesc. Astăzi eu sunt în opoziție. Sincer să vă spun, cu mulți primari cu care discut acum vor să ducă

mandatul până la capăt dacă li se va permite, dar nu mai văd opțiunea de a candida în continuare”, a explicat invitatul.

Președintele de raion susține că schimbarea o poate face doar justiția. „Dacă se schimbă lucrurile și vine legea în capul mesei și se face o justiție corectă în R. Moldova, sper să revină. Dar o bună parte din ei mi-au spus că este ultimul mandat, nu se mai revăd în R. Moldova, unii chiar vor să plece. Grație faptului că mai avem anumite proiecte acum în urma înfrăunilor pe care le avem, ne mai ajută Guvernul român pe unde este posibil, localitățile se mai țin”, a mai spus Alexandru Barbăroșie.

Alesul local susține că situația în care s-au pomenit primarii nu s-a mai întâmplat în R. Moldova.

„Chiar și la nivel de consilieri locali este multă frică. Înainte de a lua o decizie se întreabă pentru cine sunt deciziile date și dacă nu cumva pentru cei care astăzi sunt la putere. Unii evită să meargă la ședințe, să se expună. Totul depinde de cei care înfăptuiesc justiția. Dacă justiția revine la ceea ce trebuie să facă, atunci avem șanse, sunt încă mulți oamenii buni care nu au părăsit țara, dar sunt pe cale să o facă. Îi putem convinge să rămână acasă cu susținerea Parlamentului din România”, a conchis președintele raionului Anenii Noi.

Ina Pașcan, primarul de Țânțăreni:

"INDIFERENT DE COLORATURA POLITICĂ, ÎN CADRUL CALM TOȚI PRIMARI SUNT O ECHIPĂ!"

La sfârșitul verii curențe, autoritățile din Chișinău și Țânțăreni, Anenii Noi au ajuns la un compromis privind redeschiderea gropii de gunoi din localitate, pentru o perioadă de doi ani și jumătate. Primăria municipiului Chișinău susține că își îndeplinește obligațiunea financiară față de primăria Țânțăreni asumându-și transferarea a 6 milioane de lei pe contul acesteia. Potrivit primarului Ina Pașcan, municipalitatea s-a angajat să îndeplinească și alte condiții. Declarația a fost făcută în cadrul emisiunii Puncte de Reflecție cu CALM, la Vocea Basarabiei.

„Primăria Țânțăreni a executat proiectul tehnic la iluminatul stradal, în valoare de circa 5,5 milioane lei, obiectiv pe care primăria municipiului Chișinău îl implementează. La grădinița Andrieș s-a schimbat gardul, s-a pus pavaj, s-au făcut pavilioane noi, au fost constituite terenuri de joacă, dar și un mic teren sportiv. De asemenea, în baza contractului, Primăria municipiului Chișinău s-a angajat să repare stația de tratare a apei, iar condiția este ca prețul apei să rămână neschimbat”, a anunțat Ina Pașcan.

O altă obligațiune inclusă în contractul încheiat între cele două autorități locale este repararea drumurilor din comună, dar și amenajarea centrelor sportive pentru adolescenți și maturi. Digul din preajma gropii de gunoi din satul Țânțăreni, raionul Anenii Noi, unde sunt depozitate deșeurile din Capitală, urmează a fi renovat până la sfârșitul acestui an, tot de către Primăria Chișinău.

„O altă obligațiune este construcția unei stații de epurare a lichidului care se scurge de la gunoi, dar și colectarea centralizată a gunoierului din localitate”, a menționat primarul de Țânțăreni.

Dacă toate condițiile vor fi respectate, consilierii din Țânțăreni sunt dispuși să prelungească termenul contractului cu încă doi ani, în caz contrar vor fi nevoiți să-l rezilieze.

În altă ordine de idei, Ina Pașcan a mulțumit CALM pentru că vine în susținerea primarilor, în deosebi a femeilor-primar, prin organizarea diverselor seminare, dar și prin oferirea suportului juridic.

„În orice moment putem apela juristul de la CALM ca să ne spună cum este corect să procedăm într-o situație sau alta. Pe plan extern, datorită CALM formăm parteneriate cu comune din România. Le mulțumim pentru că sunt alături de primari, indiferent de coloratura politică a acestora. În cadrul CALM simțim că noi toți suntem o echipă”, a conchis Ina Pașcan.

Valentina Casian:

"ODATĂ CU OBTINEREA STATUTULUI DE MUNICIPIU, SPERĂM CĂ ÎN AFARĂ DE DENUMIRE SĂ AIBĂ LOC SCHIMBĂRI REALE LA NIVEL DE STATE DE PERSONAL, REMUNERARE, COMPETENȚE, FINANȚARE, INCLUSIV VA CREȘTE COTA IMPOZITELOR CARE SĂ RĂMÂNĂ ÎN LOCALITATE"

Cum reușește primarul de Strășeni, Valentina Casian să ajungă la inima fiecărui cetățean, dar și alte subiecte importante de pe agenda municipală din Strășeni au fost discutate în cadrul unei noi ediții a emisiunii Vocea Administrației Publice Locale, moderată de Victor Rusu.

În debutul emisiunii, Valentina Casian a transmis felicitări tuturor românilor cu ocazia Zilei Naționale a României și a trecut în revistă unele evenimente dedicate acestei zile: „Doresc să felicit pe cei care au gândirea și simțirea românească. Este o sărbătoare pe care nu trebuie să o omagiem o singură zi în an, ci zilnic, prin felul cum vorbim, cum acționăm, cum creștem o nouă generație, cum o educăm, ea este ceea ce are mai sfânt neamul nostru românesc. În fiecare an organizăm activități de Ziua Națională, trebuie să ne ridicăm la înălțimea extraordinară a istoriei pe care o are poporul nostru. Acest spirit de patriotism trebuie să-l transmitem generației de astăzi, să cunoască istoria adevărată, ceea ce s-a întâmplat și la Strășeni. Am avut oaspeți valoroși, intelectuali, profesori, elevi, oameni din mediul de afaceri.”

Valentina Casian spune că la Strășeni se trăiește și se simte româneste, iar municipiul Strășeni are mai multe acorduri de colaborare și înfrățiri, care dau rezultate „Avem foarte multe acorduri cu localități din România (Cumpăna, Sebeș, Onești, Dărăbani). Avem diferite acțiuni după semnarea acordurilor. Spre exemplu, copiii din Strășeni și-au petrecut vacanța pe malul Mării Negre, la Cumpăna din Constanța. La Sebeș, 25 de elevi și-au petrecut vacanța de vară, unde s-au stabilit noi relații. Patru elevi acum sunt înmatriculați la Sebeș, la filologie. La Onești de asemenea avem de asemenea schimburi de experiențe, noi oportunități.”

Ziua orașului Strășeni, Hramul orașului, este un alt eveniment important pentru viața municipiului administrat de Valentina Casian. Cetățenii participă activ la aceste

manifestații organizate de sărbătoare: „În această zi am îmbinat mai multe lucruri frumoase. Avem o colaborare bună cu Institutul Astra. Am cuprins mai multe generații, în special micuții, care au venit cu un program pentru cei mari și cei mici, cu un dans popular, unde au participat și locuitorii, funcționarii primăriei și oaspeții. Au participat colective din zece localități ale țării, cu programe ample, reușind să adunăm foarte multă lume. Am avut oameni din diferite domenii, participând nu doar la festival, dar și la expoziție și alte activități.”

Succesul în relația cu cetățenii este comunicarea, spune edilul, care a mai adăugat că lupta cu corupția din Primăria Strășeni a fost primul obiectiv, încă din primul mandat: „Am conștientizat și în

mandatul precedent că anume comunicarea cu cetățenii constituie succesul. Le-am oferit cetățenilor dreptul să decidă ce obiective sunt prioritare. Permite cetățeanului să decidă și îl implicăm în soluționarea problemelor. Discutăm cu cetățenii și cu mediul de afaceri despre fiecare proiect. Sunt banii locuitorilor care trebuie gestionați la sugestia cetățenilor. Discutăm aceste lucruri în cadrul adunărilor și prin intermediul rețelelor de socializare. În 2011, unul dintre obiectivele mele era lupta cu corupția. Le-am spus și colegilor că cei care bagă mâna în buzunarul omului nu poate sta lângă mine. Este foarte greu să administrez

un municipiu dacă nu întreprinzi nimic într-un mediu corupt. Obligația mea era să schimb lucrurile la acest capitol. Am oferit cetățenilor dreptul să prioritizeze unde să investim. Punem accent pe transparență. Este foarte important ca cetățeanul să fie important, să participe la procesul decizional. Suntem alături de cetățeni prin toate metodele de informare, ședințe publice, rețele de socializare, pliante, ziare. Când cetățeanul participă la un proiect și ulterior această realizare este distrusă, vandalizată, cetățeanul simte, pentru că a fost implicat în crearea acesteia.”

În context, primarul de Strășeni, a declarat că implicarea cetățeanului în procesul de decizie este cheia succesului unui administrator al unei comunități. Valentina Casian a mai punctat că fiecare explicație în fața cetățeanului trebuie să fie făcută pe bază de argumente care să poată fi verificate.

Totuși, potrivit Valentinei Casian, nu putem să vorbim de dezvoltarea localității Strășeni, fără a avea și o dezvoltare economică. Începând cu anul 2017, orașul Strășeni are statut de municipiu. „Deocamdată, din păcate, am obținut doar denumirea de municipiu. În rest, celelalte prevederi legale ce țin de resursele financiare care trebuie să rămână la noi, încă nu au fost implementate. Până acum, din toate impozitele persoanelor fizice, doar 20% rămăneau în bugetul local, restul era concentrat în bugetul de stat. Conform Legii actuale, odată cu obținerea statutului de municipiu, procentul din impozitul persoanelor fizice ar trebui să fie mai mare. CALM a venit cu foarte multe adresări, demersuri către APC, ca măcar 50% din impozit să rămână la nivel local. Sperăm că lucrurile se vor schimba și în acest sens.”

O altă problemă cu care se confruntă APL sunt salariile derizorii, care nu au cum să motiveze specialiștii.

„Foarte mult se vorbește despre descentralizare și autonomie locală, dar realitatea este oricum alta. Suntem restricționați în numărul de funcționari pe care putem să-i angajăm, dar și salarizarea este una precară”, a mai declarat primarul municipiului Strășeni.

Natalia Petrea, primar de Costești: „MĂ BUCUR CĂ SE CONȘTIENTIZEAZĂ NECESITATEA DESCENTRALIZĂRII, DOAR AȘA LOCALITĂȚILE NOASTRE VOR AVEA POSIBILITATEA SĂ SE DEZVOLTE!”

Schimbările esențiale încep din comunitățile locale. Administrația descentralizată este o șansă pentru satele Republicii Moldova, iar consolidarea primăriilor prin politica bugetar-fiscală este un prim pas spre europeanizare. Acesta a fost subiectul emisiunii Ora Primarului de la 10 TV din 22 octombrie, curent.

Natalia Petrea, primarul satului Costești, raionul Ialoveni, invitată în platoul TV a anunțat că la Costești a fost deschis un Centru de plasament pentru bătrâni. Dna primar a afirmat că una dintre atribuțiile publice este dezvoltarea serviciilor. „Atât bătrânii, cât și copiii pot fi vulnerabili în anumite situații. Dacă pentru copii există servicii în diverse instituții, atunci bătrânii, de multe ori, rămân fără atenția noastră. Venind la cârma primăriei în 2015 am sesizat această problemă a bătrânilor, ei fiind cei mai numeroși vizitatori ai instituției noastre. Mi-am dat seama că la o vârstă înaintată devin neputincioși, afectați de

acest fenomen al migrației – au rămas singuri cu povara anilor lor. Anume din acest motiv am căutat resurse pentru a deschide un Centru pentru persoanele în etate. În 2016, cu suportul unei fundații și a primăriei am găsit sediu, l-am reamenajat și așa am

reușit să acordăm sprijin oamenilor în etate. Aici le oferim servicii de asistență medicală, socială, psihologică. Avem cazuri când copii sau mături sunt supuși unor forme de violență sau neglijență. Din acest motiv, de la 1 ianuarie, 2018 vom putea găzdui în cadrul Centrului persoane în etate sau nevoiașe.”

Vorbind despre crearea locurilor de muncă, Natalia Petrea a afirmat că la Costești se pune accent pe parteneriatele publice private. „În 2015 a fost deschisă Casa de ambalaj unde sunt sortați strugurii. Astfel, circa 70 de persoane și-au găsit un loc de muncă. Construim acum un complex turistic sportiv pe care îl vom oferi în gestiune privatului, deoarece primăria nu poate dezvolta servicii. Cu siguranță, mulți oameni din Costești își vor găsi și acolo locuri de muncă. Totuși, agricultura, mai ales creșterea strugurilor rămâne cea mai mare preocupare a locuitorilor satului nostru. Avem o suprafață mare de plantații, multe depozite frigorifice, numai cel care nu dorește nu își găsește un loc de muncă”, a concluzi-

onat edilul de Costești.

În alt context, primarul a îndemnat oamenii din localitate să înregistreze unitățile comerciale, întreprinderile individuale, societățile cu răspundere limitată cu adresa de Costești. „Astfel, 75% din impozitul pe venit pe care îl plătiți în bugetul de stat se întoarce în bugetul local. Această suplینire ar oferi posibilitatea extinderii veniturilor noastre proprii și ne-ar ajuta să dezvoltăm localitatea”.

Întrebată cum ar putea reuși țara noastră să ajungă la un asemenea nivel de descentralizare care să permită ca taxele locale să se întoarcă la primărie, Natalia Petrea a declarat: „APL, APC și CALM sunt în căutarea acestor posibilități. Cred că și Guvernul conștientizează importanța elaborării unor politici de dezvoltare a localităților. Cei mai mulți oameni locuiesc în localitățile rurale și ei vor să le oferim servicii de calitate. Mă bucur că se conștientizează necesitatea descentralizării, doar așa localitățile noastre vor avea posibilitatea să se dezvolte”.

Alexandru Botnari, primarul orașului Hâncești: ”VREAU CA LUCRURILE NU DOAR ÎN MUNICIPIUL HÂNCEȘTI, DAR ȘI ÎN ȚARĂ SĂ SE ÎMBUNĂȚEASCĂ!”

Primarul orașului Hâncești, Alexandru Botnari, a vorbit în cadrul unui interviu pentru provincial.md despre cât de importantă este apartenența politică pentru un primar, care sunt problemele ce trezesc îngrijorări în rândul locuitorilor localității, dar și alte aspecte importante.

P.: După ce ați activat timp de 2 mandate la Primăria orașului Hâncești în calitate de primar independent, ați aderat la Partidul Democrat din Moldova. Ce v-a determinat să faceți acest pas, nu regretați acest fapt?

A.B.: În 2009 când s-a dat foc la Parlament și Președinție, am hotărât că trebuie să merg și eu pe linie de partid, fiindcă am foarte mulți cetățeni care mă respectă și sunt în jurul meu, astfel, noi trebuie să consolidăm societatea. Astăzi, ca sunt în PDM, nu mi pare rău nicicum. Moda în Republica Moldova este de a traversa dintr-un partid în altul, doar pentru niște interese meschine, pe când eu nu am avut niciodată interese meschine, întotdeauna m-am axat pe problemele cetățenilor, investiții și infrastructură. Sunt multe lucruri în PDM care nu-mi plac, dar aceasta nu înseamnă că eu trebuie să merg în alt partid și să am alte opțiuni, dimpotrivă. Tot politicul pe care îl avem noi de 27 ani de zile, sincer vă spun, nu am cuvinte. Multe lucruri care se fac azi la noi în politică, nu se realizează pentru dezvoltare, ci pentru a ajunge într-o groapă încă mai mare. Vreau ca lucrurile nu doar din municipiul Hâncești, dar și din țară să fie mult mai bune.

P.: Cât de importantă este apartenența politică pentru un primar din Republica Moldova și cum influențează aceasta activitatea?

A.B.: Nu așa spune că pentru un primar este importantă apartenența

politică. Un primar independent, la fel se descurcă. Toți anii în care am fost în funcția de primar independent, la fel am investit și am realizat proiecte. Nu s-a schimbat nimic atunci când am fost independent față de acum. Mă bucură faptul că partidul are intenția să dezvoltăm localitatea.

P.: Din 2003 sunteți ales de locuitorii orașului Hâncești, la cârma orașului. Cum ați reușit să convingeți electoratul ca să fiți ales atâția ani?

A.B.: În 2003, aveam doar 33 de ani, pe atunci eram cel mai tânăr primar, după aceasta au mai venit și alți colegi primari tineri. Eu până în 2003 am făcut business, am dezvoltat afaceri. În 2003 când am văzut cine sunt candidații la funcția de primar al orașului, mi-am dat seama că în orașul Hâncești nu se va schimba nimic. Aici am hotărât să las afacerile și să mă dedic lucrurilor publice. Eu, cred că, cetățenilor le rămâne să decidă, e la fel ca într-o familie. Lucrurile sunt foarte simple, numai că deciziile ar trebui să fie corecte.

P.: Lipsa locurilor de muncă reprezintă o problemă majoră pentru țara noastră. Cum este poziția ora-

șului Hâncești din acest punct de vedere?

A.B.: Astăzi, dacă vorbim de locuri de muncă, atunci pot spune că sunt multe, cum ar fi de comerț, de servicii publice. Cât de cât lucrurile în Hâncești s-au mai schimbat. Ceea ce ține de fabricile de producție, 2 ani în urmă, s-a relansat fabrica de vinuri din Hâncești, acolo se face o producție foarte calitativă. Aceasta ne dă posibilitatea ca vinurile să ajungă peste hotarele țării

și partid facem acum un proiect la nivel de țară. În Republica Moldova, dacă am veni cu un concept ca tânărul să aibă un salariu de 400-500 de euro și o casă în care să locuiască, atunci exodul populației cu mult se va stopa și tinerii specialiști vor rămâne acasă. Tinerii pentru ce pleacă? Pentru a avea casă, masă, etc..

P.: În cadrul unei audieri publice ați vorbit despre faptul că moldovenii din diasporă, deși nu sunt

plătitori de impozite în Republica Moldova, se dau cu părerea peste noapte”. În ciuda faptului că moldovenii nu plătesc impozite, credeți că, cetățenii plecați peste hotare ar aduce doar dezavantaje?

A.B.: M-am referit la unele comentarii a unor persoane care s-au dat cu părerea la ședința dată. Sunt persoane din Republica Moldova care au făcut ceva pentru țara noastră, însă ei au fost nevoiți să plece, totodată, ei cu părerea nu se dau. Dar știți cine se dă cu părerea? Cei care sunt pregătiți și îndemnați cu niște bani din diferite ONG-uri. Avem și persoane politice care se dau cu părerea peste hotare, dar ce-i încercă să vină în Republica Moldova și să-și dea contribuția pentru societate. Atunci când presa a scris despre mine,

cred că, a întors-o așa cu a dorit ea.

P.: Care sunt problemele orașului și trezesc îngrijorări în rândul locuitorilor? Ce întreprindeți pentru a soluționa?

A.B.: Problemele orașului sunt multe și ele nu se finalizează niciodată. Aici este vorba despre calitatea apei, ca să avem apă potabilă, am făcut proiecte mari, însă aceasta nu este suficient ca să ducem la un bun sfârșit. Totodată, planul major al nostru este crearea unui centru pentru tineret și ducerea la bun sfârșit a acestei zone cu parc industrial, unde vom putea deschide 1000-1500 locuri de muncă. Mai avem proiecte începute, cu eficiența energetică, sistemul de canalizare, drumurile.

P.: În ultima perioadă unele obiective turistice au fost renovate în Hâncești. Care e situația la capitolul turiști, a crescut numărul acestora?

A.B.: A crescut foarte bine, numai că la Complexul Manuc-Bey este necesar încă vreun milion de euro ca toată infrastructura acestui conac să fie reconstruită totalmente, cu parc, cu havuz, gard, poartă specială, scări, statuie, lumini și multe altele. Drumurile de acces spre acest conac, ele sunt 2, astfel pe limita acestora trebuie să fie plasate puncte comerciale. Alături de acest conac, avem un parc, care necesită o dezvoltare, ca să fie și un loc de agrement eficient și să aducem mai mulți turiști, pentru a avea un impact național.

P.: Având în schimbarea sistemului electoral, admiteți să candidați pentru funcția de parlamentar în cadrul unei circumscripții? De ce?

A.B.: Nu, fiindcă eu nu mă văd în Parlament. Eu sunt persoana faptelor. Eu vreau să muncesc acolo, unde pot vedea rezultate. În Parlament sunt persoane politice, care, nemijlocit, trebuie să facă strategii naționale, legi aprobate, modificări, dar eu sunt cel care trebuie să realizeze acele planuri majore. Eu nu mă văd în Parlament.

Sergiu Armașu, primarul orașului Ialoveni:

AM CANDIDAT INDEPENDENT ȘI CONSIDER CĂ NU TREBUIE CONFUNDATĂ POLITICA CU ADMINISTRAREA ORAȘULUI

Primarul orașului Ialoveni, Sergiu Armașu, a vorbit, în cadrul unui interviu pentru Provincial.md, despre ce l-a determinat să se implice în administrație publică locală, de ce a decis să candideze independent și nu din partea unui partid, care sunt cele mai grele momente din activitatea sa, dar și dacă va candida pentru funcția de parlamentar în cadrul unei circumscripții.

P.: Din 1985, până a fi Primar, ați activat în cadrul Ministerului Afacerilor Interne, o perioadă foarte lungă. Ce v-a determinat să vă implicați în activitatea primăriei Ialoveni și să schimbați domeniul?

S.A.: De fapt, dacă să vă spun sincer, am schimbat doar un tip de probleme pe altele mai complicate și mai multe. Într-adevăr, am avut o carieră profesională interesantă în administrația publică centrală, domeniul afacerilor interne. Însă, totodată, am fost în comunicare permanentă și colaborare strânsă cu administrația publică locală (primăriile și consiliile raionale), care partajau anumite competențe privind asigurarea ordinii publice, dezvoltarea infrastructurii, securității rutiere etc. De asemenea, eram implicat activ în inițiative de voluntariat, activități sociale, sportive, diverse măsuri comunitare. Toate aceste conexiuni la viața publică a orașului meu natal Ialoveni m-au făcut să cunosc foarte bine realitățile și am considerat că așa putea aduce un nou spirit, o nouă abordare în administrarea orașului. Mulți colegi, prieteni m-au încurajat. Eu am procedat după principiul: dacă nu eu, atunci cine? Când dorești să schimbi ceva, trebuie să îți asumi riscul și anumite responsabilități. Aceasta și am făcut.

P.: De ce ați candidat independent și nu din partea unui partid politic? Între timp, s-a schimbat situația: ați aderat sau intenționați să aderați la vreun partid?

S.A.: Am candidat independent, deoarece am considerat că nu trebuie confundată politica cu administrarea orașului. Problemele în localitățile noastre nu au culoare politică, ele necesită a fi rezolvate prompt și profesionist. Un primar trebuie să colaboreze cu toate partidele politice în interesul tuturor locuitorilor orașului. Desigur, tendința majorității primarilor este de a colabora mai strâns cu partidele de la guvernare, pentru a profita de anumite beneficii, resurse, fonduri pentru localitatea sa etc. Există o logică și o explicație a acestui fenomen, dacă ne gândim din perspectiva intereselor localității și obținerii anumitor avantaje pentru comunitate. Voiafec acest pas, în cazul când ialovenenii mă vor susține, pentru a rezolva cele mai complicate și primordiale probleme ale orașului, care fără suportul partidelor de la guvernare este practic imposibil de soluționat, cum ar fi, spre exemplu: atragerea investițiilor pentru troleibuz pe ruta Chișinău-Ialoveni, întocmirea celor 162 ha de teren, care au aparținut ialovenenilor, pentru a dez-

volta sectorul locativ, construcția unei noi grădinițe, deoarece avem circa 350 de copii pentru care nu avem locuri disponibile în instituțiile preșcolare ș.a. Deoarece interesul orașului nostru este cel mai presus argument pentru mine, voi acționa strict în interesul ialovenenilor și atunci când este vorba de afiliere politică.

P.: Dat fiind faptul că nu sunteți afiliat nici unui partid, cum puteți să descrieți colaborarea pe care o aveți cu Consiliul raional? Neafilierea e un impediment sau un avantaj?

S.A.: Desigur, pentru un primar neafiliat se iscă mult mai multe situații "interesante", care trebuie înfruntate. De asemenea, sunt necesare cu mult mai multe eforturi suplimentare pentru a atinge obiectivele stabilite. Neafilierea este, în primul rând, un impediment într-o societate ca și a noastră, foarte puternic politizată și dependentă de factorul politic. Referitor la colaborarea cu Consiliul raional, mă strădui să mă fac auzit atunci când constat că interesele orașului sunt ignorate, fie din considerente politice, fie din cauza altor interese. În general, consider că avem niște relații bune, colegiale, nu ideale, dar acceptabile. Eu nu pretind la o situație perfectă, dar voi pretinde întotdeauna să fie luate în considerație problemele ialovenenilor.

P.: Care a fost momentul cel mai greu din activitatea dumneavoastră?

S.A.: Cred că cele mai grele momente din activitatea oricărui primar sunt legate de situațiile, când te afli față în față cu probleme complicate ale oamenilor din localitate (bătrâni, bolnavi, familii vulnerabile), și pe care nu-i poți ajuta, așa precum ți-ai dori, deoarece cadrul legal pe țară este atât de defectuos și discriminatoriu față de funcționarii din administrația publică locală.

De asemenea, sunt grele momentele când vezi cât de supraîncăcați sunt colaboratorii Primăriei, care lucrează foarte multe ore supra-program, și sâmbăta, și duminica, cu un salariu mizerabil, dar nu pot interveni, deoarece cadrul legal pe țară este atât de defectuos și discriminatoriu față de funcționarii din administrația publică locală.

P.: A trecut mai mult de jumătate de mandat de când vă aflați în funcția de primar al orașului Ialoveni. Ce ați reușit să realizați în această perioadă?

S.A.: Am reușit să constituim o

echipă de specialiști, care lucrează cu dăruire și responsabilitate. Împreună am elaborat și am obținut multe proiecte, am atras finanțări suplimentare și am adus noi venituri în bugetul local. Am construit drumuri locale, terenuri de joacă pentru copii, terenuri sportive, "Orășelul copiilor" pentru practici de siguranță rutieră, am renovat instituții preșcolare, am început construcția sistemelor de asigurare cu apă și canalizare în toate sectoarele orașului. Am dezvoltat serviciile comunale, serviciile de amenajare a orașului, am plantat parcuri, am extins iluminatul stradal

cu elemente LED, am dezvoltat parteneriate internaționale, care s-au soldat cu noi proiecte, am atras investiții importante în oraș, am deschis noi locuri de muncă, am dezvoltat servicii sociale, am desfășurat numeroase activități culturale, sportive pentru copii și tineret. Am reușit să construim o frumoasă colaborare cu persoanele în etate. Pentru prima dată am atras diaspora în inițiativele primăriei și am reușit a implementa în comun importante proiecte investiționale.

Și încă un aspect al activității noastre, la care eu țin foarte mult: timp de 2 ani am reușit să devenim una dintre cele mai transparente Primării din Republica Moldova, conform ultimelor studii și estimări la nivel național. Noi transmitem on-line toate ședințele consiliului orașenesc, ședințele privind achizițiile, licitațiile publice, consultăm permanent cetățenii, plasăm toate informațiile de interes pentru ialoveneni pe mai multe platforme de comunicare. Atestăm și o mai mare implicare a cetățenilor în viața publică a orașului, inclusiv a băștinașilor migrați peste hotare. De

asemenea, s-a produs o schimbare pozitivă în atitudinea oamenilor și drept urmare avem o creștere considerabilă a activităților de voluntariat și mobilizare comunitară în orașul Ialoveni.

P.: Care sunt, în opinia dvs, problemele care trebuie rezolvate neapărat în localitate și ce restanțe aveți?

S.A.: Cea mai stringentă problemă este asigurarea cu transport interurban, ruta nr.35 Chișinău-Ialoveni. Or, cea mai fezabilă soluție în acest sens este prelungirea rutei de troleibuz din mun. Chișinău, cu instalarea troleibuzelor fără fir electric. Alte probleme se referă la infrastructură, drumuri locale, asigurare cu apă de calitate, canalizare, prelucrarea gunoiului, deschiderea noilor locuri pentru copii în grădinițe, noi locuri de muncă etc.

P.: Care sunt obiectivele turistice din orașul Ialoveni ce merită promovate în rândul turiștilor?

Fabrica de vin "HERES", parcurile noastre, zonele de agrement, muzeele, expozițiile meșterilor populari, târgurile, festivalurile locale, instituțiile de cultură și artă, etc..

P.: Cum implicați tinerii în viața comunității? Ce acțiuni întreprindeți cu implicarea lor?

S.A.: Eu pot spune cu mândrie, că în orașul Ialoveni avem cei mai activi și cei mai de succes tineri. Foarte multe activități de voluntariat au fost posibile de realizat grație implicării tinerilor. Nu înzădar noi am deținut în anul trecut, 2016, și titlul onorific de Capitala Națională a Tineretului. Ne străduim să promovăm diverse inițiative, în toate domeniile de interes pentru tineri: sport, artă, cultură, educație. Avem preconizate numeroase activități pentru promovarea modului de viață sănătos în rândurile tinerilor. Suntem într-un dialog permanent cu tinerii, am reușit în comun să amenajăm multe spații publice în oraș, terenuri sportive, terenuri de joacă pentru copii, am plantat parcuri, am curățit multe sectoare de gunoi, am amenajat stațiile pentru călători, am schimbat spre bine multe lucruri în oraș.

P.: Ce ne puteți spune despre situația locurilor de muncă din oraș?

S.A.: La capitolul locuri de muncă avem o situație specifică. Orașul Ialoveni se află în imediata apropiere a mun. Chișinău și foarte mulți locuitori muncesc în capitală. Respectiv, impo-

zitul pe venit de la persoanele fizice se direcționează în bugetul mun. Chișinău, la locul de muncă, nu de trai, unde sunt necesare servicii publice, precum asigurare cu apă, canalizare, drumuri locale, iluminat stradal etc. Astfel, noi avem sarcina de a dezvolta mai multe locuri de muncă în Ialoveni, ce ar contribui la majorarea veniturilor proprii în bugetul local, pentru a dezvolta serviciile locale. Am analizat situația și observ că chiar dacă sunt mai multe locuri de muncă vacante în localitate, nemijlocit și în administrația publică locală, în primărie spre exemplu, cetățenii nu se avântă, deoarece salariile nu sunt pe măsura așteptărilor. Concluzia este că pentru a fi atractive, locurile de muncă în orașul Ialoveni trebuie să fie competitive în raport cu cele din mun. Chișinău. Mai optimistă este realitatea în sectorul antreprenoriatului economic. În ultimii ani au fost deschise mai multe obiective economice, fiind create noi locuri de muncă. Vom promova în continuare prioritar dezvoltarea economică a orașului Ialoveni și crearea noilor locuri de muncă în acest sector.

P.: Care sunt proiectele pe care doriți, neapărat, să le duceți până la final de mandat?

S.A.: Toate proiectele majore pe care le-am inițiat privind asigurarea

cu apă, canalizare, iluminat stradal LED, infrastructură drumuri, amenajarea teritoriului și a spațiilor verzi, spații de agrement pentru copii și tineri, îmbunătățire transport public.

P.: La următoarele alegeri locale veți candida pentru un nou mandat de primar? Dar la parlamentare, admiteți să candidați în circumscripție, având în vedere schimbarea sistemului de vot?

S.A.: Nu am decis pentru moment, toate la timpul lor, acum ne concentrăm eforturile pe lucrările practice derulate. Însă, cu certitudine, dacă voi considera că trebuie să-mi asum un nou risc și noi responsabilități, voi decide consultându-mă cu ialovenenii.

Referitor la alegerile parlamentare, pot să vă spun că am fost întrebat în repetate rânduri, dacă intenționez să candidez în cadrul circumscripției noastre. Însă, eu încă nu am analizat eventuala implicarea mea în această competiție electorală. Este necesar de analizat mai multe aspecte, printre care și faptul, că Ialoveni este parte a unei dintre cele mai bizare circumscripții uninominale din Republica Moldova.

Gheorghe Răileanu, primarul orașului Cimișlia:

„AM MERS DESTUL DE GREU ÎN FUNCȚIA DE PRIMAR, CHIAZ MĂ GÂNDEAM CĂ ORĂȘENII NŪ MĂ VOR MAI VOTA!”

Primarul orașului Cimișlia, Gheorghe Răileanu, în cadrul unui interviu pentru Proviac.md, a vorbit despre cum a reușit să convingă electoratul din localitate pentru că să-l aleagă pentru al 3-lea mandat, despre implicarea sa într-un dosar de corupție, despre modul în care se răsfrânge factorul politic asupra activității la Primărie, dar și alte aspecte importante.

P.: Ați absolvit Universitatea de Medicină din orașul Chișinău, mai târziu ați activat în calitate de medic într-o localitate din Orientul Îndepărtat, pe malul Mării Japoneze. Când și în ce condiții, Gheorghe Răileanu a decis că trebuie să se implice în administrația publică?

G.R.: Vă spun sincer că, am făcut medicina cu mare plăcere, tot timpul am fost curios să aflu ceva, să pătrund în esența fenomenelor, dar nu prea doream să devin medic. Nu am avut niciodată dorința de a fi medic, mai mult m-au atras călătoriile, activitățile între oameni, economia, administrația. În orice caz, am simțit tot timpul atracția față de viața politică și socială. Mă interesa foarte mult materia vie și, totodată, extrapolam câte ceva la problemele sociale. Astfel în 1987, la mine a apărut problema cu democrația și anume cum poate un singur partid să aibă dreptate întotdeauna, iată așa idei mă preocupau. Prin 1988 am urmărit foarte atent evoluția evenimentelor din Polonia, Cehia, Cehoslovacia, toate dificultățile lor, dar și economia de piață. De atunci m-am implicat în activitatea politică și eram profesionist. Către 1988-1989, mi-am pus întrebarea foarte categoric cu democrația, dar și în privința problemei naționale. Astfel, în Cimișlia m-am pomenit a fi unul mai experimentat și în acest mod am ajuns în fruntea Primăriei.

P.: În 1997, v-ați lansat în afaceri, mai târziu în anii 2005-2007 ați fost pe primele locuri la un concurs al oamenilor de afaceri. Cât de mult vă ajută această experiență în activitatea Dvs. la Primărie?

G.R.: Când am venit la Primărie, speram că o să mă ajute foarte mult, dar și faptul că în 1990-1991 am fost președinte de raion. Am făcut și o facultate de economie și credeam că o să mă ajute experiența mea de afaceri, însă nu a fost efectiv, din câteva considerente și anume că mi-am pus scopul că nu va fi nici un fel de co-

rupție, totodată, că nici o grupare de interese nu va conduce în orașul Cimișlia. Am început poate cu stângul, imediat mi s-au făcut 4 dosare penale în primul mandat, după aceasta încă un mandat în 2009, atunci când s-a schimbat puterea. Am mers destul de greu în funcția de primar, chiar mă gândeam că orășenii nu mă vor mai vota, fiindcă e greu să ai principii, să nu-ți mai dea bani și aceasta atât timp cât ești în opoziție. Mă gândeam că o să mă sancționeze și nu mă vor vota, dar văd că m-au votat, chiar dacă nu aveam aproape nimic material.

P.: În anul 2007 ați venit la cârma Primăriei orașului, acum sunteți la al 3-lea mandat. Prin ce ați reușit să convingeți electoratul să vă voteze de fiecare dată?

G.R.: După primul mandat, îmi era rușine să plec din funcție, fără să apar în fața oamenilor și să le răspund la întrebări, de aceasta și am candidat la al 2-lea mandat. Chiar am fost surprins când ei m-au votat și atunci am înțeles că ei, totuși, doresc să fie dreptate și oameni principali la conducerea Primăriei. Eu cred că, după primul mandat am fost votat anume pentru aceasta, pentru că au dorit să aibă un primar care să le apere interesele. De exemplu, acum avem un litigiu cu Lukoil-ul, nu-i chiar așa de

simplicu să te judeci și să te împotrivești la lucrurile pe care le fac ei cu susținerea structurilor de stat. Am o situație foarte complicată cu ei, astfel, cred eu că, oamenii au apreciat această trăsătură a comportamentului meu. Astfel, în al 2-lea mandat, cred că, ei au înțeles ideile mele pentru dezvoltarea orașului.

P.: Sunteți un adept al Unirii Republicii Moldova cu România, dar ce activități întreprindeți în orașul Cimișlia pentru a accelera acest ideal?

G.R.: În primul rând, m-am convins că nu prea avem șanse de a merge cu statul Republica Moldova înainte. E prea complicat, suntem la intersecția intereselor geopolitice, care sunt prea mari pentru a ne opune rezistenței și a putea influența de aici, din interiorul țării. Suntem o națiune și este firesc să fim într-un stat. Cum nu s-ar spune, dar statul român ar deveni mai puternic cu noi și noi mai ușor am rezolva problemele ce țin de democratizare și modernizare. Astfel în discuțiile cu oamenii comunic adevărul istoric. Am prieteni din România, care au ocazia de fiecare dată să vorbească în fața oamenilor din Cimișlia. Cu orice ocazie, încerc să trezesc în oameni conștiința națională și dorința de a contribui. Este foarte multă lume zăpăcită și nici nu are de unde cunoaște, fiindcă mulți nu au avut condiții să perceapă unele lucruri. Alții, sunt cei care nu pot trece peste bariera psihologică, tot timpul

în sediul Primăriei Cimișlia. Potrivit oamenilor legii, Dvs. împreună cu viceprimarii, precum și doi funcționari ai Primăriei Cimișlia, ați fost cercetați într-un dosar de corupție. Oferiți-ne mai multe detalii despre acest caz și cu ce s-a soldat?

G.R.: A fost un caz cu privire la asfaltarea unei străzi și anume Alexei Mateevici. Cred că, și denumirea străzii vorbește despre ceva. Din 2012 noi avem decizii, privind asfaltarea acestei străzi. Consiliul raional a alocat 200 mii lei, însă este o sumă foarte mică. Câțiva ani, acești bani treceau în fondul disponibil sold. În 2016, când discutăm din nou ce facem cu bugetul și cu acești 200 de mii, cineva a mai răspândit informația printre cetățeni pe stradă și de aici s-a pornit o campanie, că noi dorim să facem drumuri, până la urmă am decis să-l asfaltăm. Ideea era că în anul 2016 facem contractul pe 2 ani, în 2017 plătim 200 de

nu le-am eliberat autorizație pentru începerea funcționării. Eu cred că voi trece prin aceste procese și voi face tot posibilul.

P.: Comparativ cu alte orașe, Cimișlia dispune de o suprafață mare de teren agricol. Cum este valorificat acesta? Aduce un profit orașului?

G.R.: Terenurile care sunt în gestiunea orașului sub proprietate publică sunt toate în arendă, prin concurs. Obținem un venit de la ele, pentru că altfel economia aici este destul de slab dezvoltată.

P.: Care sunt problemele cu care se confruntă orașul Cimișlia?

G.R.: În primul rând, este migrația masivă și, cred că, e una dintre cele mai înalte cote de migrații. Într-un studiu realizat de slovacii și IDIS Viitorul, vedem că aproape toate raioanele din zona de sud a Moldovei sunt ultimele 10 după nivelul de dezvoltare.

au fost influențați și au repetat una și aceeași precum că „noi suntem moldoveni” și nicidecum nu pot trece peste aceasta. Sunt și oameni absolut ostili, cu alte interese, cu dogme formate. Eu sunt membru al Sfatului Țării și sunt onorat că m-au inclus în această organizație obștească și fac tot posibilul pentru a contribui la unire. Eu am un

mii și pe 2017 erau prevăzuți restul banilor în buget. Am început a căuta companii de asfaltare, până la urmă consilierii au găsit o firmă, am discutat cu ei. În urma discuțiilor, ei au specificat că realizează acest lucru în câteva zile, dat fiind faptul că se răcea timpul de afară. Eu i-am preîntâmpinat că trebuie să respecte procedura, să facă procedura de achiziții publice, etc.. Până la urmă am convenit că ei își asumă responsabilitatea și au promis că mai mic preț ca ei nu poate oferi nimeni din Republica Moldova și așa a fost de fapt. Și-au asumat răspunderea și au asfaltat strada. Noi am continuat procedura, cu părere de rău, la primul concurs au venit doar 2 firme, dar legea prevede 3 în mod obligatoriu și am repetat în luna februarie. Am făcut contractul, am plătit și pe urmă a rămas să plătim acei 200 de mii, care au trecut în sold. Într-un sfârșit, ofițerii de la CNA și-au făcut lucrul, au strâns 5 cărți groase cu materiale, am înțeles de la ei că au încercat să închidă dosarul la faza urmării, dar nu au reușit, posibil au avut o sarcină de la cineva de sus. Acum suntem în instanța de judecată, au transmis materialele, eu am făcut și o referință. Astfel, acum urmează să ne judecăm, suntem antrenați în proces: eu cu viceprimarii și 2 specialiști.

Mai am un dosar, care este încă la faza de investigații, Lukoil-ul m-a atacat și mi-a deschis un dosar penal. Au construit o stație fără autorizație de construcție și m-au atacat într-un dosar, astfel cer despăgubiri, fiindcă

P.: În ce mod se răsfrânge factorul politic, afilierea politică a membrilor Consiliului orașenesc asupra activității Dvs.?

G.R.: La nivelul local se răsfrânge afilierea prin aceea că, consumăm mai mult timp și oțitem niște oportunități. Activitatea administrativă trebuie să fie operativă, iar noi trebuie să lucrăm. Spre exemplu, nouă ne-a revenit suma de 1 milion 600 de mii pentru drumuri, astfel în câteva luni doar am discutat ce să asfaltăm și abia acum ne ocupăm cu asfaltarea. Se putea în luna iulie să votăm și să începem concursul. Acesta este rezultatul politizării din consiliu.

La nivel central, finanțele publice și ele politizate și, cred că, aici este și aspectul criminal al acestei politizări.

P.: Care sunt planurile Dvs. până la sfârșitul mandatului pentru orașul Cimișlia?

G.R.: Sper că, totuși, consilierii încet vor începe a înțelege realitățile pe care le avem și nu voi avea așa mari bariere. Poate reușim să realizăm ceva dintre obiectivele pe care le-am avut, să punem o temelie și să începem a fi îndeplinite planurile noastre strategice. Sper că am să reușesc să pun pe picioare întreprinderea municipală, să fie mai modernă și capabilă. La finalul mandatului, voi avea 67 de ani și așa dori, dacă ar fi posibil, să plec din activitatea politică cu niște rezultate. Cu toate că, din activitatea politică nu am să plec, fiindcă e natura mea și am să fiu implicat în anumite domenii.

Traian BĂSESCU: OPTIMIZAREA ADMINISTRATIVĂ POATE FI FĂCUTĂ DOAR DUPĂ DESCENTRALIZARE, ALTFEL NU AI CUM SĂ IDENTIFICI COMUNITĂȚILE VIABILE DIN PUNCT DE VEDERE FINANCIAR!

Vineri, 17 noiembrie, fostul președinte al României, ex-primarul al municipiului București, Traian Băsescu a avut o întrevedere cu mai mulți primari din Republica Moldova, membri ai CALM. Subiectul principal al discuției a fost descentralizarea, obiectiv implementat în România, care deja dă rezultate și la care încă mai visează APL din stânga Prutului.

Traian Băsescu a declarat că o descentralizare fără resurse este sortită eșecului, nu ai cum să dai șanse administrației locale să facă ceva pentru comunități, atât timp cât îi transferi obligații, fără însă a-i transfera și resurse. Fostul primar de București a amintit că în România, autonomia este garantată prin Legea Administrației publice, chiar în capitolul I. „Trebuie să recunosc că, în momentul de față România a ajuns la un stadiu de descentralizare extrem de consistent. Comunitățile au propriile lor bugete și adesea nu sunt necesare transferuri de la pupitrul central. **De curând, comunitățile au primit libertatea de a stabili singure salariile pentru funcționarii din primărie, nu mai există o grilă (plecând de la premisa că edilul nu i se poate stabili un salariu ce să depășească salariul unui ministru). Astfel, Consiliul local stabilește prețul forței de muncă pe care o are comunitatea.** Este adevărat că unii eu exagerat, măriind salariile fără a avea resurse și acum țipă la Guvern să le facă transferuri.”

Traian Băsescu s-a arătat convins de faptul că fără o descentralizare puternică, comunitățile nu au cum să ducă mai bine. „Nu se poate ocupa ministrul Transporturilor de un pod de la comuna X, pentru că habar nu are că e o problemă acolo, pe când cetățenii comunei văd că nu pot trece peste pod pentru că s-a rupt. Nu se poate ocupa ministrul Sănătății, mai bine decât primarul și Consiliul local de problemele din spitalul localității. În România aceste lucruri s-au petrecut de ani de zile, iar spitalele, școlile au fost transferate administrației locale cu responsabilități, dar și cu resurse.”

În context, fostul Președinte al României a menționat că Guvernul generează programe largi, cu finanțări

de la Uniunea Europeană sau de la bănci, prin care asigură modernizarea acestor structuri, dar cei care răspund de implementare sunt administrațiile locale, chiar dacă aceasta se face pe creditele angajate de Guvern. Traian Băsescu a specificat că anul acesta, administrațiile locale din România au primit dreptul ca, în afara banilor pe care îi obțin în bugetele proprii, să ia credite de angajament în valoare de 30 de miliarde de lei românești, ceea ce înseamnă aproape 7 miliarde de euro, pentru priorități locale, guvernul garantând aceste credite de angajament. „Eu nu spun că România are o situație ideală la acest capitol, dar fără astfel de soluții, comunitățile locale nu au cum să se dezvolte și viața în comunitate nu se poate îmbunătăți. Ceea ce cred din convingere, este că nu există Guvern care să cunoască mai bine problemele comunei X sau Y, decât administrația locală, iată de ce trebuie să dai responsabilități APL, dar fundamentat pe resursa financiară.”

Potrivit fostului primar de București, descentralizarea financiară se poate obține din taxe locale, dând exemplul României unde, administrației locale i se opresc direct pe plan local cote-părți din TVA, din impozitul pe venit, ca să nu mai vorbim de taxe pe clădiri, pe terenuri, care sunt ale administrațiilor locale și orice activitate taxabilă pe plan local varsă bani în bugetul comunității pe teritoriul căreia acționează. „Prima problemă a administrațiilor publice locale din RM este că sunt dependente sută la sută de transferurile din bugetul de stat, de bu-

năvoia Guvernului și asta îi face pe primari extrem de dependenți politic, ceea ce nu este în regulă. România a trecut prin această etapă când Guvernele voiau să țină totul la nivel central, dar ceea ce a impus regula internă a UE în materie de descentralizare a trebuit făcut și am ajuns la acest stadiu pe care eu îl consider satisfăcător, din punct de vedere al descentralizării obligațiilor și resurselor financiare.”

Traian Băsescu a amintit că în România s-a mai pus problema regionalizării pe care inițial a susținut-o, dar văzând ce se întâmplă în Europa și unde poate duce aceasta, generând, în unele cazuri, probleme de suveranitate statelor, a renunțat la această idee. „Nivelul de autonomie trebuie să fie până la stadiul la care niște aventurieri să nu poată declanșa procesul de autonomizare, dincolo de legislația națională, așa cum s-a întâmplat de curând în Catalonia spaniolă. **Este clar că descentralizarea ar trebui să fie făcută până la un anumit punct și nu până a crea elemente de putere independentă pe teritoriul național.** Atât RM, cât și România au în Constituție enunțat principiul suveranității și al teritorialității. **Regionalizări cu autonomizare politică față de guvernul central sunt lucruri riscante.** Totuși, autonomizarea comunităților este obligatorie pentru a crește nivelul de prosperitate al acestora. **Până la urmă, ideea de autonomie nu este una care pleacă de la nevoia de a transfera puterea de la guvernul central, ideea este**

să transferi înțelepciune, pentru că nimeni nu poate ști mai bine problematica unei comunități, decât un primar, sau un Consiliu local. Și pentru că primarii vor să fie realeși, cu certitudine, cel mai important lucru pe care îl pot face este acela de a dirija resursele către interesele comunităților.”

În luarea sa de cuvânt, directorul executiv al CALM Viorel Furdui a menționat că în Republica Moldova se discută foarte mult și despre reforma administrativ-teritorială, evidențind faptul că în acest sens, unii fac mai degrabă niște calcule economice, de economisire a resurselor financiare, decât se gândesc la viața oamenilor de după această reformă.

„Unele reforme se fac și sub presiunea partenerilor noștri de dezvoltare. **Unii consideră că în RM sunt prea multe primării și că, din acest motiv, unele ar trebui optimizate sau lichidate. Fără a avea o analiză, fără a avea niște modele adaptate la situația care există aici, ni se impun anumite lucruri, care în opinia noastră nu sunt fezabile și pot duce la efecte inverse decât cele așteptate.** Avem o problemă majoră în ceea ce privește stătele de personal, dar și salarizarea, iar ca argument ni se invocă faptul că Fondul Monetar nu ne-ar permite să le majorăm, sau să avem o politică de salarizare proprie. Dacă în România există un pachet de Legi care garantează autonomia locală, în Republica Moldova, autonomia locală este garantată direct

de către Constituție.” Viorel Furdui l-a întrebat pe Traian Băsescu cum să negociem cu partenerii externi în așa fel încât să primeze interesul național.

Potrivit lui Traian Băsescu, la acest capitol lucrurile sunt foarte încurcate, pentru că, de regulă, finanțatorii sunt cei care au dreptate. „Trebuie să știm însă că finanțatorul nu va avea niciodată un acord pe care Guvernul să nu-l accepte. **Executivul este cel care trebuie să negocieze, pentru că este cel mai bun cunoscător al problemelor țării.** România tot a trecut prin aceste etape când venea Fondul și cerea unele lucruri. Uneori guvernele au cedat, altele nu, important este că lucrurile au mers înainte. Optimizarea administrativă este un lucru care nu s-a făcut nici în România, din cauza intereselor în alegeri, deși ea trebuie făcută.” **Traian Băsescu este convins însă de faptul că optimizarea administrativă poate fi făcută doar după ce ai făcut descentralizare, deoarece altfel nu poți să îți dai seama ce localitate e viabilă și ce localitate nu este viabilă.**

„Acum, România este la stadiul în care știe perfect care sunt localitățile viabile dar, deocamdată, nu face optimizarea administrativă. **Optimizarea nu înseamnă decât reducerea personalului bugetar din localitățile neviabile din punct de vedere financiar. Această discuție trebuie purtată între Guvern și reprezentanții APL, cu cărțile pe față și apoi între Guvern și Fondul Monetar.** Sigur că Fondul, dar și UE vor spune că aveți prea multe localități și că în unele sate sunt câte cincizeci de oameni, sau că e părăsit și primăria nu își justifică prezența acolo. Întrebarea este dacă sunt create condițiile pentru a face comasarea administrativă. România a ajuns la 3200 de comune. **Acum, cu ocazia descentralizării, se vede că unele nu sunt viabile și că trebuie reanexate comunelor din care au făcut cândva parte.**”

Primarii prezenți la eveniment i-au mulțumit lui Traian Băsescu pentru că a împărtășit cu ei din experiența bogată pe care o are în domeniul APL, au vorbit despre înfrățirile cu localitățile din România și despre rezultatele pe care le generează aceste parteneriate.

PRIMARII DIN REPUBLICA MOLDOVA AU PARTICIPAT ÎN CADRUL ZILELOR SOLIDARITĂȚII LOCALE DIN LETONIA

O delegație a CALM a întreprins, în perioada 13-18 noiembrie, o vizită de lucru în Letonia. Evenimentul a avut loc în cadrul Zilelor Solidarității Locale în municipiul Jaunpils, dar și la Riga. Nicolae Tudoreanu, primar de Feștelița, Ștefan Vodă, Alexei Buisuic, primar de Capaclia, Cantemir, Gheorghe Pralea, primar de Andrușul de Jos, Cahul, Petru Răbdău, primar de Rădeni, Strășeni au fost printre edilii care au reprezentat CALM și Republica Moldova la acest eveniment.

La 14 noiembrie, în incinta Casei Europei din Riga a avut loc o întâlnire a primarilor din RM cu colegii lor din Letonia, în cadrul căreia a fost evaluată cooperarea dintre APL ale celor două state și au fost identificate modalități concrete de colaborare. De asemenea, s-a discutat despre posibilitățile de finanțare a unor proiecte ce urmează a fi implementate în unele localități din RM.

La 16 noiembrie, în municipiul Jaunpils a avut loc o reuniune a aleșilor locali din Republica Moldova, Letonia, Spania, Franța și Italia. În cadrul acesteia au fost prezentate mai multe proiecte de colaborare dintre aceste țări și

au au fost puse bazele unor noi parteneriate.

Petru Răbdău: „La Janpils s-au dat exemple de creare și dezvoltare a infrastructurii, prin anumite tehnici și metode. De asemenea am avut posibilitatea să facem schimb de experiență cu colegii noștri din alte țări europene“.

Gheorghe Pralea a amintit că datorită CALM au fost puse bazele colaborării cu Asociația Autorităților Locale Letone, care astăzi dau rezultate.

„Feștelița, Ștefan Vodă; Andrușul de Jos, Cahul și Rădeni, Strășeni sunt înfrățite cu localități din municipiul Jaunpils, Letonia. A fost extrem de necesar pentru noi

să efectuăm această vizită pentru a consolida relațiile de prietenie cu colegii noștri din Letonia, dar și să punem bazele unor relații cu colegii din alte țări participante la eveniment“.

În 2018, în cadrul proiectului „Cooperarea în scopul consolidării capacităților autorităților locale și regionale, în scopul promovării dezvoltării țării partenere ale UE”, pentru reprezentanții autorităților locale din Republica Moldova va fi organizată o nouă vizită de studiu în Letonia.

Serviciul
de comunicare
al CALM

GRANTURI PENTRU DEZVOLTAREA CREEAZĂ 1000 DE LOCURI

În rezultatul unor analize realizate de autoritățile locale din 40 sate și orașe beneficiare ale proiectului MiDL, s-a constatat faptul că circa 30 la sută din populație este plecată din localitate, în mare parte din cauza lipsei locurilor de muncă și a dezvoltării economice locale. Pentru a contribui la impulsivitatea dezvoltării economice, Guvernul Elveției, prin intermediul proiectului PNUD „Migrație și dezvoltare locală”, a oferit granturi a câte 20 de mii de dolari pentru trei orașe (Ialoveni, Edineț, Strășeni) și trei sate (Colibași, Cărpini, Selemet) din Republica Moldova. Care sunt rezultatele acestor investiții am aflat de la edilii celor 6 localități beneficiare.

ORAȘELE STRĂȘENI ȘI EDINEȚ SE PREGĂTESC SĂ GĂZDUIASCĂ NOI INVESTITORI ÎN PARCURILE INDUSTRIALE

VALENTINA CASIAN,
primara orașului Strășeni
„Implementând proiectul, dezvoltăm și diseminăm cele mai bune practici pentru a motiva actorii dezvoltării locale, se proiectează o imagine pozitivă și prietenoasă business-ului localității. Sperăm că odată cu îmbunătățirea infrastructurii Parcului Industrial CAAN, să putem atrage circa

50 de rezidenți noi, să reducem rata șomajului prin generarea a cel puțin 800 locuri de muncă, cu un potențial de creștere de până la 2000 locuri. Astfel, sperăm să diminuăm fluxul migrațional cu 2-5%”.

CONSTANTIN
COJOCARI,
rimarul orașului
Edineț
„Parcul Industrial

Edineț se întinde pe o suprafață de 18 ha și, la moment, numără 4 rezidenți cu investiții în afaceri de peste 30 milioane de euro. Datorită grantului oferit de Guvernul Elveției, se organizează cursuri de instruire pentru angajații parcului, este dotată cu tehnică și mobilier necesar clădirii administrative, au fost elaborate materiale de promovare în câteva limbi etc. Grație acestui fapt vor fi atrași noi rezidenți, precum și lansate 15-16 afaceri mici. Numărul beneficiarilor va ajunge să fie de zeci de mii doar în câțiva ani”.

LA IALOVENI, SUNT CREATE CONDIȚII PENTRU PRODUCEREA ȘI UTILIZAREA ENERGIEI DIN BIOMASĂ

RADU CHILARU,
vice-primarul
orașului Ialoveni

„În primul rând, linia de brichetare care urmează a fi pusă în funcțiune în scurt timp, va asigura cu brichete grădinița „Andrieș” din oraș, frecventată de aproape 500 de copii. Astfel,

vom face economii anuale de până la 400 mii de lei. Grație acestui proiect, în raionul Ialoveni vor fi create circa 100 locuri de muncă”.

ZONE RURALE CĂRE ȘTIU SĂ VALORIFICE POTENȚIALUL LOCAL

ION CĂRPINEANU,
primarul satului Cărpini

„Am reușit să asigurăm fabrica de confecții din localitate cu infrastructura necesară

ECONOMICĂ LOCALĂ NOI DE MUNCĂ

(energie electrică și conectarea la gaze naturale) și să atragem un investitor străin care va oferi peste 100 de locuri de muncă, pe lângă cele 60 existente. Această intervenție va micșora cu 20% cheltuielile pentru resurse energetice necesare producerii. Totodată, volumul de producție va crește de cel puțin 10 ori, ceea ce asigură interesul investitorului de a rămâne în localitate și a crea noi locuri de muncă”.

ION DOLGANIUC, primarul satului Colibași

”Grație creării brand-urilor locale „Borcănaș de COLIBAȘI” și „Cu Drag din COLIBAȘI”, cel puțin 25 de producători agricoli locali vor ști cum să proceseze și vândă marfa. Or, până acum erau nevoiți să arunce surplusul de legume produse. Totodată, prin comercializarea acestor produse specifice zonei, satul Colibași promovează produsele locale în rândul moldovenilor”.

100 de ani în care la Selemet există tradiția ”târgului”, am reușit, într-un final, să creăm condiții optime pentru mii de negustori care își vor putea asigura surse sigure de venit”.

Beneficiari direcți ai proiectelor vor fi circa 200 de întreprinderi mici și mijlocii, producători agricoli, întreprinderi de procesare, din industria textilă, comerț, produse industriale, precum și rezidenți ai parcurilor industriale din municipiul Edineț și Strășeni. Beneficiarii indirecti ai proiectelor implementate vor fi peste 1200 gospodării de fermieri din localitățile rurale direct beneficiare și din localitățile din imediata vecinătate. Ca urmare a desfășurării acestor proiecte, vor fi create 1000 de locuri noi de muncă, dintre care jumătate vor fi ocupate de femei. Cele șase proiecte

TATIANA BADAN, primarul satului Selemet

”Piața din Selemet va crea condiții de desfacere a producției agro-alimentare pentru comercianții din peste 20 de sate din zona de sud a țării. După

au fost selectate în urma unui concurs la care au fost invitate să participe cele 23 de localități beneficiare ale proiectului „Migrație și dezvoltare locală” începând cu anul 2015.

PRIMELE PROIECTE DE DEZVOLTARE LOCALĂ CU IMPLICAREA BĂȘTINAȘILOR AU FOST LANSATE CU SUCCES!

Din 2015 până în prezent, 25 de localități din Republica Moldova au beneficiat de asistența proiectului Migrație și dezvoltare locală în testarea, în premieră, a unui model de implicare a băștinașilor în dezvoltarea locală. Reconstrucția de drumuri, modernizarea de piețe agricole, iluminare stradală, renovare de parcuri sau procurarea de unități de transport pentru intervenții în localitate, sunt doar câteva dintre proiectele finalizate în localitățile partenere MiDL.

Aceste realizări au fost posibile grație unirii eforturilor băștinașilor și a autorităților locale. Totodată, instrumentele inovative precum platformele de crowdfunding au făcut posibilă colectarea transparentă de fonduri de la băștinașii plecați în întreaga lume. Pentru a asigura transparența, primăriile informează activ populația despre valorificarea fondurilor prin rețelele de socializare, ședințe live, panouri informative, comunicate de presă. **Aceste eforturi au fost susținute de Guvernul Elveției care a oferit câte 20 mii USD pentru fiecare proiect comunitar.**

Astfel, circa 200 mii oameni din aceste localități beneficiază de servicii locale de aprovizionare cu apă și sanitație, sănătate, servicii sociale, culturale și educație.

Băștinașii din Larga au reconstruit o piață agroalimentară modernă pentru zona de nord a țării. Asta în contextul în care, vânzarea producției de casă reprezintă unica sursă de venit pentru locuitorii din zonă, iar insuficiența locurilor în piață nu le permitea să-și realizeze marfa în timp util și în condiții adecvate.

”Oamenii din trei sate vecine vor beneficia de condiții mai bune în piața din Larga. Noi avem unicul Incubator de afaceri dintr-o zonă rurală, iar renovarea pieței va impulsiona și mai mult dezvoltarea economică locală și crearea de noi locuri de muncă”, susține Radu Urechean, primarul comunei Larga.

Peste 800 de copii din satul Pelinia, raionul Drochia beneficiază de un teren sigur de joacă. După ani de zile în care a fost lăsat în paragină, parcul din satul Pelinia reprezintă acum o oază de liniște și frumusețe pentru toți locuitorii din zonă.

Gropile și acumulările de apă de pe stradă Ștefan cel Mare din Gura Galbenei vor rămâne o amintire pentru locuitori. O porțiune de drum de 1,2 km care asigură accesul populației la instituțiile publice din zonă, a fost reparată.

”O zonă importantă a satului unde locuiesc 1 120 de localnici, se află pe strada Ștefan cel Mare și pe străzile adiacente. Din cauza deteriorării excesive a acestui drum local, localnicii nu aveau acces per-

manent, calitativ și garantat la serviciile publice edilitare, sociale și administrative. Pe timp de iarnă, pe acest drum nu putea circula nici o mașină, iar serviciul de „Ambulanță” evita deplasarea către bolnavii, ale căror case sunt amplasate în această zonă”, a declarat primarul satului, Victor Stăna.

Satul Vorniceni dispune de un serviciu comunal funcțional și de mijloace tehnice necesare pentru amenajarea și întreținerea drumurilor din localitate. Prin procurarea unui autogreder, drumurile din sat sunt întreținute mai bine și sunt practicabile pe orice anotimp, iar localitatea are acces la căile de transport naționale, precum și la cartierele marginase.

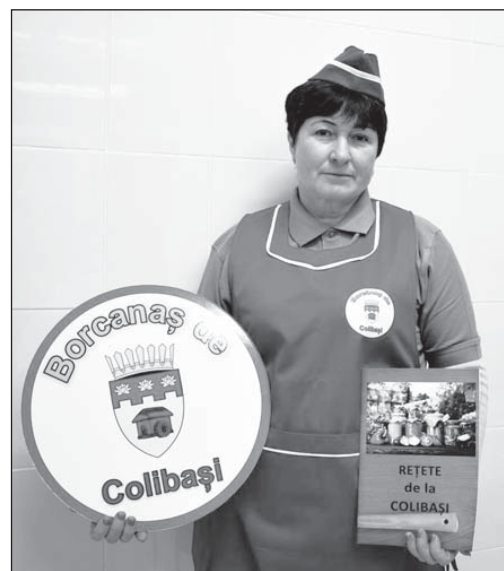
Solidaritatea strășenenilor a re-aprins luminile în 3 cartiere din oraș. Cinci străzi principale din orașul Strășeni, cu o lungime totală de peste 4,3 kilometri, au fost iluminate.

Clubul Sportiv Comunitar din Coșnița și-a deschis ușile publicului larg. Beneficiarii acestui proiect sunt peste 300 de tineri care, în timpul liber, pot desfășura

După 20 de ani de stat în beznă, peste 4000 de locuitori din Scoreni au lumină pe strada principală. Grație mobilizării băștinașilor atât din localitate, cât și cei plecați peste hotare, a fost adunată suma de peste 3.500 de dolari.

”Vom continua să investim permanent în îmbunătățirea infrastructurii locale. Este un proiect de succes implementat împreună cu întreaga comunitate. Îndemn toți scorenenii să se implice în continuare în proiectele implementate în satul de baștină”, susține Svetlana Tabacari, primara de Scoreni.

Locuitorii de Ruseștii Noi beneficiază de un serviciu organizat

activități sportive și de agrement în sala reutilată, 170 persoane în etate care necesită să-și îmbunătățească sănătatea prin practicarea sportului și alți doritori care beneficiază de un serviciu public de agrement calitativ și accesibil.

de colectare și evacuare a deșeurilor. Datorită procurării unui tractor multifuncțional cu remorcă, gunoiul este colectat, transportat și stocat, iar teritoriul satului este unul amenajat și curat.

Crearea serviciului de întreține-

PRIMELE PROIECTE DE DEZVOLTARE LOCALĂ IMPLICĂRII BĂȘTINAȘILOR AU FOST LANSATE CU SUCCES

re și profilare a drumurilor în Cărpineni a fost posibilă cu susținerea locuitorilor și băștinașilor. Dorința enormă de a face schimbări în satul de băștină i-a ajutat pe locuitori să se mobilizeze și să adune suma de peste 3.500 de dolari.

"Datorită reparației drumurilor, nu doar copiii vor beneficia de condiții mai bune, dar și întreaga populație de peste 10.000 locuitori, care se va putea deplasa mai rapid și ușor către spitalul din zonă, piață sau alte destinații", a menționat Ion Cărpineanu, primarul satului Cărpineni.

Tinerii din Crihana Veche pot practica sportul în condiții adecvate. Toate, grație renovării sălii de sport din liceul local, unde tinerii vor putea practica atletism, baschet, volei, tenis de masă și alte discipline sportive și vor putea obține rezultate foarte bune în competițiile raionale și naționale.

După 30 de ani în care a fost lăsat în paragină, Parcul "Grădina Boierească" din Chișcăreni a redevenit un loc extraordinar de odihnă și agrement. Sătenii din Chișcăreni au amenajat un parc modern, cu felinare, bănci noi, pavaj și teren de joacă.

Și unghenienii au un parc ame-

suma de 1.071 milioane de lei.

"Zona de sud a orașului Telenești este cea mai dens populată din localitate. Aici locuiesc 750 locuitori, inclusiv circa 230 tineri și 125 copii cu unul sau ambii părinți plecați peste hotare. Cu toate acestea, în zona respectivă nu există infrastructură de agrement, sport și socializare adecvată. Din această cauză copiii, inclusiv cei ai căror părinți sunt plecați, se jucău în drum ori erau nevoiți să parcurgă distanțe mari pentru un teren bine amenajat, iar persoanele în etate nu aveau unde socializa", a spus primarul orașului Telenești, Vadim Lelic.

Casa de Cultură din Zaim, în incinta căreia activează colectivele artistice locale: fanfara, corul, colective de dans, precum și sala de forță și biblioteca, a fost redeschisă după 15 ani de inactivitate. Cei peste 4000 de locuitori din comuna Zaim (Căușeni) vor beneficia de condiții mai bune pentru activități culturale și de agrement. Lucră-

ansambluri folclorice și cercuri de dans pentru tineri. Datorită mobilizării băștinașilor care au donat și ne-au susținut, comunitatea noastră va putea păstra și promova tradițiile naționale", a afirmat primarul localității, Ion Veste.

Lozovenii s-au mobilizat pentru crearea serviciilor comunale multifuncționale. Astfel, la momentul actual, comuna dispune de excavator și tractor.

"Datorită proiectului, putem îmbunătăți aspectul satului prin îngrijirea drumurilor, prevenirea inundării unor zone prin curățirea canalelor de scurgere blocate, înălțarea gunoiștilor neautorizate și asigurarea drumurilor accesibile pe timp de iarnă", a spus Lilian Botnaru, primarul satului Lozova.

vor avea apă la robinete. Unica porțiune ruginită din apeductul localității a fost înlocuită, după mai bine de jumătate de secol când locuitorii satului nu puteau consuma apa.

Ciorești a devenit un sat salubrit. Asta datorită tractorului multifuncțional procurat cu suportul financiar în valoare de peste 50.000 de lei al originarilor din Ciorești. În cadrul proiectului, au fost procurate și repartizate peste 200 de pubele către gospodăriile din comuna Ciorești.

Locuitorii din Nimoreni s-au mobilizat pentru a construi un sector de trotuar cu lungimea de 400 metri pe strada principală, beneficiarii direcți ai acestei investiții fiind circa 500 de locuitori din sectorul de sat

de 500 mii de lei anual.

"Acesta este un lucru indispensabil pentru orice primărie, dar mai ales pentru orașe. Cu ajutorul acestui autotur, va fi posibilă schimbarea în termen de circa 2000 de corpuri de iluminat stradal în fiecare an, curățarea a peste 550 de copaci masivi, care prezintă pericol din preajma a trei grădinițe, cinci școli, spitalul raional, dar și de pe străzile localității", a spus Sergiu Armașu, primarul localității.

La Selemet, a fost lansată o piață agroalimentară modernă situată în centrul localității. Cei peste 4000 de locuitori din s. Selemet, vor beneficia de o piață de desfacere, astfel având asigurate venituri sigure.

najat. În cadrul Zilelor diasporei, a fost lansată "Aleea Băștinașilor" – prima alee renovată din parcul central. În prezent, peste 30.000 de locuitorii din Ungheeni beneficiază de un loc excelent pentru agrement și odihnă activă. Aceștia se pot plimba pe trotuare amenajate cu bănci, iluminare și Wi Fi. Parcul este și mai frumos având 13 sculpturi din piatră realizate în cadrul Taberei de sculptură desfășurată în vara acestui an, la care au participat și sculptori originari din Ungheeni, stabiliți peste hotarele țării.

Un complex sportiv performant în aer liber a fost inaugurat în orașul Telenești. Acesta include un teren de fotbal, teren de baschet și volei, construite conform celor mai moderne tehnologii. Bugetul total al proiectului depășește

rile de modernizare au durat șase luni, pentru reparația instituției fiind cheltuiți peste 700.000 de lei.

"Ne bucurăm că am reușit să ducem la final un proiect de suflet, în care am investit mult efort. Ne mândrim cu fanfara locală care este renumită în toată țara, avem

datorită eforturilor și contribuțiilor băștinașilor, apeductul din Ciuculenii a fost extins, fiind create condiții de trai mai bune și fiind asigurată populația cu apă de calitate la robinet.

Cu sprijin de la cei plecați peste hotare, locuitorii din Slobozia Mare

respectiv, dintre care 80 de copii.

Ialovenii este la înălțime. Originarii din oraș au contribuit financiar cu peste 2.500 USD la procurarea unui autotur pentru executarea mai multor lucrări la înălțime. Utilizarea autoturului va genera la bugetul local economii în valoare

"Piața din Selemet a creat condiții de desfacere a producției agroalimentare pentru comercianții din peste 20 de sate din țară. După 100 de ani în care la Selemet există tradiția "târgului", am reușit, într-un final, să creăm condiții optime pentru mii de negustori", susține Tatiana Badan, primara satului Selemet.

Locuitorii din comuna Vinogradovca deja pot lua apă potabilă din izvoarele renovate cu sprijinul băștinașilor. În cadrul proiectului "Dănuie, izvorule! Dănuie!", s-a adunat suma necesară pentru amenajarea și revitalizarea celor trei izvoare – unica sursă de apă potabilă pentru locuitorii celor trei sate din comuna Vinogradovca.

Cele 25 localități beneficiare ale proiectului Migrație și dezvoltare locală (faza I) au fost selectate prin concurs în anul 2015.

CALM, SUPTOR PENTRU APL: SERVICIUL DE SUPTOR AL OPERATORILOR MICI DE APĂ ȘI SANITAȚIE (SOMAS)

Reieșind atât din sarcinile CALM, cât și din multiplele solicitări ale APL, a fost creat **Serviciul de suport al operatorilor mici de alimentare cu apă și sanitație a CALM, (serviciul SOMAS). Serviciul SOMAS vine să suplinească vidul format de-a lungul timpului și va servi drept platformă pentru consolidarea capacităților APL și ale operatorilor serviciilor de apă și sanitație din mediul rural. Serviciul APĂ SAN va face parte din domeniul integral al Centrului de expertiză, asistență și instruire (CEAI) din cadrul Secretariatului CALM. Astfel, începând cu data de 01 iulie 2017, atât APL, cât și operatorii serviciilor de apă și sanitație din mediul rural se pot adresa pentru a beneficia de tot spectrul de servicii acordat de SOMAS.**

Ce este SOMAS?

□ Serviciul de suport al operatorilor mici de alimentare cu apă și sanitație al CALM reprezintă totalitatea atât a resurselor de expertiză asistență și instruire, cât și a datelor sistematizate, concentrate într-un serviciu unic destinat îmbunătățirii calității prestării serviciilor de apă și sanitație de către operatorii mici din zonele rurale și orașe mici.

□ Serviciul SOMAS va fi parte a Centrului de Expertiză, Asistență și Instruire (CEAI) din cadrul Secretariatului CALM.

Misiunea

Congresul Autorităților Locale din Moldova (CALM) urmărește un obiectiv fundamental de consolidare instituțională și a capacităților APL prin intermediul a trei dimensiuni principale:

□ Consolidarea structurilor organizatorice și a procesului decizional intern (CALM Consiliu, Birou Executiv, Comitete, Rețele și filiale regionale)

□ Consolidarea participării CALM și contribuția reală la procesul de politică națională (la nivel de guvern, parlament, comisii parlamentare, grupuri de lucru în cadrul ministerelor de resort și agențiilor de stat, la nivel internațional, atât în Moldova, cât și în străinătate)

□ Perfecționarea abilităților CALM în consolidarea capacităților APL din Moldova, inclusiv în domenii noi de reformă, printr-o varietate de eforturi cuprinzătoare în cadrul serviciilor CALM, capacităților de expertiză și de cunoștințe

Destinația serviciului

Serviciul APĂ SAN, ca parte a CEAI, este destinat primirii, sistematizării și analizei solicitărilor serviciilor de consultanță, identificării căii optime de prestare a serviciului, prestarea acestuia și evidența solicitărilor și serviciilor acordate.

Serviciul APĂ SAN are ca obiectiv general susținerea și consolidarea capacităților APL și operatorilor serviciilor de apă din mediul rural.

Obiective specifice ale serviciului

✓ Elaborarea, stabilirea și dezvoltarea unui mecanism de asistență complex pentru APL și operatorii din mediul rural în domeniul aprovizionării cu apă;

✓ Consolidarea capacităților instituționale, administrative, financiare, economice etc. ale autorităților publice locale

și prestatorilor de servicii din domeniul aprovizionării cu apă din mediul rural;

✓ Diversificarea și consolidarea asistenței și serviciilor CALM acordate APL și comunităților locale, în special în domeniul aprovizionării cu apă;

✓ Identificarea problemelor și impedimentelor în activitatea APL și operatorilor din mediul rural, în vederea elaborării și promovării unor măsuri concrete de ordin legislativ/normativ, metodologic, informativ și/sau instructiv necesare;

✓ Crearea și menținerea unei platforme permanente de comunicare, schimb de informație/experiență și promovare a drepturilor și intereselor sale specifice, pentru prestatorii/operatorii serviciilor mici de alimentare cu apă, în special a celor din mediul rural.

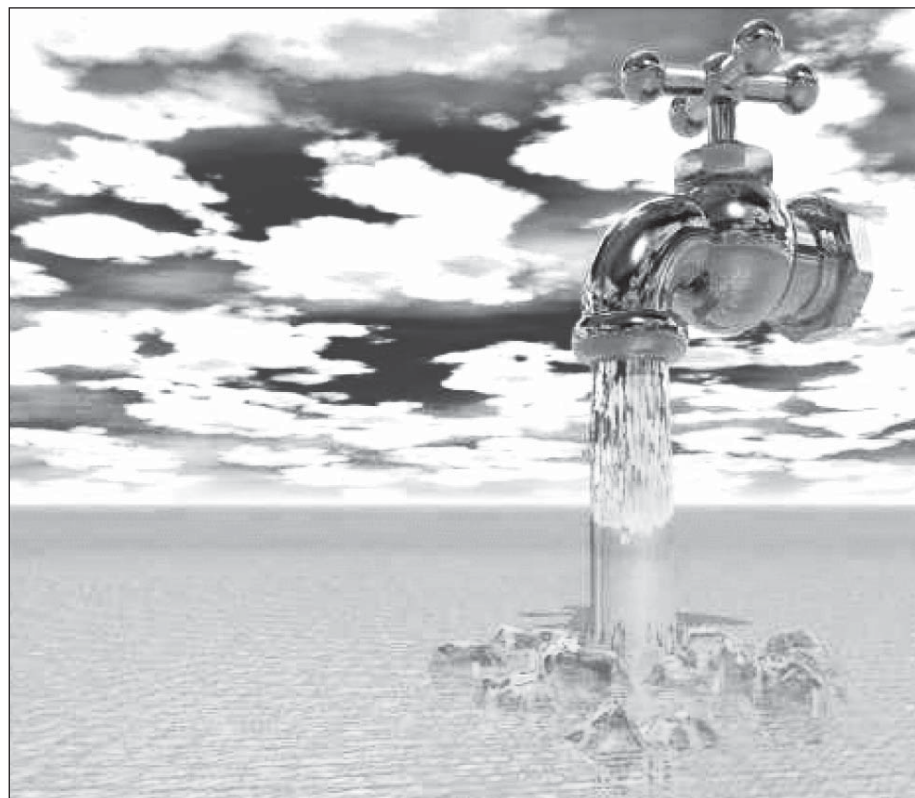
Scopurile serviciului

• Crearea unui centru unic de recepționare și prelucrare a solicitărilor de acordare a serviciilor de consultanță pentru operatorii mici din zonele rurale;

• Crearea, menținerea și dezvoltarea platformelor de comunicare și schimb de experiență și bune practici atât între operatorii mici, cât și între APL;

• Crearea mecanismului de suport ad-hoc pentru probleme cu care se confruntă comunitățile locale în activitățile de zi cu zi;

• Consolidarea capacităților autorităților locale și operatorilor mici pe termen mai lung, inclusiv celor personale, instituționale, de sistem, de politici la nivel local și central;

• Consolidarea Serviciilor CALM prestate APL și în special în domeniul de aprovizionare cu apă;

• Crearea, menținerea și dezvoltarea bazelor de date și altor resurse informaționale pe domeniu;

• Evidența statistică și analitică privind solicitările de asistență și soluționarea acestora.

Serviciul are următoarele sarcini:

• Asigurarea recepționării, înregistrării și prelucrării tuturor informațiilor privind necesitățile de asistență planificată sau ad-hoc, primite prin mesajele fax, mesajelor SMS și MMS, telefonic, email, în cadrul seminarelor și meselor rotunde, prin intermediul platformei de schimb de experiență (forum) creat, chestionare, alte tipuri de solicitări de asistență;

• Identificarea soluției optime de prestare a serviciului,

prestarea serviciului și evidența informației cu privire la rezultatele prestării serviciului;

• Asigurarea cu resurse informaționale și consultanță pentru: inventarierea, evidența, planificarea intervențiilor și dezvoltarea sistemelor de aprovizionare cu apă și sanitație.

• Asigurarea interacțiunii informaționale cu sistemele informaționale de stat, departamentale, teritoriale;

Beneficiari cheie a Serviciului

□ Autoritățile Publice Locale nivel I (Primari, consilieri locali, contabili, ingineri funciari, etc.);

□ Operatorii mici (rurali);

□ Personalul tehnic și administrativ al operatorilor mici;

□ Beneficiari indirecti: Consumatorii de apă și sanitație.

Principiul Serviciului

Serviciul APĂ SAN trebuie să asigure executarea atât a funcțiilor de bază ale Serviciului, cât și a funcțiilor specifice, determinate de destinația sistemului, care sunt grupate pe domenii funcționale specializate.

Domeniile de prestare a serviciilor SOMAS

□ Cadrul legal și aspecte juridice;

□ Organizarea și administrarea serviciilor de aprovizionare cu apă;

□ Finanțarea, atragerea de investiții și fundamentarea economică;

□ Analiza și diagnosticul sistemului de aprovizionare cu apă;

□ Tariful (cu implicații de ordin financiar, managerial, tehnic și de luare a deciziei/aprobare);

□ Relația APL-operator;

□ Relația APL – consumatori;

□ Relația operator – consumatori;

□ Asigurarea și monitorizarea calității apei;

□ Aspecte tehnice și de administrare a sistemelor de aprovizionare cu apă;

□ Instruirea și consultarea personalului operatorului;

□ Reprezentarea operatorilor mici la nivel național.

Contacte

Str. Columna 106A, Chișinău, Republica

ca Moldova

Tel: +(37322) 22-35-09, Fax: +(37322) 22-35-29, mob. 079588547; mob. 079367362; e-mail: info@calm.md; alexandru.morcov@calm.md Internet: www.calm.md

Crearea serviciului SOMAS a fost posibilă datorită suportului: Proiectul Elveției de Apă și Sanitație în Moldova (ApaSan), finanțat de Agenția Elvețiană pentru Dezvoltare și Cooperare (SDC), cofinanțat de Cooperarea Austriacă pentru Dezvoltare (ADC) și implementat de Filiala din Moldova a Fundației SKAT.

SERVICIUL MIGRAȚIE ȘI DEZVOLTARE LOCALĂ

Ce este Serviciul Migrație și Dezvoltare Locală?

□ Serviciul de suport al autorităților publice locale membre CALM, ce reprezintă totalitatea resurselor de expertiză, asistență și instruire, concentrate într-un serviciu unic destinat îmbunătățirii serviciilor locale de bază pentru comunitățile afectate de migrație, în baza unor parteneriate între autoritățile locale și băștinașii plecați peste hotare.

□ Serviciul Migrație și Dezvoltare Locală este parte a Centrului de Expertiză, Asistență și Instruire (CEAI) din cadrul Secretariatului CALM.

Misiunea

Congresul Autorităților Locale din Moldova (CALM) urmărește un obiectiv fundamental de consolidare instituțională și consolidarea capacităților APL prin intermediul de trei dimensiuni principale:

□ Consolidarea structurilor organizatorice și a procesului decizional intern (Consiliul de Administrare, Biroul Executiv, comitete, rețele și filiale regionale a CALM)

□ Consolidarea participării CALM și contribuția reală la procesul de politică națională (la nivel de guvern, parlament, comisii parlamentare, grupuri de lucru în cadrul ministerelor de resort și agențiilor de stat, la nivel internațional, atât în Moldova, cât și în străinătate)

□ Perfecționarea abilităților CALM în consolidarea capacităților APL din Moldova, inclusiv în domeniul noi de reformă printr-o varietate de eforturi cuprinzătoare în cadrul serviciilor CALM, capacităților de expertiză și de cunoștințe

Destinația serviciului

Serviciul Migrație și Dezvoltare Locală, ca parte a CEAI este destinat primirii, sistematizării și analizei solicitărilor serviciilor de consultanță, identificării căii optime de prestare a serviciului, prestarea acestuia și evidența solicitărilor și serviciilor acordate.

Serviciul Migrație și Dezvoltare Locală are ca obiectiv general susținerea și consolidarea capacităților APL pentru îmbunătățirea serviciilor locale de bază, în baza unor parteneriate între autoritățile locale și băștinașii plecați peste hotare.

Scopul pe termen lung

Crearea unui parteneriat durabil între autoritățile publice locale și Diaspora pentru implicarea continuă și participarea băștinașilor plecați în dezvoltarea locală a localităților lor natale.

Obiective specifice ale serviciului

✓ Elaborarea, stabilirea și dezvoltarea unui mecanism de asistență complex pentru APL în domeniul migrației și dezvoltării locale;

✓ Diversificarea și consolidarea asistenței și serviciilor CALM acordate APL și comunităților locale, în special în domeniul migrației și dezvoltării locale;

✓ Identificarea problemelor și impedimentelor în activitatea APL în domeniul migrației și dezvoltării locale, în vederea elaborării și promovării unor măsuri concrete de ordin legislativ/normativ, metodologic, informativ și/sau instructiv necesare;

✓ Crearea și menținerea unei platforme permanente de comunicare, schimb de informație/experiență și promovare în domeniul migrației și dezvoltării locale, inclusiv prin sistemul „SMS Polling”.

✓ Crearea unui centru unic de recepționare și prelucrare a solicitărilor de acordare a serviciilor de consultanță în domeniul migrației și dezvoltării locale;

✓ Crearea mecanismului de suport ad-hoc pentru probleme cu care se confruntă comunitățile locale în activitățile de zi cu zi;

✓ Consolidarea capacităților autorităților locale în domeniul migrației și dezvoltării locale pe termen lung inclusiv capacitățile personale, instituționale, de sistem, de politici la nivel local și central;

✓ Consolidarea Serviciilor CALM prestate APL și în special în domeniul migrației și dezvoltării locale;

✓ Crearea menținerea și dezvoltarea bazelor de date și altor resurse informaționale pe domeniu;

✓ Evidența statistică și analitică privind solicitările de asistență și soluționarea acestora.

Domeniile de prestare a serviciilor

□ Asistență în integrarea migrației în planurile de dezvoltare locală

□ Asistență în desemnarea persoanei responsabile la nivel local în domeniul diasporei, migrației și dezvoltării

□ Asistență în crearea bazelor locale de date privind băștinașii plecați peste hotare

□ Asistență în crearea, administrarea și comunicarea Asociațiilor de Băștinași (ADB)

□ Consultarea proiectelor ce urmează a fi plătite pe platforma națională de Crowdfunding GUVERN.24

□ Asistență privind cadrul legal și aspecte juridice în domeniul diasporei, migrației și dezvoltării;

□ Finanțarea, atragerea de investiții și fundamentarea economică a proiectelor comune de implicare a migrantilor;

□ Instruirea și consultarea APL în domeniul diasporei, migrației și dezvoltării

□ Reprezentarea APL la nivel național și internațional în domeniul diasporei, migrației și dezvoltării

Beneficiari cheie a Serviciului

□ Autoritățile Publice Locale nivel I (Primari, consilieri locali, contabili, ingineri funciari, etc.);

□ Asociații de băștinași

□ ONG-uri locale

□ Beneficiari indirecti: cetățenii localităților din Republica Moldova.

Principiul Serviciului

Serviciul Migrație și Dezvoltare Locală asigură executarea atât a funcțiilor de bază ale Serviciului cât și a funcțiilor specifice, determinate de contextul solicitării parvenite.

Parteneri

Serviciul este creat cu suportul: Proiectul ui Migrație și Dezvoltare Locală (MiDL) finanțat de Agenția Elvețiană pentru Dezvoltare și Cooperare (SDC)

Contacte

Str. Columna 106A, Chișinău,
Republica Moldova

Tel: +(37322) 22-35-09,

Fax: +(37322) 22-35-29,

mob. 079588442

Persona de contact - Irina LUNCAȘU

e-mail: irina.luncasu@calm.md

info@calm.md;

www.calm.md